

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Lenka Barňáková

NÁHRADA ŠKODY V OBČIANSKOM PRÁVE

Diplomová práca

Vedúci diplomovej práce: prof. JUDr. Jiří Švestka, DrSc.

Katedra občianskeho práva

Dátum vypracovania práce (uzavretia rukopisu): apríl 2011

Prehlásenie

Prehlasujem, že som predkladanú diplomovú prácu vypracovala samostatne, všetky použité pramene a literatúra boli riadne citované a práca nebola využitá k získaniu iného alebo rovnakého titulu.

V Prahe, dňa 6. 4. 2011

.....

Lenka Barňáková

Pod'akovanie

Rada by som týmto úprimne poďakovala pánovi prof. JUDr. Jiřímu Švestkovi, DrSc., vedúcemu mojej diplomovej práce, za všetky cenné rady a pripomienky, ktoré mi poskytol a tiež za čas, ktorý mi venoval pri písaní tejto práce.

Obsah

1.Úvod.....	6
2.Obecná charakteristika zodpovednosti za škodu.....	8
2.1.Pojem právnej zodpovednosti	8
2.2.Historický vývoj právnej úpravy náhrady škody, jej súčasná a budúca podoba...11	
2.2.1.Právna úprava vo Všeobecnom zákonníku občianskom z r. 1811.....	11
2.2.2.Právna úprava v občianskom zákonníku z r. 1950.....	13
2.2.3.Právna úprava v občianskom zákonníku z r. 1964 v pôvodnom znení.....	14
2.2.4.Platná právna úprava náhrady škody.....	15
2.2.5.Právna úprava v návrhu nového občianskeho zákonníka.....	18
2.3.Funkcie zodpovednosti za škodu.....	24
2.3.1.Preventívne výchovná funkcia.....	24
2.3.2.Reparačná a satisfakčná funkcia.....	29
3.Predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu.....	30
3.1.Protiprávny úkon alebo škodná udalosť.....	30
3.1.1.Protiprávny úkon.....	30
3.1.2.Okolnosti vylučujúce protiprávnosť.....	33
3.1.2.1.Plnenie zákonnej povinnosti.....	33
3.1.2.2.Výkon subjektívneho práva	34
3.1.2.3.Svojpomoc.....	34
3.1.2.4.Nutná obrana.....	34
3.1.2.5.Krajná núdza.....	37
3.1.2.6.Privolenie poškodeného.....	39
3.1.3.Zákonom kvalifikovaná škodná udalosť.....	40
3.2.Vznik škody.....	40
3.2.1.Pojem škody.....	41
3.2.2.Triedenie škody.....	42
3.2.2.1.Skutočná škoda a ušlý zisk.....	42
3.2.2.2.Zmluvná škoda a mimozmluvná škoda.....	44
3.2.2.3.Osobná škoda a majetková škoda.....	44
3.2.2.4.Priama škoda a nepriama škoda.....	45
3.2.3.Nemajetková ujma.....	45
3.2.3.1.Exkurz o náhrade za stratu radosti z dovolenky.....	47
3.3.Príčinná súvislosť.....	48
3.3.1.Zisťovanie príčinnej súvislosti	48
3.3.2.Vymedzenie príčinnej súvislosti v PETL.....	50
3.4.Zavinenie.....	51
3.4.1.Pojem zavinenie a jeho formy.....	52
3.4.2.Subjektívna a objektívna zodpovednosť za škodu.....	55
4.Subjekty zodpovednosti za škodu.....	58
4.1.Deliktná spôsobilosť fyzických osôb.....	58
4.2.Deliktná spôsobilosť právnických osôb.....	61

4.3.Zodpovednosť za osoby použité pri činnosti.....	62
4.4.Pluralita škodcov.....	63
4.5.Spoluúčasť poškodeného.....	66
5.Spôsob náhrady škody.....	69
5.1.Peňažitá náhrada.....	70
5.2.Naturálna náhrada.....	71
5.3.Zvláštna úprava týkajúca sa škody spôsobenej úmyselným trestným činom.....	72
6.Rozsah náhrady škody.....	73
6.1.Náhrada škody na veciach (majetku).....	73
6.2.Náhrada ujmy na zdraví/živote.....	75
6.2.1.Účelné náklady spojené s liečením.....	76
6.2.2.Primerané náklady spojené s pohrebom.....	77
6.2.3.Strata na zárobku.....	78
6.2.3.1.Strata na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti.....	80
6.2.3.2.Strata na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite.....	81
6.2.4.Strata na dôchodku.....	83
6.2.5.Náklady na výživu pozostalých.....	84
6.2.6.Zmierňovanie nemajetkových ujem.....	85
6.2.6.1.Bolesť a sťažené spoločenské uplatnenie.....	85
6.2.6.2.Odškodnenie pozostalých za usmrtenie blízkej osoby.....	89
6.3.Moderácia náhrady škody súdom.....	91
6.4.Exkurz o náhrade dynamickej škode.....	93
7.Premlčanie práva zo zodpovednosti za škodu.....	95
8.Tendencie vývoja právnej úpravy náhrady škody vo svetle európskeho deliktneho práva.....	99
9.Záver.....	102
10.Zoznam použitých skratiek.....	105
11.Použitá literatúra.....	106
12.Abstrakt.....	117
13.Abstract.....	118
14. Preklad názvu diplomovej práce do anglického jazyka/ Translation of the Title of Master's Degree Thesis into English.....	119
15.Kľúčové slová/Keywords.....	119

1. Úvod

Problematika náhrady škody patrí medzi ústredné inštitúty nie len občianskeho, ale súkromného práva vôbec. Ide o tému značne rozsiahlu, teoreticky detailne a kvalitne spracovanú, ktorej veľkú pozornosť venuje aj bohatá rozhodovacia prax súdov. Prípady potencionálnej povinnosti k náhrade škody by sme mohli bez vynaloženia väčšieho úsilia nájsť všade okolo nás, preto nepovažujem za potrebné zdôrazňovať zásadný význam štúdia právnej úpravy tejto oblasti súkromného práva pre každého budúceho právnika.

Zámerné som však použila spojenie "*potencionálna povinnosť k náhrade škody*". Sledovaním reality nášho právne prostredia som totiž nadobudla dojem, že je pre nás typická akási zakríknutosť a zmierenosť s osudom v mnohých prípadoch spôsobení škôd, ktoré tak ostávajú poškodenému nenahradené. Nepričítam to za vinu nedostatočnej právnej úprave, ktorú naopak považujem za veľmi kvalitnú, ale skôr povaha, ktorá je, zdá sa, vlastná nášmu národu.¹ Pomoc pri širšom a dôslednejšom uplatňovaní nárokov vyplývajúcich zo spôsobenia škody by mala preto poskytnúť právna prax.

Účelom tejto diplomovej práce je pokus o teoretické rozpracovanie problematiky náhrady škody v občianskom práve. Budem vychádzať z úpravy v občianskom zákonníku, teda zákone č. 40/1964 Sb., v znení neskorších právnych predpisov, pričom vzhľadom na tému mojej diplomovej práce a jej obmedzený rozsah opomeniem odchýlky vyplývajúce z obchodnoprávnej a pracovnoprávnej úpravy náhrady škody. Pokúsim sa predložiť ucelený prehľad názorov popredných právnych odborníkov na zásadné otázky tejto právnej oblasti a zohľadním aj relevantnú súdnu prax, ktorá svojou činnosťou právnu úpravu významne dotvára. Značnú pozornosť budem venovať projektu Princípov európskeho deliktneho práva, ktorý hoci predstavuje prameň tzv. *soft law*, je významným inšpiračným zdrojom budúcej rekodifikácie právnej úpravy náhrady škody.

---

1 "... fakt, že Jozefovi Makovi sa, napriek jeho poctivému úsiliu, dostalo od života mnoho prikorí, ale on uvládze a vytrpí ešte aj mnohé iné, súvisí s faktom, že ako komunita sme privyknutí a je pre nás prirodzené vnímať mnohé ujmy ako rany osudu majúce takpovediac metafyzický pôvod, rovnako ako fakt, že Jay Gatsby ako agens creans svojho sveta si svoju tragickú púť zarputilo zosnoval sám, súvisí s faktom, že pre Američanov je prirodzené hľadať a nachádzať pre svoje krivdy fyzických vinníkov. My sa pýtame, prečo sa to stalo, oni kto nám to urobil." Procházka, R.: *Mak proti Gatsbymu. Osud, vina a zodpovednosť za škodu*. Bratislava: Edition Ryba, 2009.

V mojej diplomovej práci sa budem venovať nasledujúcim dielčím problémom inštitútu náhrady škody. Stručne vymedzením pojem právnej zodpovednosti, popíšem z môjho pohľadu neopomenuteľný historický vývoj právnej úpravy náhrady škody a jej funkcie. Podrobnejšie rozoberiem obecné predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu, subjekty zodpovednosti za škodu, vrátane problematiky plurality škodcov a spoluzodpovednosti poškodeného, spôsob náhrady škody a tiež jej rozsah. V posledných kapitolách práce sa zameriam na právnu úpravu premlčanie nárokov vyplývajúcich zo zodpovednosti za škodu a ponúknem aj načrtnutie tendencií vývoja právnej úpravy vo svetle európskeho deliktneho práva. Samostatnú podkapitolu venujem aj blížiaccej sa rekonštrukcii súkromného práva.

Mimo predmet tejto práce zostanú z dôvodu jej obmedzeného rozsahu jednotlivé zvláštne prípady zodpovednosti za škodu ako aj procesné otázky súvisiace s uplatnením nároku na náhradu škody v konaní pred súdom.

Celá diplomová práca je spracovaná podľa právneho stavu ku dňu uzavretia rukopisu, tj. ku 6. 4. 2011.

2. Obecná charakteristika zodpovednosti za škodu

2.1. Pojem právnej zodpovednosti

Je nepochybné, že pojem právnej zodpovednosti patrí medzi základné právne pojmy, napriek tomu sa však dodnes v právnej teórii nenašla úplná zhoda ohľadom vymedzenia jeho obsahu. Ako prvý si otázku, čo to vôbec občianskoprávna zodpovednosť je, nastolil vo svojej odbornej práci v roku 1956 V. Knapp, keď vyjadril počudovanie nad tým, že *"vo veľmi početnej literatúre o občianskoprávnej zodpovednosti na túto základnú otázku vôbec nenachádzame odpoveď alebo nachádzame odpoveď danú, možno povedať len mimochodom, odpoveď neúplnú a podľa našej mienky neuspokojivú."*² Pokúsil sa preto formulovať ucelený názor na obsah tohto pojmu, a hoci jeho chápanie zodpovednosti narazilo na početnú kritiku, rozprúdilo zaujímavú diskusiu o právnej zodpovednosti, do ktorej sa postupne zapojila rada právnych autorít.

V. Knapp vo svojej práci uvažuje nad tým, či subjekt zodpovedá len za nesplnenie alebo aj za splnenie svojej právnej povinnosti a dochádza k záveru, že sa zodpovedá za splnenie povinnosti, a teda, že zodpovednosť vzniká súčasne so vznikom povinnosti a až do okamžiku porušenia právnej povinnosti existuje latentne ako hrozba sankcie. Samotná sankcia je podľa neho až dôsledkom, druhým štádiom zodpovednosti. Odmietajú teda stotožňovanie zodpovednosti a sankcie a definuje právnu zodpovednosť obecné ako hrozbu sankcie.

Výrazne väčší počet stúpenčov získala v českej právnej vede tzv. sankčná koncepcia právnej zodpovednosti, ktorá chápe zodpovednosť ako nepriaznivý právny dôsledok porušenia právnej povinnosti a zároveň odmieta pripustiť možnosť existencie zodpovednosti v dobe pred protiprávnym konaním. Ide teda o koncepciu následnej zodpovednosti na rozdiel od preventívnej koncepcie, ktorú zastával Knapp. Pre sankčnú koncepciu je ďalej charakteristické, že stotožňuje právnu zodpovednosť a sankciu, keď definuje zodpovednosť ako sekundárnu právnu povinnosť vzniklú v dôsledku porušenia primárnej právnej povinnosti. Medzi predstaviteľov tejto koncepcie možno radiť

---

2 Knapp, V.: *Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu*. Stát a právo, I., 1956, s. 66 an.

akademikov Š. Lubyho, M. Knappová, J. Macura, J. Švestku alebo J. Bejčka³. Avšak aj medzi týmito autormi vonkoncom nepanuje úplná názorová jednota, pričom najviac spornou otázkou je vzťah právnej zodpovednosti a sankcie, teda či sú tieto pojmy obsahovo totožné alebo nie.⁴

Podľa názoru Lubyho⁵ je právna zodpovednosť sekundárnou povinnosťou, ktorá vzniká z protiprávneho porušenia právnej povinnosti, a ktorú na odlíšenie od iných občianskoprávných povinností nazýva zodpovednostnou povinnosťou. Uvádza, že *"rozdiel medzi zodpovednosťou a inou záväzkovou povinnosťou je v tom, že cieľom iných záväzkových povinností je realizovanie pôvodných hospodárskych cieľov strán, kým pri zodpovednostnej povinnosti ide o sekundárne ciele reparácie, satisfakcie, prípadne represie."*⁶ Následne dospieva k názoru, že pokiaľ ide o vzťah zodpovednosti a sankcie, jedná sa o obsahovo totožné pojmy.

Podobný názor vo svojej práci vyjadruje aj Švestka, keď uvádza, že nepriaznivý právny následok je možné obecné nazvať zodpovednosťou podľa občianskeho práva hmotného alebo tiež sankciou v zmysle občianskeho práva hmotného.⁷

Ďalšou významnou predstaviteľkou sankčnej koncepcie právnej zodpovednosti je M. Knappová, ktorá vo svojej odbornej práci *"Povinnosť a zodpovednosť v občianskom právu"*⁸ na rozdiel od Lubyho chápe sankciu ako pojem širší než zodpovednosť a po analýze občianskoprávných sankcií uvádza, že charakter zodpovednosti má len sankcia spočívajúca vo vzniku novej sekundárnej povinnosti.

Na tento záver Knappovej reagoval vo svojej práci Macur, ďalší stúpenec sankčnej koncepcie, ktorý sa snažil preukázať, že aj tie sankcie, ktoré Knappová nepovažuje za zodpovednosť, majú charakter subjektívnej povinnosti a vyjadril v náväznosti na to záver, že uplatnenie právnej zodpovednosti a právnej sankcie spadajú v jedno, a že nie

3 Handlar, J.: *Právní odpovědnost - netradiční zamýšlení nad tradičním pojmem*. Právník, 2004, č. 11, s. 1041.

4 Handlar, J.: *Právní odpovědnost - netradiční zamýšlení nad tradičním pojmem*. Právník, 2004, č. 11, s. 1051.

5 Luby, S.: *Prevenca a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 43-44.

6 Luby, S.: *Prevenca a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 43.

7 Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákonníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966, s. 37.

8 Knappová, M.: *Povinnosť a zodpovednosť v občianskom právu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2003, s. 237-239.

je možné dokázať uplatnenie takých sankcií, ktoré by nemali za následok zodpovednosť. Prekvapivo však úplnú zhodu medzi pojmami sankcia a zodpovednosť nevidí. Sankcia je podľa neho určitým ustanovením objektívneho práva, zatiaľ čo zodpovednosť je právne postavenie subjektu, ktorý porušil právnu povinnosť a musí znášať nepriaznivé následky stanovené sankčnou normou.⁹

V rámci sankčnej koncepcie právnej zodpovednosti sa objavuje aj špecifický smer, ktorý síce považuje zodpovednosť za následok porušenia právnej povinnosti, ale odmieta ju stotožniť s právnou sankciou. Podľa tohto názorového smeru je právna zodpovednosť sekundárny, sankčný právny vzťah, ktorý vzniká porušením primárnej právnej povinnosti. Medzi stúpecov tohto názoru radíme J. Bejčka a A. Brejcha. Podľa názoru prvého je zodpovednosť predpokladom sankcie, ktorá je iba materializovaným prejavom zodpovednosti a nemôže vzniknúť skôr ako zodpovednosť.¹⁰ Kriticky sa k tejto koncepcii postavil vo svojom odbornom článku J. Handlar¹¹, podľa ktorého samotný sekundárny právny vzťah nemôže akokoľvek zaťažiť zodpovedný subjekt a nemôže mať preto ani sám o sebe zodpovednostný charakter. Vo svojom článku preto dochádza k záveru, že zodpovednostným následkom protiprávneho konania môže byť len zodpovednostná právna povinnosť, ktorá tvorí obsah sekundárneho právneho vzťahu.

Z vyššie uvedeného je zrejmé, že obecné prijímaná definícia pojmu právna zodpovednosť doposiaľ nájdená nebola, preto možno tento výklad uzavrieť myšlienkou Handlara, ktorý navrhuje chápať zodpovednosť nie ako pojem právny, ale ako pojem obecný, ktorý by znamenal pričítateľnosť niečoho niekomu, pričom za právne pojmy by boli naďalej považované len pojmy označujúce jednotlivé právne inštitúty, ako je napríklad zodpovednosť za škodu.¹²

---

9 Macur, J.: *Odpovědnost a zavinění v občanském právu*. Brno: Universita J.E.Purkyně v Brně, 1980, s. 61-63.

10 Bejček, J.: *Obecně teoretické otázky hospodářskoprávní odpovědnosti*. Právník, 1983, č. 6, s.571 an.

11 Handlar, J.: *Několik poznámek ke koncepci odpovědnosti jako sekundárního právního vztahu*. Právník, 2004, č. 2, s. 169-176.

12 Handlar, J.: *Právní odpovědnost - netradiční zamýšlení nad tradičním pojmem*. Právník, 2004, č. 11, s. 1064.

2.2. Historický vývoj právnej úpravy náhrady škody, jej súčasná a budúca podoba

2.2.1. Právna úprava vo Všeobecnom zákonníku občianskom z r. 1811

Všeobecný zákonník občiansky (nemecky *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*) bol vyhlásený 1. 6. 1811 patentom cisára Františka I. č. 946/1811 Sb. zák. soud. s platnosťou pre všetky krajiny, ktoré v tej dobe tvorili Rakúske cisárstvo s výnimkou krajín koruny uhorskej.¹³ Do československého práva bol prevzatý tzv. recepčnou normou, teda zákonom č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého a platil na našom území až do tzv. právnickej dvouletke v r. 1950 (s výnimkou ustanovení o zmluve námezdnéj, ktoré platili až do začiatku r. 1965, teda do vydania nového zákonníku práce č. 65/1965 Sb).¹⁴

O práve na náhradu škody pojednávala hlava XXX. ABGB. Jej úvodné ustanovenia sa venovali vymedzeniu pojmu škody, ktorou sa rozumela každá ujma, ktorá bola niekomu spôsobená na jeho majetku, právach alebo osobe. Od nej sa odlišoval ušlý zisk, ktorý mohla osoba očakávať podľa obyčajného behu vecí. Podľa názoru Roučka a Sedláčka sa však škodou rozumela len ujma majetková, čo autori vyvodzujú zo zaradenie hlavy XXX. do oddielu o majetkových právach. Na druhej strane pripomínajú, že ujma na osobe môže mať za následok tiež ujmu majetkovú, pričom ABGB vo svojich ustanoveniach priamo rieši štyri takéto prípady: poškodenie telesné, poškodenie pohlavnej cti ženy, poškodenie osobnej slobody a poškodenie cti.¹⁵ Ustanovenia ABGB výslovne priznávali hmotné zadostučinenie za citovú, teda nehmotnú ujmu, pokiaľ ide o úpravu bolestného a tiež upravovali náhradu ceny zvláštnej obľuby v ustanovení § 1331 v prípade, ak bol niekto poškodený na svojom majetku a škoda bola spôsobená činom zakázaným trestným zákonom, zo svojvôle či zo škodoradosti.

---

13 Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl I. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 58.

14 Malý, K. a kol.: *Dějiny českého státu a práva do roku 1945*. Praha: LINDE Praha a.s., 1997, s. 166-167.

15 Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl V. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 670-672.

Pojem škody bol ďalej vymedzený prameňmi vzniku škody, pričom sa uvádzalo, že škoda vzniká buď z bezprávneho konania, bezprávneho opomenutia alebo náhody, pričom náhoda tu bola koncipovaná ako protiklad bezprávnosti a znamenala, že škoda spôsobená náhodou nie je dôvodom nároku na náhradu tejto škody a je teda právne irelevantná.¹⁶ Následne sa uvádzalo, že bezprávne poškodenie je buď úmyselné alebo mimovoľné a úmyselné poškodenie spočíva buď v zlom úmysle alebo v nedopatrení, pričom obe patria pod spoločný názov zavinenie.

Zaujímavým ustanovením ABGB bolo ustanovenie § 1306 a), podľa ktorého *"způsobí-li někdo škodu v nouzi, aby odvrátil od sebe nebo někoho jiného bezprostředně hrozící nebezpečí, rozhodne soudce, zda a v jakém rozsahu škoda má se nahraditi, uváživ, zda poškozený upustil od obrany vzhledem k nebezpečí druhé straně hrozícímu, dále jaký jest poměr mezi velikostí škody a tímto nebezpečím, a konečně jaké má jmění škůdce a poškozený."* Zo znenia tohto ustanovenia vyplýva, že stav núdze bol síce považovaný za poľahčujúcu okolnosť, ale samotné konanie v núdzi ostávalo protiprávne s tým, že sudca mal možnosť o náhrade takto spôsobenej škody voľne rozhodnúť.¹⁷

Pokiaľ ide o otázku spôsobu náhrady škody uplatňovalo ABGB primát naturálnej reštitúcie, teda náhradu škody uvedením do predošlého stavu a len v prípade, ak tento spôsob nebol v konkrétnom prípade možný, prichádzala na rad náhrada v peniazoch. Tento legislatívny stav bol však právnymi znalcami tej doby kritizovaný, pretože podľa ich názoru naturálna reštitúcia prichádzala do úvahy len v prípade plnenia povinnosti, pričom poukazovali tiež na fakt, že aj v praxi sa náhrada škody vymáhala spravidla v peniazoch.¹⁸

Čo sa týka rozsahu náhrady škody, zvolil ABGB neobvyklé riešenie spočívajúce v tom, že pri spôsobení škody z ľahkej nedbalosti, ako aj v prípadoch nezavinenej škody, zaväzoval k náhrade len skutočnej škody, pričom takúto náhradu označoval pojmom vlastné odškodnenie. Ak však zodpovedný subjekt zaviniť škodu z hrubej nedbalosti

---

16 Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl V. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 680.

17 Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl V. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 822.

18 Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl V. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998, s. 899.

alebo zo zlého úmyslu, bol povinný nahradiť aj ušlý zisk, to znamená poskytnúť tzv. plné zadost'učinenie.

V roku 1937 bol vydaný vládny návrh nového občianskeho zákona, ktorý však s ohľadom na pomníchovské udalosti nikdy nebol prijatý a práce na novom občianskom zákonníku sa tak na dlhšiu dobu prerušili.¹⁹

2.2.2. Právna úprava v občianskom zákonníku z r. 1950

S účinnosťou od 1. 1. 1951 začal platiť na celom území vtedajšej Československej republiky nový občiansky zákonník č. 141/1950 Sb., ktorý zjednotil československé občianske právo a ukončil vyše tridsaťročné obdobie právneho dualizmu, teda obdobie dvojitého občianskoprávneho režimu na území dnešnej Českej a dnešnej Slovenskej republiky.²⁰

O práve na náhradu škody pojednávala hlava XVI. tzv. stredného občianskeho zákonníka v jeho ustanoveniach § 337 až 359. Systém zodpovednosti za škodu bol vybudovaný na princípe zodpovednosti za zavinenie, do úvahy však v zákonom stanovených prípadoch prichádzala aj tzv. objektívna zodpovednosť, napríklad v prípade škody spôsobenej vecou, zvierat'om alebo v prípade škody spôsobenej pri zvlášť nebezpečnej prevádzke.

Pojem škody v novom občianskom zákonníku nebol v žiadnom ustanovení vymedzený, v súlade s názorom významného civilistu tej doby Lubyho²¹ však možno konštatovať, že sa uplatňoval princíp zodpovednosti za majetkovú ujmu, pričom v niektorých prípadoch bola upravená aj satisfakcia nemajetkovej ujmy priznaním majetkového plnenia, ako tomu bolo v prípade ujmy spočívajúcej v bolesti alebo v zohyzení.

Pokiaľ išlo o spôsob náhrady škody, stanovilo ustanovenie § 354 stredného občianskeho zákonníka zásadu naturálnej reštitúcie, podľa ktorej sa škoda nahrádza

19 Malý, K. a kol.: *Dějiny českého státu a práva do roku 1945*. Praha: LINDE Praha a.s., 1997, s. 357.

20 Knappová, M., Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné I. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva*. 4. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005, s. 67-69.

21 Luby, Š.: *Prevenícia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 47.

uvedením do predošlého stavu a len v situácii, kedy to nie je dobré možné, prichádza na rad náhrada v peniazoch. Toto ustanovenie teda zachovalo kontinuitu prednosti naturálnej reštitúcie nastolenú už vo Všeobecnom zákonníku občianskom a trvajúcu až do novely občianskeho zákonníka č. 40/1964 Sb. zákonom č. 509/1991 Sb.

Čo sa týkalo rozsahu náhrady škody, uplatňovala sa zásada plnej náhrady škody, podľa ktorej sa nahradzovala nie len škoda skutočná, ale aj to, čo poškodenému ušlo.

Aj v súvislosti s výkladom o úprave zodpovednosti za škodu v strednom občianskom zákonníku by som chcela upozorniť na chápanie krajnej núdze vo vtedajšom práve. Ustanovenie § 343 občianskeho zákonníka týkajúce sa tohto inštitútu stanovovalo povinnosť náhrady škody tomu, kto škodu konaním v krajnej núdzi spôsobil, čo bolo podrobené značnej kritike Lubyho, podľa ktorého je ustanovenie nesprávne a nespravodlivé, keďže konanie v krajnej núdzi je bez protiprávnosti a nemalo by teda zakladať ani povinnosť k náhrade škody.²² Súdnej praxi vo svojej práci doporučil, aby nesprávne ustanovenie § 343 občianskeho zákonníka vyvažovala širokým používaním ustanovenia § 358 občianskeho zákonníka, ktoré umožňovalo súdu zmierniť povinnosť náhrady škody osoby konajúcej v krajnej núdzi v prípadoch osobitného zreteľa hodných, a to aj spôsobom vedúcim k zmierneniu náhrady na nulu.²³

2.2.3. Právna úprava v občianskom zákonníku z r. 1964 v pôvodnom znení

Za krátku dobu sa úprava náhrady škody opäť menila, keď došlo k prijatiu nového občianskeho zákonníka č. 40/1964 Sb., ktorý sa stal účinným 1. 4. 1964. Ako konštatuje pražská učebnica občianskeho práva, predstavoval tento zákon výrazný krok späť vo vývoji občianskeho práva, pretože *"vo všetkých smeroch vzdialil vtedajšie občianske právo občianskemu právu demokratického sveta, predovšetkým kontinentálnemu štandardu a európskej právnej kultúre."*²⁴

---

22 Luby, Š.: *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 395.

23 Luby, Š.: *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 403.

24 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 62.

Úpravu zodpovednosti za škodu nachádzame v spomínanom zákone v jeho šiestej časti. Výraznú zmenu oproti predchádzajúcej úprave prinieslo ustanovenie § 442, ktoré sa týkalo rozsahu náhrady škody. Zákonník totiž v tomto ustanovení opustil princíp plnej reparácie vzniklej škody a stanovil zásadu, podľa ktorej sa hradí poškodenému zásadne len skutočná škoda. Súčasne umožnil, aby súd výnimočne priznal náhradu aj tzv. inej škody a to v prípade, že ide o škodu spôsobenú úmyselne, ak by nepriznanie tejto ďalšej náhrady odporovalo pravidlám socialistického súžitia. Táto legislatívna novinka bola jedným z príkladov už spomínaného úpadku občianskeho práva.

Pozitívum občianskeho zákonníka z r. 1964 však môžeme vidieť napríklad v zakotvení obecného moderačného oprávnenia súdu, pokiaľ ide o výšku povinnosti k náhrade škody spôsobenej neúmyselne, teda v rozšírení moderácie aj na spôsobenie škody mimo podmienok krajnej núdze, ktorá bola zároveň od účinnosti novej právnej úpravy považovaná za okolnosť vylučujúcu protiprávnosť a osobe konajúcej v tomto stave nebolo možné uložiť povinnosť k náhrade škody na rozdiel od prechádzajúcej právnej úpravy.

2.2.4. Platná právna úprava náhrady škody

V súčasnosti platná právna úprava náhrady škody je zakotvená v ustanoveniach hlavy druhej šiestej časti občianskeho zákonníka č. 40/1964 Sb., ktorý bol významne novelizovaný zákonom č. 509/1991 Sb. Vzhľadom na postavenie občianskeho práva v systéme súkromnoprávných odvetví, majú ustanovenia tejto časti občianskeho zákonníka charakter univerzálnej úpravy zodpovednosti za škodu pre oblasť celého súkromného práva, teda predstavujú úpravu obecnou použiteľnú, s výnimkou prípadov existencie zvláštného ustanovenia, ktoré stanoví niečo iné.

V rámci úpravy zodpovednosti za škodu v spomínanej druhej hlave šiestej časti občianskeho zákonníka môžeme rozlišovať obecnú úpravu zodpovednosti za škodu v ustanovení § 420 ObčZ a v ustanovení § 420a ObčZ²⁵ a úpravu jednotlivých zvláštnych

---

²⁵ Ustanovenie § 420a ObčZ v skutočnosti nepredstavuje obecnú úpravu zodpovednosti za škodu, ale je prípadom zvláštnej úpravy. Na druhej strane, medzi obecnú úpravu by bolo vhodné zaradiť ustanovenie § 424 ObčZ, ktoré sa týka zodpovednosti za škodu spôsobenú úmyselným konaním proti dobrým mravom, a ktoré je nedôsledne radené medzi prípady špeciálnej zodpovednosti. Pozri Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 374.

prípadov zodpovednosti v ustanoveniach § 421 až 437 ObčZ. Ich vzájomný vzťah je ovládaný princípom subsidiarity, podľa ktorého sa použije obecná úprava, ktorá má povahu *lex generalis* v prípade, ak na konkrétny prípad neexistuje špeciálna úprava, tj. *lex specialis*.

Úprava v hlave druhej šiestej časti občianskeho zákonníka však nie je vyčerpávajúca z hľadiska občianskoprávnej úpravy zodpovednosti za škodu. Občiansky zákonník totiž odkazuje na použitie ustanovení občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu na mnohých miestach mimo rámec hlavy druhej šiestej časti. V prípade, ak sa tak deje bez bližšej špecifikácie, myslí sa tým vždy odkaz na použitie ustanovenia § 420 odst. 1 ObčZ, ktoré upravuje zodpovednosť za škodu spôsobenú zavineným protiprávnym úkonom. Príkladom takéhoto odkazu je ustanovenie § 16 ObčZ, ktoré sa týka náhrady škody spôsobenej neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti, ďalej ustanovenie § 42 ObčZ, ktoré sa týka jednej z foriem zodpovednosti za predzmluvné konanie, tzv. *culpa in contrahendo*, konkrétne sa jedná o prípad porušenia právnych povinností a zvyklostí, ktoré existujú v procese uzatváranie zmluvy za predpokladu, že takéto konanie spôsobí neplatnosť zmluvy, ďalej ustanovenie § 510 ObčZ, ktoré upravuje možnosť súčasného uplatnenia nárokov zo zodpovednosti za vady a zodpovednosti za škodu, ustanovenie § 519 ObčZ, ktoré sa týka vzťahu zodpovednosti z omeškania a zodpovednosti za škodu, atď.

Existujú aj prípady ustanovení občianskeho zákonníka, v ktorých je odkazované na použitie konkrétneho ustanovenia hlavy druhej šiestej časti. Napríklad ustanovenie § 480a odst. 3 ObčZ týkajúce sa zodpovednosti za škodu správcu dedičstva podľa ustanovenia § 420 ObčZ alebo ustanovenie § 764 odst. 1 ObčZ, ktoré odkazuje na použitie ustanovení o zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravných prostriedkov.

Niekedy občiansky zákonník zakladá samostatné skutkové podstaty zodpovednosti za škodu mimo hlavy druhej šiestej časti, pričom najvýraznejším príkladom takejto úpravy je ustanovenie § 127 odst. 3 ObčZ, ktoré upravuje prípad absolútnej objektívnej zodpovednosti za škodu spôsobenej vstupom na susedný pozemok alebo stavbu za účelom nevyhnutnej údržby alebo obhospodarovania pozemku alebo stavby.

Okrem občianskoprávnej úpravy zodpovednosti za škodu existujú ďalšie dva

pomerne ucelené systémy úpravy zodpovednosti za škodu. V prvom rade ide o úpravu v obchodnom zákonníku (zákon č. 513/1991 Sb.), ktorá má vo vzťahu k občianskoprávnej úprave charakter *lex specialis*, a teda sa použije prednostne. Obchodný zákonník obecné upravuje v súlade s ustanovením § 373 ObchZ náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti z obchodného záväzkového vzťahu a v súlade s ustanovením § 757 ObchZ tiež škodu spôsobenú porušením povinnosti stanovenej obchodným zákonníkom. Pokiaľ však obchodný zákonník konkrétnu náhradu škodu neupravuje, aplikuje sa v súlade s ustanovením § 1 odst. 2 ObchZ občiansky zákonník. To vyplýva zo zásady subsidiarity, ktorá sa medzi týmito predpismi uplatňuje. Do úvahy bude preto v obchodných záväzkových vzťahoch prichádzať použitie ustanovenia § 420a ObčZ o zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou, ustanovenie § 421a ObčZ o náhrade škody spôsobenej okolnosťami, ktoré majú pôvod v povahe prístroja alebo inej veci použitej pri plnení záväzku alebo ustanovenia § 427 až 431 ObčZ o náhrade škody spôsobenej prevádzkou dopravných prostriedkov.²⁶

Druhý samostatný systém úpravy zodpovednosti za škodu obsahuje zákonník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) v jeho ustanoveniach § 250 an. Pôvodne tento zákon obsahoval ustanovenie § 4, ktorý zakotvil vzťah delegácie medzi občianskym zákonníkom a zákonníkom práce, čo znamenalo, že úprava zodpovednosti za škodu sa mohla použiť na pracovnoprávne vzťahy len vtedy, ak to zákonník práce výslovne stanovil. Do tohto stavu však významne zasiahol Ústavný súd, ktorý vo svojom náleze zo dňa 12. 3. 2008, zrušil ustanovenie § 4 ZP a stanovil tak subsidiárnu použiteľnosť občianskeho zákonníka na pracovnoprávne vzťahy.²⁷

Okrem vyššie uvedených úprav nájdeme zvláštnu úpravu zodpovednosti za škodu aj v mnohých ďalších právnych predpisoch, napríklad v zákone č. 82/1998 Sb., o zodpovednosti za škodu spôsobenou výkonom verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom alebo v zákone č. 59/1998 Sb., o zodpovednosti za škodu spôsobenou vadou výrobku. Aj v týchto prípadoch pôsobí úprava v občianskom

26 Plíva, S.: *Obchodní závazkové vztahy*. 2. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009, s. 142.

27 Z odôvodnenia nálezu Ústavného súdu zo dňa 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06, [55/2008 USn.]:

"Metoda delegace použitá v § 4 zákoníku práce subsidiární uplatnění občanského zákoníku v pracovněprávních vztazích podstatně omezila, čímž do jisté míry přetrhala základní funkční vazby k obecnému soukromému právu, a současně vnesla do pracovněprávních vztahů značnou míru nejistoty. [...] Uvedená nejistota v pracovněprávních vztazích neodpovídá principu předvídatelnosti důsledků právního předpisu, a není tedy, jak je shora uvedeno, v souladu s principy právního státu ve smyslu čl. 1 Ústavy, kterými musí být posuzován obsah každého normativního právního aktu."

zákonníku subsidiárne.

2.2.5. Právna úprava v návrhu nového občianskeho zákonníka

Práce na príprave návrhu paragrafovaného znenia nového občianskeho zákonníka boli započaté pod vedením Eliáša v roku 2001, po tom, čo bol vecný zámer rekodifikácie schválený uznesením vlády č. 345 dňa 18. 4. 2001. Vypracovaný návrh nového občianskeho zákonníka bol vládou schválený v roku 2009 a následne predložený Poslaneckej Snemovni, ktorá ho však v minulom volebnom období neprejedнала. Minister spravodlivosti naposledy rozoslal návrh do ďalšieho pripomienkového konania, v rámci ktorého sa k nemu mohla vyjadriť aj odborná a laická verejnosť.²⁸ V súčasnosti návrh občianskeho zákonníka tvorí 3020 paragrafov a jeho paragrafové znenie spolu s dôvodovou správou sú dostupné na internete.²⁹

Právnu úpravu náhrady škody nájdeme v návrhu v rámci hlavy tretej nazvanej záväzky z deliktov v ustanoveniach § 2836 až § 2913 návrhu. Ako vyplýva z dôvodovej správy k návrhu, autori sa pri jeho tvorbe inšpirovali predovšetkým právnou úpravou vo Všeobecnom občianskom zákonníku, ale aj zásadami v Princípoch európskeho deliktneho práva, právnou úpravou v nemeckom občianskom zákonníku (ustanovenia § 823 an. BGB), právnou úpravou v občianskom zákonníku Québecu (ustanovenia § 1457 CCQ) a napokon tiež návrhom novely rakúskeho deliktneho práva.³⁰

Zo základných ustanovení návrhu týkajúcich sa úpravy náhrady škody vyplýva povinnosť každého nahradiť ujmu spôsobenú inému na jeho imaní, teda povinnosť nahradiť škodu. Aj v návrhu sa teda zachováva v našom právnom prostredí už tradičné chápanie škody len ako majetkovej ujmy. Zároveň však úprava predpokladá povinnosť každého odčiniť nemajetkovú ujmu v prípadoch zvlášť zákonom stanovených alebo ak to bolo výslovne dojednané.

Návrh prináša novinku v tom, že neobsahuje ustanovenie, podľa ktorého by všetky

---

28 Podrobnejšie k vývoju prác na novom občianskom zákonníku viď internetová stránka <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html> (ku dňu 15. 2. 2011).

29 Viď internetová stránka <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/navrh-zakona.html> (ku dňu 15. 2. 2011).

30 Dôvodová správa k návrhu nového občianskeho zákonníka, s. 538.

dohody, ktorými sa niekto vzdáva práva, ktoré ešte len má v budúcnosti vzniknúť, boli neplatné. Je však v súlade s navrhovaným znením ustanovenia § 2840 návrhu vylúčené, aby sa poškodený vzdal dopredu práva na náhradu škody, ktorú niekto spôsobí úmyselne či z hrubej nedbalosti, alebo práva na náhradu ujmy spôsobenej na jeho prirodzených právach. V takýchto prípadoch návrh tiež vylučuje možnosť platne sa zbaviť povinnosti k náhrade škody prehlásením samotného škodcu. Takéto prehlásenie však môže byť posúdené ako oznámenie, ktorým sa varuje pred nebezpečenstvom (porovnaj ustanovenie § 2838 návrhu). Zároveň je novo upravené, že ak niekto prijme na seba nebezpečenstvo obete, nevzdáva sa tým práva na náhradu vzniklej ujmy, a to ani v prípade, ak tak učinil za takých okolností, že to je možné považovať za "neprozřetelné". V dôvodovej správe sa ako príklad použiteľnosti tohto ustanovenia uvádza situácia matky, ktorá vbehne do horiaceho domu, aby zachránila svoje dieťa.³¹

Pokiaľ ide o zmeny právnej úpravy prevencie, v návrhu došlo k zakotveniu zvláštnych prípadov, ktoré sú spojené s povinnosťou zakročiť k ochrane iného. Túto povinnosť má každý, kto vytvoril nebezpečnú situáciu alebo nad ňou má kontrolu, ďalej táto povinnosť vzniká, ak to odôvodňuje povaha pomeru medzi osobami a tiež v prípade, ak je možné hroziacu ujmu ľahko odvrátiť a zároveň závažnosť hroziacej ujmy zjavne prevyšuje úsilie, ktoré musí zakročujúci vynaložiť. Do návrhu bola prevzatá úprava z platného občianskeho zákonníka v ustanovení § 417, pričom rozdiel spočíva v tom, že sa navrhuje, aby zakročenie nebolo koncipované ako povinnosť ohrozeného, ale aby len boli stanovené právne následky v prípade jeho nečinnosti.³² Novo bolo do návrhu občianskeho zákonníka vložené ustanovenie o notifikačnej povinnosti škodcu.

Zatiaľ čo v súčasnej právnej úprave výslovné ustanovenie týkajúce sa posúdenia náhody chýba a vychádza sa tak zo zásady "*casum sentit dominus*", v návrhu sa vyskytuje ustanovenie § 2846, ktoré stanovuje, že ujmu spôsobenú náhodou nahradí ten, kto dal zo svojej viny k náhode podnet.

Novinkou v oblasti úpravy nutnej obrany je odpadnutie podmienky jej primeranosti, pričom sa naďalej bude požadovať, aby obrana nebola celkom neprimeraná len v jedinom prípade, a to ak je zjavné, že napadnutému hrozí vzhľadom k jeho pomerom len nepatrná ujma. Čo sa týka zmien v úprave krajnej núdze, v návrhu sa vyskytuje

31 Dôvodová správa k návrhu nového občianskeho zákonníka, s. 539.

32 Dôvodová správa k návrhu nového občianskeho zákonníka, s. 541.

výhrada vzťahujúca sa k podmienke proporcionality, podľa ktorej táto podmienka nemusí byť splnená, ak by majetok aj bez konania v núdzi podľahol skaze. V navrhovanej úprave sa ukladá vziať do úvahy pri posúdení týchto okolností vylučujúcich protiprávnosť aj ospravedlniteľné vzrušenie mysle toho, kto odvracal útok alebo nebezpečenstvo, čo je nepochybne možné hodnotiť kladne.

Jedna z najvýznamnejších zmien, ktoré prináša návrh nového občianskeho zákonníka v oblasti náhrady škody, spočíva v opustení koncepcie jednotnej úpravy civilného deliktu a zakotvení oddelenej úpravy zmluvnej a mimozmluvnej náhrady škody. Ako uvádza dôvodová správa k návrhu, rozdiel medzi oboma typmi povinností k náhrade škody je predovšetkým v tom, že pre povinnosť nahradiť škodu vzniklú porušením zmluvy sa nevyžaduje zavinenie.³³ Ak zmluvná strana spôsobí porušením zmluvnej povinnosti škodu druhej zmluvnej strane alebo tiež osobe, ktorej záujmu malo splnenie povinnosti zjavne slúžiť, je povinná ju nahradiť. Tejto povinnosti sa však môže zbaviť, ak preukáže, že jej v splnení povinnosti zabránila mimoriadna, nepredvídateľná a neprekonateľná prekážka vzniklá nezávisle na jej vôli (ustanovenie § 2855 návrhu). Pokiaľ ide o povinnosť nahradiť škodu, ktorá vznikla porušením zákonnej povinnosti, právna úprava v ustanovení § 2853 návrhu rozlišuje, či je zasiahnuté absolútne alebo iné právo.

Zaujímavú novinku do právnej úpravy prináša tiež ustanovenie § 2865 návrhu, ktoré sa týka škody spôsobenej osobou s nebezpečnými vlastnosťami. Toto ustanovenie zakladá spoločnú a nerozdielnu spoluzodpovednosť za škodu osoby, ktorá sa vedomo takejto nebezpečnej osoby ujala tak, že jej bez jej nutnej potreby poskytla útulok alebo jej zverila určitú činnosť v domácnosti, prevádzke alebo na inom podobnom mieste.

Ďalšia významná a pomerne rozsiahlo diskutovaná zmena, ktorú prináša zverejnený návrh, sa týka spôsobu náhrady škody. Pripravovaná rekodifikácia občianskeho zákonníka totiž počíta, v rozpore s európskym trendom, s opätovným zavedením primátu náhrady škody formou naturálnej náhrady. V ustanovení § 2893 návrhu nového občianskeho zákonníka sa hovorí, že sa škoda nahrádza uvedením do predošlého stavu, a ak to nie je dobre možné alebo ak o to požiada poškodený, tak sa hradí v peniazoch. Táto pripravovaná zmena je odôvodňovaná znevýhodneným postavením

---

33 Dôvodová správa k návrhu nového občianskeho zákonníka, s. 544.

poškodeného v súčasnej právne úprave, pretože nie je plne na poškodenom, či sa naturálnej reštitúcie domôže, hoci sa mu tento spôsob môže javiť ako najefektívnejší.³⁴ Napriek tomu je táto zmena vnímaná prevážne negatívne³⁵, a to aj s ohľadom na tendencie vývoja európskeho práva a s ohľadom na právne úpravy vo väčšine vyspelých európskych štátov, ktoré preferujú náhradu v peniazoch (výnimky: Rakúsko, Nemecko).

Pokiaľ ide o rozsah náhrady pri poškodení veci, navrhovaná práva úprava prináša dve novinky vyplývajúce z ustanovenia § 2911 návrhu. V prvom odstavci citovaného ustanovenia sa stanovuje, že pri určení výšky škody na poškodenej veci sa zohľadní to, čo poškodený musí k obnoveniu alebo nahradeniu funkcie veci účelne vynaložiť. Jedná sa pritom o celkom výraznú zmenu oproti súčasnej úprave, v rámci ktorej sa musí od ceny opravy odpočítať zhodnotenie veci jej opravou. V budúcnosti sa teda očakáva právna úprava, ktorá je v tomto smere pre poškodeného vlastníka veci priaznivejšia.³⁶ Druhá zmena vyplývajúca z citovaného ustanovenia sa týka zavedenia náhrady ceny zvláštnej obľuby (*pretium affectionis*). Tou sa rozumie mimoriadna cena, pri ktorej sa zohľadňujú aj nemajetkové aspekty, zvlášť osobný vzťah poškodeného k veci. Dôvodová správa uvádza ako príklad takejto veci jedinú fotografiu mŕtvej matky. Cena zvláštnej obľuby sa nahradzuje v prípadoch, ak škodca vec poškodí zo svojvôle alebo škodoradosti. Zatiaľ čo svojvôľa smeruje k samotnému spôsobeniu škody, kedy má škodca potešenie z toho, že škodí, pričom osoba poškodeného mu je ľahostajná, škodoradosť sa vzťahuje k osobe poškodeného a škodca má v tomto prípade potešenie z toho, že pôsobí škodu práve určitej osobe, pretože má záujem jej ublížiť.³⁷

Moderačné oprávnenie súdu má podľa navrhovaného ustanovenia § 2895 prichádzať do úvahy, len ak je škodcom fyzická osoba (slovami ustanovenia "človek") a škodu nespôsobila úmyselne. Možnosť znížiť náhradu škody však nie je, ak škodu spôsobil porušením odbornej starostlivosti ten, kto sa hlásil k odbornému výkonu ako príslušník určitého stavu alebo povolania.

Pokiaľ ide o povinnosť odčiniť nemajetkovú ujmu, z ustanovenia § 2913 návrhu

34 Vlasák, M.: *Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnace?* Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 20.

35 Kritika tejto navrhovanej zmeny napr. Vlasák, M.: *Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnace?* Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 20. alebo Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 442.

36 Pozri <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/nahrada-skody/konkretni-zmeny.html> (ku dňu 16. 2. 2011).

37 Dôvodová správa k návrhu nového občianskeho zákonníka, s. 552-553.

vyplýva, že škodca je povinný odčiniť nemajetkovú ujmu každému, kto spôsobenú ujmu dôvodne pociťuje ako osobné nešťastie, ktoré nie je možné inak odčiniť, a to za predpokladu, že to odôvodňujú zvláštne okolnosti prípadu, predovšetkým vtedy, ak škodca porušil z hrubej nedbalosti dôležitú právnu povinnosť alebo spôsobil ujmu úmyselne z túžby ničiť, ublížiť alebo inej zvlášť zavrhnutia hodnej pohnútky.

Ak dôjde zásahom do prirodzených práv človeka k spôsobeniu nemajetkovej ujmy, je škodca povinný ju nahradiť, a to vrátane vzniklých duševných útrap poškodeného (ustanovenie § 2898 návrhu). Čo sa týka odčinenia nemajetkových ujem vzniklých v súvislosti so spôsobením ujmy na zdraví, navrhuje sa stanoviť, že formou peňažitej náhrady je škodca povinný odčiniť vytrpené bolesti, a ak vznikla poškodením zdravia zároveň prekážka lepšej budúcnosti poškodeného, má mu škodca nahradiť aj sťaženie spoločenského uplatnenia. Významnou novinkou, ktorú má priniesť navrhovaná úprava, je úplné opustenie systému bodového ohodnotenia týchto ujem podľa tabuliek v príslušnej vyhláške. Výšku odškodnenia týchto ujem má v budúcnosti určovať výlučne sudca, podľa svojej úvahy, po zohľadnení všetkých okolností prípadu, tak aby boli dodržané zásady slušnosti. Táto očakávaná zmena však nie je v právnej vede a praxi prijímaná bez pochybností.

Vo svojom odbornom článku Mikyska vyjadruje obavu, že táto navrhovaná zmena právnej úpravy hodnotenia bolesti a sťaženeého spoločenského uplatnenia nemôže fungovať predvídateľne, vo svojich dôsledkoch môže viesť k horšej vymáhateľnosti práva postihnutého, a teda, že systém bez akejkoľvek opory v právnom predpise, z ktorého by vyplývalo aspoň základné právne garantované nárokové odškodnenie, fungovať nemôže.³⁸

Podobná zmena je navrhovaná aj pokiaľ ide o odškodnenie pozostalých z dôvodu usmrtenia im blízkej osoby. V budúcnosti sa už nepočíta so žiadanými v zákone paušálne stanovenými čiastkami odškodnenia tejto nemajetkovej ujmy, ale v súlade so znením ustanovenia § 2901 návrhu je stanovené, že je škodca povinný odčiniť duševné útrapy pozostalých peňažitou náhradou, ktorá plne vyvažuje ich utrpenie, pričom sa opäť v prípade, ak nie je možné výšku náhrady takto určiť, odkazuje na zásady slušnosti. Túto

38 Mikyska, M.: *Náhrada škody újmy na zdraví podľa návrhu nového občanského zákoníku – krok kupředu nebo zpět?* Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 826, podobný kritický názor vid' Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 435.

povinnosť má škodca nie len v prípade usmrtenia osoby blízkej, ako je tomu podľa súčasnej úpravy, ale aj v prípade, ak dôjde k zvlášť závažnému ublíženiu na zdraví. Ani táto očakávaná zmena však nie je bez kritiky.³⁹

Čo sa týka jednotlivých nárokov, ktoré vyplývajú poškodenému zo spôsobenia ujmy na zdraví, ich zoznam je v navrhovanej úprave v podstate rovnaký. Pozitívnu novinkou v tejto oblasti je napríklad možnosť toho, kto účelne vynakladá náklady spojené so starostlivosťou o zdravie poškodeného, požiadať, aby mu škodca poskytol na tieto náklady primeranú zálohu. Rovnako kladne hodnotím výslovné zakotvenie pravidla, ktoré v súčasnosti vyplýva len z ustálenej súdnej praxe⁴⁰, podľa ktorého, ak dosahuje poškodený po skončení pracovnej neschopnosti určitý zárobok len s vynaložením väčšieho úsilia, odčiní sa mu peňažitým dôchodkom aj táto zvýšená námaha (ustanovenia § 2905 návrhu).

Ak bude návrh nového občianskeho zákonníka prijatý, k významným zmenám by malo dôjsť aj v oblasti premlčania práv z náhrady škody. Predovšetkým je dôležité navrhované ustanovenie § 563 odst. 2 návrhu, ktoré výslovne upravuje pravidlo o nepremlčateľnosti práva na náhradu ujmy na zdraví a stanoví, že sa premlčujú len práva na jednotlivé plnenia vyplývajúce z tejto ujmy. Novinku predstavuje tiež ustanovenie § 573 návrhu, ktoré upravuje počiatok behu premlčacej doby v prípade ujmy na zdraví neplnoletej osoby, ktorá nie je plne svojprávná⁴¹. Premlčacia doba v tomto prípade začne bežať až nadobudnutím svojprávnosti. Zmeniť by sa mala aj dĺžka subjektívnej premlčacej doby u práva na náhradu škody zo súčasných dvoch rokov na tri roky. Dĺžka objektívnej premlčacej doby podľa pripravovanej úpravy sa predĺži ešte výraznejšie, a to zo súčasných troch rokov na desať rokov, v prípade škody spôsobenej úmyselne dokonca až na pätnásť rokov. Zároveň sú ustanovenia o dĺžke premlčacej doby dispozitívnej povahy a strany si môžu dojednať dlhšiu (maximálne pätnásť rokov) alebo kratšiu premlčaciu dobu (minimálne jeden rok). Prípustnosť kratšej ako zákonnej premlčacej doby je však obmedzené len na právo vzniklé porušením povinnosti zo

---

39 Bližšie porovnaj Mikyska, M.: *Náhrada škody újmy na zdraví podľa návrhu nového občianskeho zákonníku – krok kupredu nebo zpět?* Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 826.

40 Porovnaj napríklad rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1783/2003, [C 2737], rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 25. 4. 1981, sp. zn. 6 Cz 18/81, [R 8/1983 civ.], rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo dňa 23. 4. 1981, sp. zn. 4 Cz 11/81, [R 9/1983 civ.], atď.

41 Pojem svojprávnosť nahrádza podľa návrhu nového občianskeho zákonníka zaužívaný termín spôsobilosť k právnym úkonom.

zmluvy. Ak by bolo ujednanie o dĺžke premlčacej doby v neprospech slabšej strany, navrhuje sa k nemu neprihliadať.

2.3. Funkcie zodpovednosti za škodu

Občianskoprávna úprava zodpovednosti za škodu plní dve, resp. tri významné funkcie, prostredníctvom ktorých je zaistená dôsledná právna ochrana občianskoprávnych osobných a majetkových vzťahov.⁴² Ide o nasledujúce funkcie:

- preventívne výchovná funkcia
- reparačná a satisfakčná funkcia

Úprava zodpovednosti za škodu však v zásade neplní funkciu represívnu, pretože jej cieľom nie je potrestať zodpovednú osobu, ale odstrániť škodu spôsobenú poškodenému.

2.3.1. Preventívne výchovná funkcia

V občianskom práve, ako aj v iných právnych odvetviach, sa uplatňuje ako jeden zo základných právnych princípov aj princíp prevencie, ktorého účelom je predchádzať porušeniu právnych povinností, a tým aj vzniku škôd, keďže je nepochybné, že porušenie právnej povinnosti so sebou častokrát prináša aj majetkové či nemajetkové ujmy na zákonom chránených hodnotách, akými sú ľudský život, zdravie, majetok, príroda či životné prostredie.

Vedľa občianskeho zákonníka sa úprava predchádzania škôd nachádza aj v rade ďalších právnych predpisov, pričom občianskoprávna úprava ma charakter obecnej úpravy a je subsidiárne použiteľná aj pre iné než občianskoprávne vzťahy v prípade, ak špeciálna úprava chýba. Zvláštne miesto má predovšetkým úprava prevencie v obchodnom zákonníku v ustanoveniach § 377 až 384 ObchZ ako aj pracovnoprávna

---

42 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 379.

úprava v ustanoveniach § 248 a § 249 ZP. Okrem týchto zákonov nájdeme špeciálne povinnosti preventívnej povahy napríklad v zákone č. 18/1997 Sb., o mírovém využívaní jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon), v zákone ČNR č. 133/1985 Sb., o požární ochraně alebo v zákone 12/1997 Sb., o bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích.

Zásada občianskoprávnej prevencie je prejavom princípu, ktorý je v odbornej právnej terminológii známy pod latinskými slovami *neminem laedere*, teda nikomu neškodiť, a tiež súvisí s požiadavkou, ktorú na účastníkov občianskoprávnych vzťahov kladie ustanovenie § 3 odst. 1 ObčZ, podľa ktorého výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

Je možné rozlišovať dva druhy prevenčných povinností, ktoré ukladá účastníkom právnych vzťahov občiansky zákonník, a to obecnú a špeciálnu prevenčnú povinnosť.

Obecne uloženú povinnosť prevencie upravuje ustanovenie § 415 ObčZ, podľa ktorého je každý povinný počínať si tak, aby nedochádzalo ku škodám na zdraví, na majetku, na prírode a životnom prostredí. Tomu je treba rozumieť tak, že každá fyzická a právnická osoba je povinná zachovávať taký stupeň pozornosti, ktorý je možné po nej za konkrétnych okolností prípadu rozumne požadovať, čo tiež znamená, že nikto nemá povinnosť predvídať neobmedzene v budúcnosti akýkoľvek možný vznik škody.⁴³

Ustanovenie § 415 ObčZ však nemá iba preventívne výchovnú funkciu vzhľadom na fakt, že porušenie v ňom stanovenej obcej právnej povinnosti predstavuje protiprávne konanie, je zároveň porušením právnej povinnosti v zmysle § 420 ObčZ a pri splnení ďalších predpokladov zakladá zodpovednosť konajúcej osoby za spôsobenú škodu. Je rovnako potrebné zdôrazniť, že aplikácia § 415 ObčZ prichádza do úvahy len vtedy, ak neexistuje konkrétna právna úprava, vzťahujúca sa na konanie, ktorého protiprávnosť sa posudzuje.⁴⁴

Súdna prax vyvodila protiprávnosť konania z dôvodu nedodržaniaobecne stanovenej prevenčnej povinnosti pri súčasnej absencii zvláštnej právnej úpravy v rade prípadov.⁴⁵

43 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 367.

44 Švestka, J., Špáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I-Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1188.

45 Napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa z 25. 5. 1979, sp. zn. 3 Cz 31/79, [R 5/1981 civ.]: *"Zodpovednosť chovateľa za škodu spôsobenú domácky chovaným zvieratom treba posúdiť podľa ustanovení § 415 a § 420 O. z. , a to z hľadiska potrebného dozoru nad chovaným zvieratom."*

Z rozhodnutia Mestského súdu v Prahe zo dňa 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76, [R 16/1980] vyplýva, že *"nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané) spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví (§ 415 o. z.). V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu (§ 420 odst. 1 o. z.)."*

V súvislosti s ustanovením § 415 ObčZ je zaujímavá otázka zodpovednosti za škodu, ktorá vznikla porušením predzmluvnej povinnosti, konkrétne bezdôvodným ukončením jednania o uzatvorení zmluvy. Podľa súdnej praxe sa takáto situácia tiež posúdi podľa ustanovení § 415 a § 420 ObčZ.⁴⁶

O preventívne výchovnom pôsobení právnej úpravy zodpovednosti za škodu v prípadoch tzv. subjektívnej zodpovednosti nie sú žiadne pochybnosti. Subjekty občianskeho práva sú v dôsledku vedomia hrozby tejto zodpovednosti motivované, aby sa vyhli porušeniu svojich právnych povinností, a tým aj prípadnému vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú svojím protiprávnym konaním. Iná je však situácia pokiaľ ide o objektívnu zodpovednosť za škodu, teda o takú zodpovednosť, ktorej vznik nevyžaduje existenciu zavinenia na strane zodpovedného subjektu ani protiprávny úkon subjektu, ale vyžaduje zvlášť zákonom kvalifikovanú škodnú udalosť. V týchto prípadoch spočíva výchovné pôsobenie právnej úpravy zodpovednosti za škodu v tom, že prevádzatelia rizikových činností sú stimulovaní k prijatiu opatrení, ktoré minimalizujú riziko vzniku škôd z takýchto činností a hrozba z realizovania zodpovednosti ich núti k zvýšenej obozretnosti pri výbere svojich zamestnancov.

Vedľa obecnej prevenčnej povinnosti stanoví občiansky zákonník v ustanovení § 417 aj špeciálnu prevenčnú povinnosť k odvráteniu škody tomu, komu už v konkrétnom prípade hrozí. V rámci tohto ustanovenia je upravená jednak tzv. zasahovacia alebo zakročovacia prevenčná povinnosť a jednak tzv. prevencia uskutočnená prostredníctvom súdu.

V súlade s ustanovením § 417 odst. 1 ObčZ je ten, komu škoda v konkrétnom prípade už hrozí, pričom ide o hrozbu bezprostrednú, povinný zakročiť k odvráteniu tejto škody spôsobom primeraným okolnostiam ohrozenia. To v zmysle zásady *a*

---

46 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, [R 82/2007 civ.].

maiore ad minus znamená nielen povinnosť zakročiť k odvráteniu škody, ktorá hrozí, ale ešte nenastala, ale aj povinnosť zakročiť k minimalizovaniu škody, teda k zmierneniu škody, ktorá už v určitom rozsahu nastala. Ohrozený je povinný uskutočniť tento aktívny zásah spôsobom, ktorý je primeraný všetkým okolnostiam daného prípadu. Konkrétne sa zohľadňuje napríklad druh a intenzita ohrozenia, situácia, ktorá ohrozením nastala, subjektívne možnosti ohrozeného, atď.⁴⁷ V prípade, ak povinný subjekt túto zákonnú povinnosť zakročiť nespĺní, prichádza do úvahy jeho zodpovednosť, resp. spoluzodpovednosť za spôsobenú škodu.

Osoba, ktorá zakročila k odvráteniu hroziacej škody, má v súlade s ustanovením § 419 ObčZ právo na náhradu účelne vynaložených nákladov a na náhradu škody, ktorú pri odvrácaní škody sama utrpela, pričom tieto práva má aj v prípade, ak škoda napriek jej prevedenému zákroku vznikla. Právo požadovať tieto náhrady má pritom oprávnená osoba proti tomu, kto spôsobil hroziacu škodu, ako aj proti tomu, v ktorého záujme osoba konala. Rozsah, v akom je subjekt oprávnený náhradu požadovať, nie je neobmedzený, naopak je stanovené, že je možné náhradu požadovať maximálne v rozsahu zodpovedajúcom škode, ktorá bola zákrokom ohrozeného odvracaná.

Občiansky zákonník priznáva v ustanovení § 417 odst. 2 ObčZ ohrozenému v prípade vážneho ohrozenia škodou tiež právo domáhať sa súdnou cestou, aby bola ohrozovateľovi, tj. osobe ktorej konaním ohrozenie vzniklo, uložená povinnosť previesť vhodné a primerané opatrenia k odvráteniu takto hroziacej škody. Pre poskytnutie ochrany podľa toho ustanovenia nie je podmienkou, aby vznik vážnej škody hrozil bezprostredne.⁴⁸ Podľa okolností prípadu je možné, aby sa ohrozený domáhal buď uloženia povinnosti zdržať sa určitej činnosti, z ktorej môže vzniknúť škoda alebo uloženia povinnosti spočívajúcej v prevedení aktívneho zákroku k odvráteniu hroziacej škody. Domáhať sa takéhoto súdneho opatrenia je možné len do doby, po ktorú vážna škoda hrozí, a teda ešte nenastala, pričom najvhodnejšou procesnou formou bude vydanie predbežného opatrenia.⁴⁹

47 Švestka, J., Špáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občianský zákoník I-Komentár*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1192.

48 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 12. 8. 1999, sp. zn. 22 Cdo 1599/99, [PR 8/2001 civ.]: *"Podmínkou pro aplikaci § 417 odst. 2 ObčZ je vážné ohrožení žalobce anebo jeho majetku; není nutné, aby hrozilo nebezpečí bezprostředního vzniku škody, postačí, že v důsledku vážného ohrožení vznikne škoda v budoucnosti."*

49 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 372.

V súvislosti v ustanovením § 417 odst. 2 ObčZ je vhodné objasniť vzájomný vzťah medzi týmto ustanovením a ustanovením § 126 odst. 1 ObčZ, ktoré upravuje ochranu vlastníka pred neoprávneným zásahom do jeho vlastníckeho práva a ustanovením § 127 odst. 1 ObčZ, ktoré sa týka ochrany dotknutej osoby poskytovanej z titulu tzv. susedských práv.

V minulosti súd vyjadril vo svojom rozhodnutí právny názor, že *"ustanovení § 417 odst. 2 o. z. poskytuje ochranu jen proti hrozící škodě, a to škodě vážné, tedy proti hrozící újmě na zdraví nebo majetku, zatím co ustanovení o ochraně vlastnického práva (viz § 126 odst. 1 ObčZ) poskytuje vlastníku i ochranu před jakýmkoli zásahem."*⁵⁰

Je potrebné poukázať aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, v ktorom bolo vysvetlené, že *"vztah ustanovení § 127 odst. 1 ObčZ k ustanovení § 417 odst. 2 ObčZ, v tom rozsahu pokud obě zajišťují ochranu před vážným ohrožením výkonu práv tím, že umožňují oprávněné osobě, domáhat se, aby se jiná osoba zdržela vážně ohrožující činnosti, je vztahem speciálního předpisu k předpisu obecnému. Tím není vyloučeno, aby se oprávněná osoba vůči žalovanému domáhala nejen, aby se zdržel vážného ohrožování práv podle § 127 odst. 1 ObčZ, ale současně, aby podle § 417 odst. 2 ObčZ provedl vhodné a přiměřené opatření k odvrácení hrozící škody."*⁵¹

V súvislosti s výkladom o preventívne výchovnej funkcii zodpovednosti za škodu je vhodné spomenúť zaujímavý odborný článok Petrova, ktorý sa týka rozlišovania protiprávnosti v účinku a protiprávnosti v konaní.⁵² Autor upozorňuje na rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR⁵³, ktoré pri výklade ustanovenia § 415 ObčZ jasne uprednostňujú kritérium protiprávnosti v konaní, pričom správne poznamenáva, že *"obecně není a nemůže být jednání protiprávní již proto, že jinému způsobí škodu, ale až proto, že se přičí ustanovením zákona nebo zvyklostem a okolnostem s přihlédnutím k spravedlivému rozložení nákladů mezi (potenciálního) škůdce a (potenciálního) poškozeného."*⁵⁴

Výslovne o preventívnej funkcii náhrady škody pojednávajú aj Princípy európskeho

50 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 27. 6. 1972, sp. zn. Cpj 57/71, [R 65/1972].

51 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 10. 2002, sp. zn. 2 Cdo 1733/2004, [PR 17/2005].

52 Petrov, J.: *Protiprávnost a obecná prevenční povinnost*. Právní rozhledy, 2007, č. 20, s. 745.

53 Napr. rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003, [C 2565] alebo rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001[C 1708].

54 Petrov, J.: *Protiprávnost a obecná prevenční povinnost*. Právní rozhledy, 2007, č. 20, s. 745.

deliktneho práva v článku 10:101 PETL, podľa ktorého "náhrada škody slúži tiež k účelu predchádzania škodám." Okrem toho PETL upravujú povinnosť chrániť ostatných pred škodou, teda v podstate povinnosť zakročiť k odvráteniu škody, ktorá môže byť založená zákonom, ďalej v prípade, ak konajúci vytvorí alebo kontroluje nebezpečnú situáciu, keď existuje zvláštny vzťah medzi stranami alebo vtedy, ak závažnosť ujmy na strane jednej a jednoduché odvrátenie škody na strane druhej zakladá túto povinnosť (článok 4:103 PETL). Výdaje vzniknuté v súvislosti s prechádzaním hrozacej škody predstavujú v súlade so znením článku 2:104 PETL nahraditeľnú škodu, a to za predpokladu, že boli vynaložené dôvodne.

2.3.2. *Reparačná a satisfakčná funkcia*

Zatiaľ čo preventívne výchovná funkcia úpravy zodpovednosti za škodu sa uplatňuje predovšetkým pred spôsobením škody, reparačná a satisfakčná funkcia nastupuje po tom, čo došlo k škodlivým následkom na chránených občianskoprávných vzťahoch.

V týchto prípadoch sa uplatní zásada plnej občianskoprávnej reparácie spôsobenej škody, ktorá spočíva v tom, že zodpovedný subjekt bude povinný celú spôsobenú škodu poškodenému plne nahradiť, a to buď formou náhrady v peniazoch (tzv. reálna náhrada) alebo formou uvedenia v predošlý stav (tzv. naturálna náhrada- *restitutio in integrum*). Niekedy sa v tejto súvislosti používa aj pojem "vyrovňavacej spravodlivosti"⁵⁵, ktorý naznačuje, že spôsobením škody došlo k porušeniu spravodlivosti, ktorá sa práve plnou náhradou škody znova obnoví.

O satisfakčnej funkcii úpravy zodpovednosti hovoríme v prípadoch nemajetkovej ujmy, ktorá podľa súčasne platnej právnej úpravy nespadá pod pojem škody. Napriek tomuto legislatívnemu nedostatku, občiansky zákonník výslovne stanoví v ustanovení § 444 odst. 1 nárok poškodeného na jednorázové odškodnenie (zadosťučinenie) za vytrpené bolesti a za sťažené spoločenské uplatnenie a v treťom odstavci rovnakého paragrafu upravuje nárok pozostalých na jednorázové odškodnenie v prípade smrti blízkej osoby. Je zjavné, že v týchto prípadoch ujma nemôže byť plne nahradená, a preto je vhodné hovoriť skôr o jej zmiernení.

---

⁵⁵ Porovnaj napríklad Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianske právo hmotné 2. Díl třetí: Záväzkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 379.

3. Predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu

3.1. Protiprávny úkon alebo škodná udalosť

Prvým obecným predpokladom objektívnej povahy, ktorý musí byť splnený a preukázaný, na to aby sme mohli uvažovať o zodpovednosti určitého subjektu za škodu, je existencia protiprávneho úkonu alebo alternatívne, v prípade tzv. objektívnej zodpovednosti, existencia zákonom kvalifikovanej škodnej udalosti. Oba pojmy spadajú v právnej teórii do systému právnych skutočností, teda skutočností, ktoré na základe zákona pôsobia právne následky⁵⁶ a základným rozlišujúcim znakom medzi nimi je ich závislosť alebo nezávislosť na ľudskej vôli.

3.1.1. Protiprávny úkon

Protiprávny úkon je možné vymedziť ako prejav ľudskej vôle, ktorým sa porušuje právna povinnosť, a ktorý je preto v rozpore s objektívnym právom ako jednotným celkom. Ako teda správne uvádza napríklad Knappová, neprichádza do úvahy, aby určité chovanie bolo v jednom právnom odvetví protiprávne a v inom v súlade s právom. Na druhej strane je však možné, aby toto protiprávne chovanie malo v jednotlivých právnych odvetviach rôznu relevanciu.⁵⁷

Úkon je pre rozpor s objektívnym právom protiprávny nie len v prípade, ak sa ním porušuje príkaz alebo zákaz stanovený právnou normou (úkon *contra legem*), ale aj vtedy, ak sa ním obchádza účel alebo zmysel právnej normy (úkon *in fraudem legis*), ďalej v prípade, ak je v rozpore s dobrými mravmi⁵⁸ a napokon aj vtedy, ak sa ním porušuje generálna prevenčná povinnosť stanovená v ustanovení § 415 ObčZ, teda ak

---

56 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 117.

57 Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2003, s. 110.

58 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 388.

subjekt v konkrétnom prípade nezachováva taký stupeň pozornosti, ktorý je možné po ňom za konkrétnych okolností prípadu rozumne požadovať, aby nevznikla škoda na chránených právnych statkoch.⁵⁹

Protiprávny úkon ako prejav ľudskej vôle môže spočívať buď v porušení právnej povinnosti niečo konať, vtedy hovoríme o komisívnom protiprávnom úkone alebo v porušení právnej povinnosti niečo nekonať, kedy pôjde o omisívny protiprávny úkon. Osoba sa však môže dopustiť omisívneho protiprávneho úkonu len vtedy, ak v konkrétnom prípade mala povinnosť konať.

Niekedy sa o protiprávnom úkone nepresne hovorí ako o delikte. Toto označenie sa však vzťahuje *stricto sensu* len na zavinený protiprávny úkon⁶⁰ a ten môže byť aj nezavinený. Zavinenie ako subjektívna kategória totiž nie je pojmovým znakom protiprávnosti a musí byť od nej striktné odlišované. Na rozdiel od protiprávnosti, ktorú musí poškodený dokázať, je zavinenie v našom práve prezumované vo forme nevedomej nedbalosti, čo znamená, že je na škodcovi, aby preukázal, že škodu nezavinil. Rovnako medzi pojmový znak protiprávnosti nepatrí vznik škody a protiprávnym zostáva aj úkon osoby inak deliktne nespôsobilej.

Vo formulácii obecného ustanovenia § 420 ObčZ sa hovorí, že každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti, čo svedčí o tom, že v našej právnej úprave nerozhoduje, či porušená právna povinnosť bola založená zákonom alebo vyplýva zo zmluvy. Zatiaľ čo prvom prípade právna teória hovorí o mimozmluvnej (deliktnej) zodpovednosti voči každému, v druhom prípade ide o zmluvnú zodpovednosť voči spolukontrahentovi.

Súdna prax však v súvislosti s otázkou zmluvnej zodpovednosti zaujala odlišné a v právnej vede následne kritizované stanovisko. Vo svojom rozhodnutí totiž Najvyšší súd vyjadril názor, že *"záväz, podľa ktorého se poškozený může dovolávat (za účelem prokázání existence protiprávního úkonu) porušení smluvní povinnosti, totiž lze učinit nejen v případě, že je škůdcovým spolukontrahentem (druhou smluvní stranou). K naplnění uvedeného předpokladu postačuje, že je prokázáno, že příslušný subjekt*

59 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 389-390.

60 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 388.

(škůdce) sice porušil povinnost ze smlouvy, kterou uzavřel s jinou osobou než s poškozeným, že však závazek, k jehož porušení došlo, měl dopad do právní sféry poškozeného."⁶¹

Toto rozhodnutie podrobuje kritike napríklad Švestka v učebnici občianskeho práva hmotného, a to jednak z dôvodov jeho neblahých praktických následkov spočívajúcich v právnej neistote ohľadom potencionalnej zodpovednosti právnych subjektov, jednak aj z dôvodov teoretických, pretože takýto výklad neprípustne zotiera rozdiely medzi zákonnou a zmluvnou zodpovednosťou, ktorej podstatou je práve zodpovednosť porušiteľa zmluvnej povinnosti len druhej zmluvnej strane.⁶²

Rovnako kriticky sa k uvedenému rozhodnutiu stavia Salač, ktorý jeho rozboru venuje samostatný odborný článok.⁶³ Problém rozhodnutia vidí predovšetkým v prílišnej všeobecnosti právneho názoru Najvyššieho súdu a v kolízii zvoleného riešenia s obecnou prevenčnou povinnosťou podľa ustanovenia § 415 ObčZ. V riešení súdu totiž vidí vytvorenie "*povinnosti obecné smluvní prevence*"⁶⁴, pričom jej rozlíšenie od obcej zákonnej prevenčnej povinnosti autor spochybňuje.

Pokiaľ ide o otázku dôkazného bremena protiprávnosti v súdnom spore, nesie ho poškodený, teda žalobca, ktorý má povinnosť preukázať porušenie právnej povinnosti žalovaným. Presnejšie povedané, žalobca musí dokázať, že došlo k skutku, z ktorého sa vyvodzuje zodpovednosť žalovaného. Je však úlohou súdu posúdiť, či preukázaný skutok je protiprávne konanie alebo nie.⁶⁵

V konkrétnom prípade môže nastať situácia, kedy dané konanie škodcu zároveň naplní znaky trestného činu. V súlade s ustanovením § 135 OSŘ je vtedy súd v občianskoprávnom konaní o náhrade škody viazaný odsudzujúcim trestným rozsudkom, konkrétne celým výrokom o vine, zatiaľ čo otázku výšky škody si posúdi sám. Rovnako nie je viazaný rozhodnutím súdu v trestnom konaní, ktorým sa obžalovaný zbavuje viny alebo ktorým sa zastavuje trestné stíhanie.

61 Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 25. 3. 2002, sp. zn. 29 Odo 379/2001, [R 56/2004 civ.].

62 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 389.

63 Salač, J.: *K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu*. Právní rozhledy, 2004, č. 18, s. 680.

64 Salač, J.: *K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu*. Právní rozhledy, 2004, č. 18, s. 680.

65 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1205.

3.1.2. *Okolnosti vylučujúce protiprávnosť*

Niekedy objektívne právo určitú činnosť dovoľuje alebo dokonca prikazuje, a to aj napriek tomu, že sa takouto činnosťou pôsobia škodlivé následky. V týchto prípadoch sa hovorí o okolnostiach vylučujúcich protiprávnosť, teda o okolnostiach, ktorých existencia vylučuje protiprávnosť úkonu, a tým aj vznik právnej zodpovednosti. Právna teória k týmto okolnostiam tradične radí plnenie zákonnej povinnosti, výkon subjektívneho práva, svojpomoc, nutnú obranu, krajnú núdzu a súhlas poškodeného. V teórii trestného práva sa uznáva ako samostatná okolnosť vylučujúca protiprávnosť aj prípustné riziko, ktoré však v občianskom práve vzhľadom na zakotvenie objektívnej zodpovednosti žiadnu rolu nehraje.

Aj v Princípoch európskeho deliktneho práva sa nachádza ustanovenie zakotvujúce úpravu týchto okolností. Je ním článok 7:101 PETL, podľa ktorého sa medzi okolnosti vylučujúce protiprávnosť radí sebaobrana, krajná núdza, svojpomoc, súhlas poškodeného a zákonné zmocnenie. To, či je zodpovednosť v týchto prípadoch vylúčená, závisí od významu týchto okolností a od podmienok zodpovednosti. Zároveň je stanovené, že vo výnimočných prípadoch môže byť zodpovednosť konajúceho z dôvodu existencie týchto okolností namiesto vylúčenia len obmedzená.

3.1.2.1. *Plnenie zákonnej povinnosti*

Táto okolnosť vylučujúca protiprávnosť sa uplatňuje v prípadoch, kedy priamo samotný zákon, spravidla verejnoprávnej povahy, ukladá subjektu povinnosť previesť určitú činnosť, ktorá sa často uskutočňuje v rámci určitého povolania alebo funkcie.⁶⁶ Zvláštnou formou plnenia povinnosti je aj plnenie príkazu alebo rozkazu, ktorý sa vyskytuje hlavne v služobných vzťahoch.⁶⁷

---

66 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 391.

67 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 663.

3.1.2.2. Výkon subjektívneho práva

Ďalšou okolnosťou vylučujúcou protiprávnosť je výkon subjektívneho práva v zákonných medziach, preto každý, komu náleží určité právo, ho môže vykonávať za podmienok, ktoré obecné stanovuje ustanovenie § 3 odst. 1 ObčZ, teda, že sa týmto výkonom bez právneho dôvodu nezasiahne do práv a oprávnených záujmov druhých, a že tento výkon nebude v rozpore s dobrými mravmi. V prípade, ak tieto zákonné požiadavky nie sú splnené, hovoríme o zdanlivom výkone práva alebo o zneužití práva⁶⁸, ktoré logicky právnu ochranu nepožíva, a teda ani nevylučuje protiprávnosť a následnú právnu zodpovednosť.

3.1.2.3. Svojpomoc

Svojpomocné konanie tiež vylučuje protiprávnosť. Jeho podmienky sú obecné upravené v ustanovení § 6 ObčZ. Svojpomoc je dovolená, len ak smeruje proti neoprávnenému zásahu, ktorý musí bezprostredne hroziť, pričom zároveň je svojpomocné odvrátenie zásahu prípustné, len ak sa tak stane primeraným spôsobom. Svojpomoc v širšom zmysle zahrňuje aj prípady konania v krajnej núdzi, nutnej obrane, ďalej napríklad výkon zadržiacieho práva podľa ustanovenia § 175 an. ObčZ alebo svojpomocný postup podľa ustanovenia § 127 odst. 1 ObčZ.⁶⁹

3.1.2.4. Nutná obrana

Spolu s krajnou núdzou patrí konanie v nutnej obrane medzi okolnosti vylučujúce protiprávnosť, ktoré objektívne právo výslovne zakotvuje a upravuje. Deje sa tak v rámci úpravy občianskoprávnej prevencie v ustanovení § 418 odst. 2 ObčZ. Vedľa občianskoprávnej úpravy je nutná obrana upravená aj v ustanovení § 29 TZ alebo v

68 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 391.

69 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občianský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 665.

ustanovení § 2 odst. 2 písm. a) zákona o přestupcích⁷⁰. Napriek tomu, že vo formulácii podmienok nutnej obrany v občianskoprávnej a trestnoprávnej úprave existujú určité rozdiely, je nutné ich vykladať jednotne, a to takým spôsobom, aby bol prijatý výklad priaznivejší pre obrancu.⁷¹

Nutná obrana je prípadom svojpomoci v širšom zmysle⁷² a jej funkcia spočíva v ochrane spoločenských hodnôt vlastnou mocou tam, kde nemôže včas zasiahnuť štátna moc.⁷³ Nutná obrana teda supluje zásah štátnej moci a je preto spoločensky prospešná. Avšak aj konanie v nutnej obrane musí splňovať určité zákonné medze na to, aby na neho bolo možné hľadieť ako na konanie prosté protiprávnosti.

Prvou podmienkou je existencia hroziaceho alebo trvajúceho útoku na hodnoty chránené právnym poriadkom. Útokom sa v právnej teórii rozumie úmyselné chovanie fyzickej alebo právnickej osoby, ktoré bude mať spravidla podobu konania, výnimočne aj podobu opomenutia.⁷⁴ Všeobecne sa uznáva, že útok nemôže byť vyvolaný chovaním zvierat'a, pôsobením prírodných síl, či mimovoľným pohybom človeka. Časť teórie za útok nepovažuje ani chovanie duševne chorej osoby alebo osoby maloletej, pričom v týchto prípadoch odkazuje na obranu v rámci krajnej núdze.⁷⁵ V právne vede však existuje aj názor, podľa ktorého útočníkom môže byť aj deliktne nespôsobilá osoba, teda duševne chorý alebo dieťa, pričom sa argumentuje tým, že aj správanie týchto osôb môže byť protiprávne, hoci nie je zavinené, pretože útok nemusí byť nevyhnutne deliktom, teda nemusí byť vždy zavinený.⁷⁶ Bezpodmienečným predpokladom

---

70 Zákon č. 200/1900 Sb., o přestupcích.

71 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 646.

72 Porovnaj Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 649, rovnako Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 341.

73 Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 342.

74 Porovnaj Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 392. Opačný názor vyjadruje Luby, keď vo svojom diele uvádza, že "útok musí byť správaním sa aktívnej povahy, a preto sám o sebe nemôže spočívať v znášaní niečoho alebo v opomenutí." Pripúšťa však možnosť, aby útok začal konaním a potom pokračoval opomenutím. Pozri Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 343.

75 Pozri Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 392.

76 Porovnaj Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 347 alebo Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 650.

posúdenia chovania ako útoku je však jeho protiprávnosť v zmysle jeho rozporu s objektívnym právom.

Hoci občiansky zákonník výslovne nepožaduje priamo, teda bezprostredne hroziaci útok, je nutné túto podmienku takto vykladať vzhľadom na znenie trestného zákonníka a potrebu zachovania jednotnosti právneho poriadku. Druhou možnosťou je, že útok trvá. V ostatných prípadoch, ak útok bezprostredne nehrozí alebo naopak už fakticky skončil, neprichádza nutná obrana do úvahy. Ak uskutočňuje subjekt obranné konanie v týchto prípadoch, ide o tzv. extenzívny exces, teda o vybočenie z nutnej obrany, pričom takéto konanie je protiprávne a môže založiť za súčasného splnenia ďalších podmienok zodpovednosť konajúceho za spôsobenú škodu.⁷⁷

Druhou podmienkou konania v nutnej obrane je, že obrana nesmie byť celkom zrejme (zjavne) neprimeraná povahe, spôsobu a nebezpečnosti útoku, čo znamená, že neprimeranosť obranného konania musí byť jednoznačne zjavná, tj. očividná, evidentná. V tom prípade by išlo o tzv. intenzívny exces z medzí nutnej obrany. Na druhej strane sa na rozdiel od krajnej núdze nepožaduje úplná proporcionalita obrany a útoku, teda je možné, aby následok spôsobený obranným konaním bol rovnako závažný alebo ešte závažnejší než ten, ktorý z útoku hrozil a tiež neplatí tzv. rovnosť zbraní. Rovnako je prípustné, aby sa obranca neobmedzoval len na pasívnu obranu, ale aby využil aj možnosti aktívnej obrany.

Posúdenie primeranosti nutnej obrany je častým problémom v súdnom konaní a pokus o jej obecné vymedzenie je predmetom mnohých súdnych rozhodnutí. Ako uvádza rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR *"primeranosť obrany treba posúdiť so zreteľom na všetky okolnosti prípadu a na vybočenie z medzi nutnej obrany nemožno usúdiť len z toho, že napadnutý sa bránil zbraňou proti neozbrojenému útočníkovi, vekove podstatne mladšiemu, fyzicky silnejšiemu a známemu svojou agresívnosťou."*⁷⁸

Zo súdnej praxe vyplýva tiež názor, že primeranosť obrany nie je závislá od použitého prostriedku, ale od toho, ako ho brániaci sa použije. Z hľadiska škody sa primeranosť obrany posudzuje porovnaním škody, ktorá bola spôsobená útočníkovi, a škody, ktorá hrozila záujmu chránenému zákonom. K posúdeniu tohto sa vyjadruje

---

77 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianske právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 394.

78 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 18. 6.1970, sp. zn. 3 Tz 13/70, [R 49/1970 tr.].

rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR, podľa ktorého *"aká škoda hrozila a či škoda spôsobená útočníkovi nebola zrejme neprimeraná škode hroziacej z útoku sa posudzuje podľa objektívnych okolností prípadu i podľa predstáv brániaceho sa odôvodnených týmito objektívnymi okolnosťami. Od brániaceho sa nemožno žiadať, aby vyčkával a spoliehal sa na náhodu, že škoda, ktorá objektívne i podľa jeho predstavy z útoku hrozí nenastane, a aby nepoužil premerané a dostupné prostriedky, aby hroziaci útok znemožnil a útočníka zneškodnil."*⁷⁹

Významným interpretačným zdrojom pre súdnu prax je aj zhodnotenie pléna Najvyššieho súdu, podľa ktorého *"o vybočení z mezí nutné obrany pro její zřejmou nepřiměřenost půjde jen tehdy, jestliže pachatel použil prostředku podstatně silnějšího, než bylo za dané situace třeba k odvrácení útoku, nebo když škoda, způsoben obranou je v hrubém nepoměru ke škodě hrozící z útoku."*⁸⁰

Subjektom oprávneným konať v nutnej obrane je každá fyzická osoba, teda nie len osoba, proti ktorej útok priamo smeruje (tzv. sebaobrana), ale aj akákoľvek tretia osoba, ktorá môže v konkrétnej situácii zasiahnuť k ochrane pred útokom (tzv. pomoc v nutnej obrane). Obrana však musí vždy smerovať proti osobe útočníka, prípadne proti nástroju (napr. poštvaný pes), ktorý útočník k útoku použil.

Hoci ustanovenie § 418 odst. 2 ObčZ hovorí obecné o tom, že za škodu spôsobenú v nutnej obrane obranca nezodpovedá, ustálený výklad tým rozumie len nezodpovednosť obrancu za škodu spôsobenú útočníkovi.⁸¹ Ak však obranca spôsobí škodu inej osobe, jeho zodpovednosť za ňu nie je vylúčená.

3.1.2.5. Krajná núdza

Podstata krajnej núdze spočíva v kolízii dvoch právom chránených hodnôt, pričom

⁷⁹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 12. 2. 1980 sp. zn. 5 Tz 143/79, [R 41/1980 tr.].

⁸⁰ Zhodnotenie pléna Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 2.7. 1965, sp. zn. Pls 5/65, [R II/1965 tr.].

⁸¹ Porovnaj Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 649, Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 394 alebo Luby, S.: *Prevenция a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 360.

ide o takú kolíziu, kedy sa dá zachrániť len jedna hodnota, a to cestou porušenia druhej.⁸² Úpravu podmienok konania v krajnej núdzi ako okolnosti vylučujúcej protiprávnosť nájdeme v ustanovení § 418 odst. 1 ObčZ. Hoci samotný občiansky zákonník výslovne pojem krajnej núdze nepoužíva, zo znenia ustanovenia § 28 TZ môžeme vyvodiť, že sa jedná o rovnaký právny inštitút.

Podmienky stanovené zákonom pre posúdenie určitého chovania ako konania v krajnej núdzi je potrebné splniť kumulatívne. V prvom rade sa vyžaduje existencia priamo hroziaceho nebezpečenstva, teda stavu bezprostredne hroziacej škody na hodnotách chránených právnym poriadkom. Bezprostrednosťou ohrozenia je treba rozumieť takú situáciu, kedy k záchrane ohrozeného právneho statku je nutné okamžité rozhodnutie.⁸³ Pramene hroziaceho nebezpečenstva môžu byť rôzne. Typicky pôjde o prípady nebezpečenstva, ktoré je spôsobené pôsobením prírodných síl ako je napríklad zemetrasenie, víchrica či povodeň. Ďalej môže byť prameňom nebezpečenstva útok človekom nepoštvaného zvierat'a, mimovoľný pohyb človeka, fyziologické procesy v ľudskom organizme (napr. hlad, bolesť) alebo konanie človeka, ktoré nemá charakter útoku.

V súlade so znením ustanovenia § 418 odst. 1 ObčZ je potrebné, aby išlo o nebezpečenstvo, ktoré konajúci sám nevyvolal.⁸⁴ Osoba konajúca v krajnej núdzi a osoba pôvodcu nebezpečenstva sa teda musia odlišovať.

Ďalšou podmienkou prípustnosti krajnej núdze je skutočnosť, že ohrozená osoba nie je povinná nebezpečenstvo znášať. Povinnosť znášať určité stanovené nebezpečenstvo majú napríklad lekári, policajti, hasiči či vojaci. Aj u týchto osôb však krajná núdza prichádza do úvahy, a to v prípade, ak sú presiahnuté medze intenzity nebezpečenstva.⁸⁵

Zvláštnou podmienkou, ktorá sa na rozdiel od nutnej obrany u krajnej núdze vyskytuje a musí byť splnená, je skutočnosť, že nebezpečenstvo nebolo možné za okolností konkrétnej situácie odvrátiť iným spôsobom, predovšetkým útekom

---

82 Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 364.

83 Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 368.

84 V minulosti opačný názor vyslovil Luby, S.: *Prevenia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958, s. 373.

85 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občianský zákoník. Komentár*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 648.

ohrozeného. Táto podmienka je označovaná pojmom subsidiarita krajnej núdze.

Poslednou požiadavkou, ktorá sa prejavuje v praxi ako najviac problematická, je aby konaním v krajnej núdzi bol spôsobený len taký následok, ktorý nie je zrejme rovnako závažný alebo ešte závažnejší než ten, ktorý hrozil (zásada proporcionality). V uznesení Najvyššieho súdu SSR sa k tomu uvádza, že *"uvedenú podmienku nespĺňa konanie páchatel'a, ktorý zachraňuje vlastný život tým, že usmrť iného. Túto podmienku však môže spĺňať konanie, ktorým obvinený obetovaním jedného ľudského života zachráni život viacerých ľudí."*⁸⁶

Za splnenia všetkých vyššie uvedených podmienok platí, že osoba, ktorá konala v krajnej núdzi a spôsobila týmto konaním škodu, za ňu nenesie zodpovednosť a povinným nahradiť túto škodu bude osoba, ktorá stav krajnej núdze vyvolala.

Pokiaľ ide o subjekt oprávnený konať v krajnej núdzi a o exces z krajnej núdze, platí *mutatis mutandis* rovnaké, ako bolo uvedené pri výklade o nutnej obrane.

3.1.2.6. Privolenie poškodeného

V súlade s právnou zásadou *volenti non fit iniuria* je vylúčená protiprávnosť úkonu a tým aj právna zodpovednosť za škodu v prípadoch, ak k úkonu poškodený privolil. Je však potrebné, aby bolo privolenie dané pred samotným úkonom alebo najneskôr súčasne s jeho prevedením. Ďalej sa vyžaduje, aby poškodená osoba bola právne spôsobilá vysloviť takéto privolenie, a aby vyslovené privolenie splňovalo všetky náležitosti platného právneho úkonu podľa ustanovenia § 37 an. ObčZ. Nie je však možné, aby sa privolenie týkalo takých subjektívnych práv, s ktorými poškodený nemôže voľne nakladať, napríklad nie je možné privoliť k svojmu usmrteniu. Táto okolnosť vylučujúca protiprávnosť má svoj praktický význam najmä v oblasti zdravotníctva.

---

⁸⁶ Uznesenie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 11.12.1980, sp. zn. 3 To 72/80, [R 20/1982 tr.].

3.1.3. *Zákonom kvalifikovaná škodná udalosť*

Druhou právnou skutočnosťou, ktorej existencia môže za súčasného splnenia ďalších predpokladov založiť právnú zodpovednosť za škodu, je škodná udalosť. Na rozdiel od protiprávneho úkonu je škodná udalosť skutočnosťou nezávislou na ľudskej vôli, ktorú možno najobecnejšie vymedziť ako určité prírodné dianie alebo pôsobenie, ktoré spôsobuje právne následky.⁸⁷ Sama o sebe nie je protiprávna a má svoj význam ako predpoklad založenia právnej zodpovednosti len v prípade, ak s ňou zákon ako s príčinou vzniku škody výslovne počíta. Ide o prípady súhrnne označované pojmom objektívna zodpovednosť, ktoré ku jej vzniku nevyžadujú zavinenie na strane zodpovedného subjektu.

3.2. *Vznik škody*

Druhým obligatónym predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je existencia škody vzniklej ako dôsledok protiprávneho úkonu alebo škodnej udalosti. Určenie okamžiku vzniku škody je dôležité jednak z hľadiska možnosti uplatnenia nároku na jej náhradu pred súdom a jednak z hľadiska zahájenia behu premlčacej doby.⁸⁸

K okamžiku vzniku škody spôsobenej existenciou pohľadávky voči dlžníkovi sa vyjadril Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí, podľa ktorého *"dokud dlžník nezaplatil dlužnou částku svému věřiteli, nemůže úspěšně uplatnit nárok na její náhradu z titulu odpovědnosti třetí osoby za škodu, neboť škoda mu zatím nevznikla; samotná existence pohledávky věřitele vůči dlužníku ani soudní rozhodnutí o povinnosti dlužníka zaplatit dluh není totiž skutečnou škodou ani ušlým ziskem."*⁸⁹

V právnej teórii sa však vyskytuje aj názor, ktorý nepovažuje toto stanovisko za správne. Podľa Eliáša sa právnou vetou z uvedeného rozhodnutia neberie ohľad na to,

87 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 666.

88 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1206.

89 Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001, 25 Cdo 987/2001, [R 14/2005 civ.].

že už samotným vznikom pohľadávky sa zväčšujú pasíva poškodeného a znižuje sa hodnota jeho čistého imania.⁹⁰

Vznik škody a jej rozsah musí v konaní pred súdom preukazovať poškodený. V prípade, ak poškodený síce preukáže vznik škody, avšak sa mu nepodariť preukázať celú výšku škody uplatnenú v žalobe, v súlade s názorom súdnej praxe⁹¹ sa takáto situácia vyrieši tak, že súd prizná náhradu vo výške, v ktorej bola škoda preukázaná, pričom ohľadom tej časti škody, ktorej výšku je možné zistiť len s nepomerným obtiažami alebo nie je možné zistiť vôbec, použije súd ustanovenie § 136 OSŘ.

Podobnú úpravu navrhujú aj Princípy európskeho deliktneho práva v článku 2:105 PETL, ktorý sa týka preukázania škody. V tomto článku je stanovené, že škoda musí byť preukázaná podľa bežných procesných predpisov a v prípade, ak by preukázanie presnej výšky škody bolo príliš obtiažné alebo nákladné, súd ju môže určiť odhadom.

3.2.1. *Pojem škody*

Pojem škody nie je v občianskom zákonníku na žiadnom mieste vymedzený. Teória a súdna prax však poskytujú pomerne jednotnú definíciu škody ako majetkovej ujmy, ktorú je možné objektívne vyjadriť (vyčíslieť) obecným ekvivalentom, tj. peniazmi.⁹² Škoda sa vždy prejavuje v majetkovej sfére poškodeného a pod pojem škody podľa platného práva v žiadnom prípade nespadá nemajetková ujma. Tá sa odškodňuje, presnejšie zmierňuje, len vtedy, ak to zvláštne ustanovenie zákon stanovuje.

---

90 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu I*. Právní rádce, 2007, č. 12, s. 7.

91 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 29. 12. 1983, sp. zn. 1 Cz 47/83, [R 13/1985 civ.].

92 Porovnaj Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 399, obdobne Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 667 alebo definícia v stanovisku občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/70, [R 55/1971 civ.].

3.2.2. Triedenie škody

3.2.2.1. Skutočná škoda a ušlý zisk

Základné triedenie škody na škodu skutočnú a ušlý zisk vyplýva zo znenia ustanovenia § 442 odst. 1 ObčZ. Toto ustanovenie upravujúce škodu na veci (majetku) má na rozdiel od obdobného ustanovenia v obchodnom zákonníku kogentnú povahu, čo znamená, že strany si nemôžu dohodou rozsah náhrady škody rozširovať ani obmedzovať.⁹³ Podľa názoru, ktorý sa v právnej vede vyskytuje, sa tento zákaz vzťahuje len na dobu pred vznikom práva na náhradu škody, pričom po vzniku takéhoto práva je dohoda o zmene obsahu práva na náhradu škody prípustná.⁹⁴

Nárok na náhradu skutočnej škody a nárok na náhradu ušlého zisku sú dva nezávislé nároky, ktoré môžu v konkrétnom prípade vzniknúť každý samostatne alebo oba súčasne. Tento záver podporuje aj rozhodnutie Najvyššieho súdu, podľa ktorého sú *"obě tyto formy škody v zásadě rovnocenné a existence jedné z nich není podle platného práva podmínkou vzniku a uplatnění druhé formy. Z platného práva nelze tedy dovodit, že by podmínkou vzniku odpovědnosti za škodu ve formě ušlého zisku byl též vznik skutečné škody."*⁹⁵

Skutočnou škodou (niekedy sa používa tiež pojem škoda efektívna, reálna, pozitívna alebo tzv. *damnum emergens*) sa rozumie majetková ujma vyjadriteľná v peniazoch, ktorá spočíva v zmenšení, zničení, strate alebo inom znehodnotení existujúceho majetku poškodeného, teda jednak škoda na jeho veciach a jednak aj škoda na jeho iných právach a hodnotách oceníteľných peniazmi, a ktorá predstavuje majetkové hodnoty nevyhnutné k uvedeniu veci do predošlého stavu.⁹⁶ Súdna prax vyložila, že skutočnou škodou sú nie len tie majetkové hodnoty, ktoré už poškodeným boli vynaložené, ale aj tie, ktoré ešte len je treba vynaložiť k uvedeniu veci do pôvodného stavu.⁹⁷

Ušlý zisk (tzv. *lucrum cessans*) je tradične definovaný ako nerozmnoženie

93 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 399.

94 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu I*. Právní rádce, 2007, č. 12, s. 6.

95 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 1. 1996, sp. zn. II Odon 15/96, [PR 4/1996 str. 169].

96 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 400.

97 Porovnaj napr. nález Ústavného súdu zo dňa 20. 11. 2000, sp. zn. IV. ÚS 548/99, [SR 2/2001 str. 7].

(nezväčšenie) majetku poškodeného, ktoré poškodený mohol dôvodne, tj. preukázateľným spôsobom očakávať vzhľadom na obvyklý beh vecí. Nestačí teda len zisk obecné hypotetický, musí sa vždy jednať o zisk vysoko pravdepodobný.⁹⁸ Tento záver potvrdzuje aj judikatúra Najvyššieho súdu, podľa ktorej *"stanovení výše ušlého zisku není libovolné a musí být provedeno tak, aby byla zjištěna pravděpodobná výše blížící se podle běžného uvažování jistotě."*⁹⁹

V súdnej praxi bol ako ušlý zisk uznaný napríklad ušlý medový výnos v dôsledku úhynu včiel¹⁰⁰, strata dedičstva v dôsledku neplatnosti závete¹⁰¹ alebo strata vyvolaná zaplatením pokuty na základe rozhodnutia, ktoré bolo neskôr pre nezákonnosť zrušené a poškodený tak prišiel o výnos z týchto peňazí.¹⁰²

Diskusiu v odborných kruhoch vzbudilo rozhodnutie Najvyššieho súdu, v ktorom bol vyjadrený názor, že *"znemožní-li škůdce zaviněným poškozením vozidla poškozenému, aby se dostavil k obchodnímu jednání, odpovídá za ušlý zisk, o nějž poškozený přišel absencí u tohoto jednání; okolnost, že škůdce zároveň odpovídá za škodu na vozidle poškozeného, nevylučuje příčinnou souvislost mezi porušením právní povinnosti ústícím v poškození vozu a škodou, která poškozenému vznikla tím, že nedošlo k uzavření smluv, z nichž mu měl vzniknout prospěch."*¹⁰³

Na toto rozhodnutie reagoval odborný článok v časopise Právní rozhledy, v ktorom autor spochybnil existenciu príčinnej súvislosti medzi ušlou províziou v dôsledku zmeškania obchodného jednanja a dopravnou nehodou. Zdôraznil tiež podmienku predvídateľnosti následkov pre priznanie ušlého zisku, pričom podľa jeho názoru nie je spravodlivé požadovať po škodcovi v tomto prípade náhradu takto vzdialeného a neistého zisku.¹⁰⁴

Názor, že sa ako ušlý zisk nenahradzuje škodcom nepredvídateľná škoda, zastáva aj Švestka, ktorý pripúšťa v sporných prípadoch v občianskoprávnej oblasti použitie

---

98 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 400-401.

99 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 1. 1996, sp. zn. II Odon 15/96, [PR 4/1996 str. 169].

100 Rozhodnutie Krajského súdu v Brne zo dňa 22. 7. 1969, sp. zn. 7 Co 233/69, [R 61/1970 civ.].

101 Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001, [C 1727].

102 Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 296/2006, [R 39/2008 civ.].

103 Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 24. 5. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1946/2000, [C 512].

104 Petr, B.: *Ušlý zisk, vývoj právní úpravy a aktuální problémy spojené s hledáním mezí v rozhodovací činnosti soudů*. Právní rozhledy, 2004, č. 15, s. 573.

kritéria vysloveného v znení ustanovenia § 379 ObchZ.¹⁰⁵

Princípy európskeho deliktneho práva výslovné rozlišovanie škody na skutočnú škodu a ušlý zisk neprevádzajú. V článku 3:201 PETL však upravujú kritéria, od ktorých posúdenia závisí, či bude náhrada škody priznaná, a v akom rozsahu. V prvom rade sa vyžaduje predvídateľnosť škody v okamžiku jej vzniku pre každú rozumnú osobu, ktorá sa posúdi podľa konkrétneho časového a priestorového vzťahu medzi škodným konaním a jeho následkami a tiež podľa rozsahu škody vo vzťahu k normálnym následkom takého konania. Ďalšími faktormi sú povaha a hodnota chráneného záujmu, dôvod zodpovednosti, rozsah bežných životných rizík a ochranný účel normy, ktorá bola porušená.

3.2.2.2. *Zmluvná škoda a mimozmluvná škoda*

Rozlišujúcim kritériom v tomto prípade je skutočnosť, či ku škode došlo porušením zmluvnej alebo porušením mimozmluvnej (zákonnej) právnej povinnosti, prípadne škodnou udalosťou, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu.¹⁰⁶ V prvom prípade by išlo o zmluvnú škodu, teda škodu *ex contractu*, v druhom prípade o mimozmluvnú (deliktную) škodu, teda škodu *ex delicto*. Toto triedenie však nemá svoj odraz v platnom práve, pretože náhrada škody oboch typov je upravovaná jednotne.

3.2.2.3. *Osobná škoda a majetková škoda*

Kritériom pre rozlišovanie škody osobnej a škody majetkovej nie je existencia majetkovej a nemajetkovej ujmy, ako by sa mohlo na prvý pohľad zdať, ale skutočnosť, či škoda nastala u poškodeného v dôsledku zásahu do jeho osobnostného statku (zdravia, života), resp. presnejšie do majetkovej stránky jeho osobnostného statku (osobná škoda) alebo či škoda vznikla v dôsledku zásahu do jeho majetkového vzťahu

¹⁰⁵ Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 401.

¹⁰⁶ Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 404.

(majetková škoda).¹⁰⁷

3.2.2.4. *Priama škoda a nepriama škoda*

V právnej teórii sa vyskytuje aj triedenie škody na škodu priamu, ktorá sa v súlade s ustanovením § 442 odst. 1 ObčZ nahradzuje a škodu nepriamu (vzdialenejšiu), ktorá sa naopak až na prípady výslovne v zákone stanovené škodcom nenahradzuje. Nepriamou škodou sa rozumie majetková ujma vzniklá osobe odlišnej od poškodeného, a to v dôsledku toho, že poškodeného zasiahla škodná udalosť a zároveň medzi touto treťou osobou a poškodeným existuje určitý vzťah.¹⁰⁸ Príkladom takejto škody je škoda, ktorá vznikne nemocnici či zdravotnej poisťovni v dôsledku zásahu do zdravia poškodeného alebo škoda vzniklá manželke poškodeného, ktorá v dôsledku jeho zranenia musí ostať doma a ošetrovať ho, a tým preruší svoju zárobkovú činnosť. Občiansky zákonník ukladá povinnosť škodcovi nahradiť aj túto nepriamu škodu v ustanovení § 444 odst. 3, § 448 a § 449 odst. 3.

3.2.3. *Nemajetková ujma*

Nemajetkovú ujmu je podľa súčasne platnej právnej úpravy potrebné striktno odlišovať od škody v občianskoprávnom zmysle, pretože ako bolo uvedené vo výklade vyššie, nemajetková ujma pod pojem škody nespadá.

Nemajetková ujma vzniká zásahom do osobnostných vzťahov postihnutého subjektu, akými sú napríklad zdravie, život a česť človeka, ktorý však zároveň nijak nepostihuje ich majetkovú stránku. Preto napríklad strata zárobku poškodeného na zdraví nie je nemajetkovou ujmu, ale škodou. Súčasne je pre nemajetkovú ujmu charakteristická nemožnosť jej náhrady cestou obnovenia predošlého stavu či vo forme peňažitej, pretože jej presné vyčíslenie je vylúčené.¹⁰⁹

107 Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966, s. 92.

108 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu I*. Právní rádce, 2007, č. 12, s. 4

109 Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966,

Samozrejme by však nebolo morálne ani spravodlivé, keby sa kvôli tomu takáto ujma vôbec nekompenzovala. Preto aj v českom občianskom zákonníku existujú ustanovenia, ktoré zakotvujú nároky na primerané zmiernenie výslovne stanovenej nemajetkovej ujmy formou poskytnutia určitej peňažitej čiastky (materiálna satisfakcia).¹¹⁰ Konkrétne sa odškodňuje vytrpená bolesť, sťaženie spoločenského uplatnenia a od novely občianskeho zákonníka zákonom č. 47/2004 Sb. aj usmrtenie blízkej osoby.¹¹¹

Legislatívny stav, ktorý pod pojem škody neradí aj nemajetkovú ujmu, a ktorý pripúšťa jej zmiernenie len v prípadoch v zákone výslovne stanovených, je kritizovaný v právnej teórii aj súdnej praxi.¹¹² Určité riešenie situácie spočíva v prípustnosti súbežnej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom do osobnostných práv podľa ustanovení na ochranu osobnosti.

V tejto súvislosti je zaujímavým inšpiračným zdrojom pre pripravovanú rekodifikáciu občianskeho zákonníka vymedzenie škody v ustanovení článku 2:101 PETL, podľa ktorého je škodou majetková aj nemajetková ujma na zákonom chránených záujmoch, pričom najvyššie hodnoty medzi chránenými záujmami predstavujú život, telesná a duševná integrita, ľudská dôstojnosť a sloboda. Nemajetkovou ujmou sa v zmysle článku 10:301 PETL rozumie osobná ujma, teda utrpenie poškodeného a zhoršenie jeho telesného a duševného zdravia, ako aj ujma na slobode, dôstojnosti alebo iných osobnostných právach. Nemajetkovou ujmou je v zmysle citovaného článku tiež ujma, ktorá môže byť vymáhaná osobami majúcimi blízky vzťah k poškodenému, ktorý utrpel smrteľnú alebo veľmi vážnu nesmrteľnú ujmu.

Hoci sa očakávalo, že nový občiansky zákonník prinesie rozšírenie pojmu škody aj na nemajetkovú ujmu, pravdepodobne sa tak nestane. V úvodných vetách dôvodovej správy k zákonu sa síce prehlasuje snaha opustiť tradíciu, podľa ktorej sa poškodenému

---

s. 93-94.

110 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 402.

111 Viac k rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy srov. kapitolu 6.2.6. Zmierňovanie nemajetkových ujem.

112 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, [98/2005 USn.]: *"Ústavní soud v této souvislosti cítí potřebu zdůraznit, že z legislativního hlediska by bylo správnější opustit stávající pojetí škody jako majetkové újmy a pokládat za škodu i újmu vzniklou působením na tělesnou a duchovní integritu poškozeného."*

nahrádza len majetková škoda, navrhované znenie však pôsobí trochu iným dojmom a v podstate zachováva kontinuitu v chápaní škody len ako majetkovej ujmy. Osnova totiž v znení ustanovenia § 2836 návrhu uvádza: "*Povinnosť nahradiť inému újmu zahrnuje vždy povinnosť k náhrade újmy na jmění (škody). Nebyla-li povinnosť odčiniť inému nemajetkovou újmu výslovně ujednána, postihuje škůdce, jen stanoví-li to zvlášť zákon.*" Na druhej strane prináša návrh pozitívny trend asimilácie oboch režimov náhrady škody, keď sa v ustanovení § 2836 odst. 2 návrhu ďalej uvádza, že sa povinnosť nahradiť nemajetkovú ujmu posúdi obdobne podľa ustanovení o povinnosti nahradiť škodu.¹¹³

3.2.3.1. Exkurz o náhrade za stratu radosti z dovolenky

V súčasnej dobe sa v českom právnom prostredí začalo diskutovať o inštitúte, ktorý je v západnej Európe pomerne známy, a ktorý umožňuje priznať náhradu nespokojnému dovolenkárovi za pokazenú dovolenku. V tejto súvislosti sa používa pojem strata radosti z dovolenky (v angličtine *loss of enjoyment of holiday*, v nemčine *Entgang von Urlaubsfreude*) a výslovné ho zavádza aj pripravovaná rekodifikácia občianskeho zákonníka v ustanovení § 2477 návrhu pri úprave zájazdu.

Na prvý pohľad sa zdá, že rekodifikácia prinesie do nášho právneho poriadku veľkú novinku, no v skutočnosti je tento inštitút v našom práve, hoci v trochu skrytej podobe, zakotvený.¹¹⁴ Ako uvádza autor podnetného odborného článku, je potrebné súčasnú úpravu cestovnej zmluvy vykladať v zmysle nie celkom presne prevedenej smernice Rady č. 90/314/EHS zo dňa 13. 6. 1990 o súborných službách pre cestovanie, pobyty a zájazdy, ktorej článok 5 odst. 2 vyložil Európsky súdny dvor tak, že zakladá právo zákazníka na náhradu aj nemajetkovej ujmy vzniklej ako dôsledok neplnenia alebo vadného plnenia služieb zahrnutých v zájazde.¹¹⁵

113 Elischer, D.: *Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva*. Právník, 2008, č. 10, s. 1101.

114 Hulmák, M.: *Ztráta radosti z dovolené*. Právní rozhledy, 2009, č. 2, s. 52.

115 Rozsudek ESD zo dňa 12. 3. 2002. vo veci Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG., sp. zn. C-168/00. V tomto prípade išlo o situáciu dievčaťa Simone, ktorá spolu s rodičmi trávila dovolenku v Turecku, počas ktorej sa nakazila salmonelózou a väčšinu dovolenky strávila v nemocnici. Rodičia po návrate v jej mene žalovali cestovnú kanceláriu na náhradu škody, pričom prvostupňový súd priznal len náhradu bolestného a žalobu zamietol v časti, v ktorej bola požadovaná náhrada straty radosti z dovolenky a odvolací súd v Linzi predložil ESD predbežnú otázku na výklad smernice.

V prípade, ak bude návrh občianskeho zákonníka v súčasnom znení prijatý, pri náhrade staty radosti z dovolenky sa bude vychádzať z ustanovenia § 2477 tohto návrhu a usporiadateľ zájazdu bude povinný nahradiť cestujúcemu túto nemajetkovú ujmu pri porušení svojich povinností, predovšetkým vtedy, ak bol zájazd zmarený alebo podstatne skráteneý.

3.3. Príčinná súvislosť

Tretím obecným predpokladom objektívnej povahy, ktorý sa vždy vyžaduje pre vznik subjektívnej aj objektívnej zodpovednosti za škodu, je existencia príčinnej súvislosti (kauzálny nexus), teda vzťahu medzi relevantnou občianskoprávnou príčinou a relevantným občianskoprávnym následkom, tj. škodou. Relevantnou občianskoprávnou príčinou sa rozumie skutočnosť, s ktorou občiansky zákonník v konkrétnom prípade spája zodpovednosť za škodu. Takouto skutočnosťou môže byť protiprávny úkon, úmyselné konanie proti dobrým mravom alebo zákonom kvalifikovaná udalosť pôsobiaca škodu (škodná udalosť).¹¹⁶

Samotný občiansky zákonník pojem príčinnej súvislosti nepoužíva, vyjadruje túto podmienku vzniku zodpovednosti slovami "spôsobiť škodu" (napr. ustanovenie § 420 odst. 1 ObčZ). Objasneniu pojmu príčinnej súvislosti sa preto venuje právna teória a súdna prax.

3.3.1. Zisťovanie príčinnej súvislosti

Existencia príčinnej súvislosti musí byť bezpečne preukázaná poškodeným, nestačí preukázať iba jej pravdepodobnosť. Z judikatúry vyplýva, že nie je rozhodujúce len časové hľadisko medzi príčinou a následkom, naopak platí, že rozhodujúcou je vecná súvislosť, zatiaľ čo časová súvislosť je len pomocným kritériom.¹¹⁷

---

¹¹⁶ Porovnaj Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občiansky zákonník. Komentár*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 668.

¹¹⁷ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 9. 1990, sp. zn. 1 Cz 59/90, [R 21/1992 civ.].

Vzhľadom na to, že preukázanie príčinnej súvislosti nie je jednoduchá záležitosť, je treba pri jej zisťovaní dodržať určitý postup. Najprv je potrebné izolovať zo všetkých možných následkov následok občianskoprávne významný, tj. škodu. Potom nasleduje zisťovanie a izolácia relevantnej občianskoprávnej príčiny, teda zistenie tej príčiny, s ktorou občianske právo spája zodpovednosť za škodu, pričom k ostatným možným časovo predchádzajúcim príčinám, ako je napríklad pôsobenie prírodných či fyzikálnych síl, sa neprihliada. Ak takúto príčinu súd zistí, posúdi, či sa jedná o právne významnú príčinu, teda o príčinu, ktorá škodu skutočne spôsobila. V občianskoprávnej oblasti sa pri posúdení relevantnosti príčiny uplatňuje teória adekvátnej príčinnej súvislosti. Podľa tejto teórie je relevantnou príčinou škody tá skutočnosť, ktorá je nie len jej podmienkou (*conditio sine qua non*), ale ktorá zároveň má podľa obvyklého behu vecí aj podľa obecnej skúsenosti spravidla za následok spôsobenie tejto škody. Základným kritériom pre posúdenie adekvátnosti príčiny je pritom jej predvídateľnosť v objektívnom zmysle, teda jej predvídateľnosť pre každú rozumne sa chovajúcu osobu, ktorá by sa nachádzala v dobe spôsobenia škody na mieste a v postavení škodcu.¹¹⁸

Môže sa stať, že súd v konkrétnom prípade zistí existenciu viacerých právne významných príčin. V takejto situácii musí odstupňovať význam a dôležitosť jednotlivých príčin pre vznik škody. Tento postup sa v teórii označuje ako gradácia príčinnej súvislosti a znamená vymedzenie miery zodpovednosti medzi jednotlivými nositeľmi príčin škody.¹¹⁹

V našom práve je spravidla vyžadované, aby vzťah príčiny a následku bol priamy, nie sprostredkovaný.¹²⁰ Tento názor podporuje aj rozhodnutie Najvyššieho súdu, podľa ktorého *"príčinou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem, za něž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu."*¹²¹ V posudzovanom prípade išlo o ženu, ktorá žiadala náhradu škody po organizácii, ktorá niesla zodpovednosť za smrť jej syna, pričom svoj nárok odôvodňovala škodou, ktorú utrpela v dôsledku šoku zo správy o smrteľnom úraze

---

118 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 411.

119 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 672.

120 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 672.

121 Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 30. 11. 1976, sp. zn. 2 Cz 36/76, [R 7/1979 civ.].

syna.

V súvislosti s výkladom o príčinnej súvislosti je vhodné objasniť inštitút prerušenia príčinnej súvislosti. Ako obecné pravidlo platí, že sa príčinná súvislosť neprerušuje, ak k pôvodnej príčine pristúpi ďalšia skutočnosť, ktorá spolupôsobí pri vzniku následku, za predpokladu, že pôvodná príčina je takou skutočnosťou, bez ktorej by k následku nebolo došlo. Príčinná súvislosť by sa prerušila len vtedy, keby nová skutočnosť pôsobila ako výlučná a samostatná príčina, ktorá by následok spôsobila bez ohľadu na pôvodnú príčinu.¹²²

3.3.2. Vymedzenie príčinnej súvislosti v PETL

V Princípoch európskeho deliktneho práva je zakotvená inšpiratívna úprava príčinnej súvislosti, ktorá nepochybne stojí aspoň za stručnú zmienku. Ako základné pravidlo pre zistenie príčinnej súvislosti sa uplatňuje v ustanoví článku 3:101 PETL známa zásada *conditio sine qua non*, podľa ktorej je určité konanie príčinou škody, ak by pri jeho neexistencii škoda nevznikla. Zaujímavejšie inšpiračné zdroje pre národné právne úpravy nájdeme v nasledujúcich ustanoveniach (článok 3:102 až 3:105 PETL), ktoré upravujú doplnujúce kritéria posúdenia kauzality.

V prípade existencie viacerých konaní, z ktorých každé by samo spôsobilo škodu v rovnaký okamžik, je treba uplatniť pravidlo tzv. konkurujúcej príčinnosti a považovať každé konanie za príčinu škody poškodeného.

V prípade existencie viacerých konaní, pričom každé z nich by bolo samo dostatočnou príčinou škody, avšak nie je možné zistiť s určitosťou, ktoré ju v skutočnosti spôsobilo, je potrebné považovať každé konanie za príčinu škody v rozsahu jej pravdepodobnosti spôsobenia škody. V takomto prípade pôjde o tzv. alternatívne príčiny.

Ak určité konanie viedlo definitívne a neodvratne k spôsobeniu škody, následne konanie, ktoré by samo spôsobilo rovnakú škodu, sa už neberie v úvahu s výnimkou prípadov, ak by takéto následné konanie viedlo k ďalšej alebo ťažšej škode. V

---

¹²² Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo dňa 28. 11. 1974, sp. zn. 125/74, [R 37/1975 tr.].

ustanovení o tzv. potenciálních příčinách sa tiež uvádza, že v prípade pokračujúcej škody je treba obe konania, prvé aj neskoršie následné, považovať za príčinu takejto škody.

V prípade tzv. neurčitej dielčej kauzality, teda ak viacero konaní spôsobilo škodu, avšak je isté, že žiadne z nich nespôsobilo škodu celú ani jej určiteľnú časť, sa má predpokladať, že tie konania, ktoré pravdepodobne prispeli k vzniku škody, ju spôsobili rovným dielom.

3.4. Zavinenie

Posledným, v poradí štvrtým, obligatórnym predpokladom vzniku zodpovednosti za škodu je existencia zavinenia na strane zodpovedného subjektu. Tento predpoklad je na rozdiel od prechádzajúcich troch subjektívnej povahy a vyžaduje sa len v prípadoch zodpovednosti za zavinenie, tzv. subjektívnej zodpovednosti. Zavinenie ako subjektívnu kategóriu je potrebné dôsledne odlišovať od protiprávnosti, ktorá má charakter objektívny a zavinenie nie je jej pojmovým znakom. Ako bolo uvedené vo výklade vyššie, protiprávny úkon môže byť zavinený ako aj nezavinený. Na druhej strane, zavinenie vždy predpokladá protiprávnosť.¹²³

Hneď v úvode výkladu o zavinení si dovoľím upozorniť na vymedzenie zavinenia v Princípoch európskeho deliktneho práva. Článok 4:101 PETL hovorí o tom, že *"každý je zodpovedný na základe zavinenia za úmyselné alebo nedbalostné porušenie požadovanej úrovne chovania"*. Požadovanou úrovňou chovania sa pritom rozumie úroveň chovania rozumnej osoby v závislosti na okolnostiach, konkrétne na povahe a hodnote chráneného záujmu, ktorého sa týka nebezpečné konanie, na skúsenostiach, ktoré sú u konajúcej osoby očakávané, predvídateľnosti škody, atď (článok 4:102 PETL). Toto ustanovenie v sebe však skrýva aj ďalší kľúčový predpoklad zodpovednosti za škodu, a to protiprávnosť chovania, ktorá je tak formulovaná pomerne nezvyklo na naše pomery.¹²⁴

---

123 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 414.

124 Pelikánová, I.: *Princípy evropského odpovědnostního práva*. Právní zpravodaj, 2007, č. 7, s. 5.

3.4.1. Pojem zavinenie a jeho formy

Zavinením sa tradične rozumie psychický (vnútorný) vzťah zodpovedného subjektu k vlastnému úkonu, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, teda k protiprávnemu úkonu a ku škode ako jeho následku. Keďže je zavinenie psychickým vzťahom, spočíva v nutnom spojení dvoch prvkov, a to prvku vedenia (rozumový-rozoznávací prvok) spočívajúcom vo vedomosti, resp. predvídaní a prvku vôle spočívajúcom v chcení alebo zrozumení.¹²⁵ Zavinenie sa musí vzťahovať na všetky skutočnosti, ktoré tvoria predpoklady zodpovednosti za škodu, teda na protiprávny úkon, vznik škody a príčinnú súvislosť.

Zavinenie ako vnútorný vzťah je možné z povahy veci skúmať len u ľudí, teda u fyzických osôb. Ako predpoklad zavinenia sa vyžaduje deliktná spôsobilosť zodpovedného subjektu, tj. jeho spôsobilosť k zavineniu, resp. k zavinenému protiprávnemu úkonu. Deliktne spôsobilou je pritom osoba, ktorá má rozumovú (rozoznávaciu) a vôľovú (ovládaciú, určovacíú) schopnosť na takom stupni, že jej umožňujú rozpoznať protiprávnosť jej chovania a zároveň slobodne sa rozhodnúť pre to konanie, ktoré je v súlade s právom a odmietnuť konanie v rozpore s právom.^{126 127}

V právnej teórii aj v platnej legislatíve sa rozoznávajú rôzne formy a stupne zavinenia. Hoci občiansky zákonník používa pojem úmysel a nedbalosť na viacerých miestach (napr. ustanovenie § 424 ObčZ alebo ustanovenie § 430 odst. 1 ObčZ), sám formy zavinenia nevymedzuje, a preto sa v súlade so záujmom na zachovanie jednotnosti právneho poriadku vychádza z definície v ustanoveniach § 15 a § 16 TZ.

Rozoznávame dve formy zavinenia a v rámci nich dva, resp. tri stupne:

Úmysel (*dolus*)

- priamy (*dolus directus*), kedy konajúci vedel, že svojim konaním v rozpore s objektívnym právom škodu spôsobí, resp. že ju môže spôsobiť, a zároveň tento následok chcel spôsobiť. Vyskytuje sa tu

---

125 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 413.

126 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 421.

127 Viac ku vzniku deliktnej spôsobilosti pozri kapitolu 4.1. a kapitolu 4.2.

teda prvok priamej vôle v podobe chcenia.

- nepriamy/eventuálny (*dolus indirectus/eventualis*), kedy konajúci vedel, že škodu môže spôsobiť a pre prípad, že sa tak stane, s tým bol zrozumený. Tu sa vyskytuje prvok nepriamej vôle v podobe zrozumenia, ktoré trestnoprávna teória vykladá tak, že konajúci subjekt nepočítal so žiadnou konkrétnou okolnosťou, ktorá by následku, ktorý si predstavoval ako možný, mohla zabrániť.¹²⁸

Nedbalosť (*culpa*)

- vedomá, kedy konajúci vedel, že môže škodu spôsobiť, avšak bez primeraných dôvodov spoliehal na to, že ju nespôsobí. Pri hodnotení vedomej nedbalosti sa uplatňuje objektívne kritérium, a to konkrétne a diferencované. Rozhodujúce je preto posúdenie, ako by sa na mieste zodpovedného subjektu zachovala každá rozumne sa chovajúca osoba, teda osoba, ktorá zohľadňuje vlastné aj cudzie záujmy (tzv. *diligens pater familias*), pričom je treba zároveň zohľadniť konkrétnu situáciu, v ktorej sa subjekt ocitol a tiež jeho postavenie v spoločnosti.¹²⁹
- nevedomá, o ktorú ide vtedy, ak konajúci nevedel, že svojim konaním môže spôsobiť škodu, avšak to vzhľadom k okolnostiam a svojim osobným pomerom vedieť mal a mohol. V prípade nevedomej nedbalosti je pre jej posúdenie rozhodujúce zachovanie miery tzv. náležitej opatrnosti. Tá zahrňuje jednak objektívne merítko spočívajúce v predvídateľnosti škody a jednak subjektívne merítko zohľadňujúce individuálny stav subjektu, teda jeho vzdelanie, spoločenské postavenia, zamestnanie, atď.¹³⁰
- hrubá, ktorá bola do občianskeho zákonníka zavedená novelou č. 131/1982 Sb. s účinnosťou od 1. 4. 1983 a názory na jej vymedzenie sa rôznia. Podľa časti právnej teórie je hrubá nedbalosť totožná s vedomou nedbalosťou, zatiaľ čo nevedomej nedbalosti zodpovedá ľahká nedbalosť. Existuje dokonca aj

128 Jelínek, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 1.vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2009, s. 218.

129 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo.* 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 416-417.

130 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář.* I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 674.

názor, podľa ktorého je hrubá nedbalosť zvláštnym druhom závažnej protiprávnosti. Tieto názory sú však prevážne odmietané a aj súdna prax¹³¹ im odporuje, a preto sa dá povedať, že hrubou nedbalosťou sa rozumie zvláštny druh nedbalosti, ktorý môže zahrňovať prípady vedomej nedbalosti ako aj závažné prípady nevedomej nedbalosti.¹³² V trestnom práve je hrubá nedbalosť vymedzená v ustanovení § 16 odst. 2 TZ, a to tak, že je stanovené, že trestný čin je spáchaný z hrubej nedbalosti, ak prístup páchatel'a k požiadavku náležitej opatrnosti svedčí o jeho zrejmej bezohľadnosti k záujmom chráneným trestným zákonom.

Zatiaľ čo rozlišovanie stupňov zavinenia nemá prílišnú dôležitosť, inak je tomu pokiaľ ide o rozlišovanie jednotlivých foriem zavinenia.¹³³ Hoci väčšinou postačí existencia akejkoľvek formy zavinenia pre vznik zodpovednosti za škodu, v niektorých prípadoch občiansky zákonník vyžaduje výslovne úmysel. Typickým príkladom je ustanovenie § 424 ObčZ, ktoré upravuje zodpovednosť za úmyselné konanie proti dobrým mravom. Ďalej je dôležitá forma zavinenia pre určenie rozsahu náhrady škody, pretože napríklad znížiť požadovanú náhradu škody môže súd okrem iného len v prípade neúmyselne spôsobenej škody (ustanovenie § 450 ObčZ). Aj dĺžka premlčacej doby závisí od formy zavinenia vzhľadom na ustanovenie § 106 odst. 2 ObčZ, podľa ktorého dochádza k výraznému predĺženiu objektívnej premlčacej doby až na 10 rokov v prípade úmyselného spôsobenia škody. Napokon je významné rozlišovať formy zavinenia aj pokiaľ ide o princíp prezumovaného zavinenia, ktorý spočíva v prezumpcii nevedomej nedbalosti, a teda ak poškodený tvrdí úmyselné spôsobenie škody, musí ho tiež preukázať.

V prípade, ak síce vznikne určitej osobe škoda, ale zavinenie nie je možné nikomu pričítať, pôjde o náhodu v právnom zmysle. V právnej teórii sa rozlišuje náhoda prostá (*casus minor*) a náhoda kvalifikovaná, označovaná tiež pojmom vyššia moc (*vis maior*). Kvalifikovanou náhodou sa pritom rozumie náhoda, ktorá za daných podmienok

131 Z rozhodnutia Najvyššieho súdu SSR zo dňa 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/85, [R 50/1985 civ.]: "Za hrubú nedbalosť je možno považovať vedomú nedbalosť i závažné prípady nevedomej nedbalosti. Myslí sa tým zanedbanie nutnej opatrnosti, pozornosti a obozretnosti, ktoré môžu tvoriť podklad pre záver, že šlo o konanie spáchané z hrubej nedbalosti."

132 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianske právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 418.

133 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianske právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 419.

prípade nie je ani pri vynaložení všetkého možného úsilia nikým na danom mieste vzhľadom k jej mimoriadnosti a nepredvídateľnosti odvrátiteľná.¹³⁴ Kvalifikovaná náhoda sa ďalej delí na vnútornú, ktorá má svoj pôvod v určitom chovaní alebo prevádzke a na vonkajšiu, ktorá s chovaním alebo prevádzkou nijak nesúvisí.

Posúdenie právnej zodpovednosti za škodu v prípade náhody sa líši podľa druhu právnej zodpovednosti. V prípadoch subjektívnej zodpovednosti sa uplatňuje rímska zásada *casum sentit dominus*, podľa ktorej si škodu spôsobenú akoukoľvek náhodou nesie poškodený sám. Iná je situácia v prípadoch objektívnej zodpovednosti za škodu, kde prostá náhoda zodpovednosť nevyučuje a výnimočne, v prípadoch tzv. absolútnej objektívnej zodpovednosti, sa zodpovedá aj za vonkajšiu kvalifikovanú náhodu (porovnaj ustanovenie § 421a ObčZ).¹³⁵

3.4.2. Subjektívna a objektívna zodpovednosť za škodu

V občianskom práve sa uplatňujú dva typy právnych zodpovedností za škodu. Primárnu úlohu zohráva na rozdiel od obchodného práva právna zodpovednosť založená na princípe zavinenia, označovaná tiež termínom subjektívna zodpovednosť. Tento druh právnej zodpovednosti vyžaduje ku svojmu vzniku zavinenie ako subjektívnu kategóriu vymedzenú vo výklade vyššie. V českom občianskom práve sa pritom v súlade s ustanovením § 420 odst. 3 ObčZ vychádza z princípu predpokladaného (prezumpovaného) zavinenia s možnosťou zodpovedného subjektu vyvinieť sa (exkulpovať), teda s úspechom previesť dôkaz o svojom vyvinení. Princíp prezumpovaného zavinenia na rozdiel od svojho opaku, princípu dokazovaného zavinenia, znamená, že poškodený musí v konaní pred súdom preukázať porušenie právnej povinnosti, vznik škody a príčinnú súvislosť, zatiaľ čo zavinenie sa predpokladá a preukazovať sa nemusí. Prezumpuje sa však zavinenie len vo forme nevedomej nedbalosti, ak by poškodený tvrdil úmyselné spôsobenie škody alebo by išlo o prípad zodpovednosti podľa ustanovenia § 424 ObčZ, musel by poškodený úmyselné zavinenie

134 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 419.

135 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 420.

dokázat.¹³⁶

V niektorých prípadoch občiansky zákonník zakladá zodpovednosť za škodu aj vtedy, ak k zavinenému protiprávnemu úkonu vôbec nedošlo. Deje sa tak z rozličných morálne-politických dôvodov a takáto zodpovednosť sa potom označuje termínmi objektívna zodpovednosť, prísna zodpovednosť či jednoducho zodpovednosť bez zavinenia. Pôjde o prípady činností, ktoré sú sami o sebe spojené so zvýšeným rizikom vzniku škôd, a u ktorých by bolo pre poškodeného veľmi obtiažné, či dokonca nemožné, viesť dôkaz o zavinenom protiprávnom úkone zodpovedného subjektu. Na druhej strane sa bude jednať o činnosti natoľko užitočné a spoločensky prospešné, že ich objektívne právo nezakazuje. Je preto v súlade s požiadavkami na spravodlivé rozloženie rizika a ochrany poškodeného ako slabšej strany, aby osoba, ktorá takéto rizikové, ale častokrát veľmi ziskové činnosti prevádza, niesla tiež zodpovednosť za škody z takejto činnosti vzniklé. V tej súvislosti sa hovorí aj o lokalizácii rizika škôd.¹³⁷

Ani v prípadoch objektívnej zodpovednosti nie je vylúčené zbaviť sa zodpovednosti, inak povedané liberovať sa. Obecným liberačným dôvodom, ktorý sa môže uplatniť vždy, aj bez zvláštnej zákonnej úpravy, je zavinenie poškodeného. Špeciálnym liberačným dôvodom, ktorý občiansky zákonník výslovne stanovuje, je napríklad skutočnosť, že by ku škode došlo aj inak (ustanovenie § 421 ObčZ) alebo skutočnosť, že škoda bola spôsobená neodvratiteľnou udalosťou nemajúcou pôvod v prevádzke (ustanovenie § 420a odst. 3 ObčZ). Tam, kde zákon žiaden zvláštny liberačný dôvod nestanovuje, hovoríme o tzv. absolútnej objektívnej zodpovednosti. Príkladom takejto absolútnej objektívnej zodpovednosti v českom občianskom práve je ustanovenie § 127 ObčZ alebo ustanovenie § 421a ObčZ.¹³⁸ V právnej vede sa však vyskytol aj názor, podľa ktorého sa v českom občianskom práve žiadna skutočne absolútna objektívna zodpovednosť za škodu nevyskytuje.¹³⁹ Tento názor, vyslovený v odbornom právnom časopise, je však po dôkladnom prečítaní treba vykladať s ohľadom na to, že autor skutočne absolútnou objektívnou zodpovednosťou rozumie len takú zodpovednosť,

136 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 30. 4. 1968, sp. zn. 3 Cz 17/68, [R 34/1969 civ.], podľa ktorého sa "*presumpce zavinění v ustanovení § 420 odst. 2 o. z nevztahuje na úmysl*".

137 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 384.

138 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 385.

139 Svoboda, K.: *Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec?* Právní rozhledy, 2007, č. 23, s. 864.

ktorá nepripúšťa ani žiaden obecný liberačný dôvod, teda ani zavinenie poškodeného.

Princípy európskeho deliktneho práva rozlišujú vedľa tradičnej zodpovednosti za zavinenie (čl. 4:101 an. PETL) a zodpovednosti bez zavinenia (čl. 5:101 an. PETL) ďalší druh zodpovednosti za škodu, a to zodpovednosť za tretiu osobu (čl. 6:101 an. PETL). V rámci nej upravujú zodpovednosť za neplnoletých a osoby duševne choré a zodpovednosť za pomocníkov. Zaujímavosťou úpravy zodpovednosti za zavinenie v PETL je možnosť obrátenia dôkazného bremena o zavinení vzhľadom k závažnosti nebezpečenstva, ktoré konanie predstavuje (čl. 4:201 PETL). Pokiaľ ide o úpravu zodpovednosti bez zavinenia, Princípy európskeho deliktneho práva rozlišujú zodpovednosť za abnormálne nebezpečné činnosti a ostatné prípady tejto zodpovednosti. Činnosť je považovaná za abnormálne nebezpečnú, ak vytvára predvídateľné a významné nebezpečenstvo škody, a to aj vtedy, ak je pri jej prevádzke dodržané všetká potrebná starostlivosť a zároveň táto činnosť nie je predmetom bežného užívania (článok 5:101 PETL). V ustanovení článku 5:102 PETL, ktoré upravuje ostatné prípady zodpovednosti bez zavinenia, je odkázané na úpravy v národných právach, ktoré môžu stanoviť ďalšie prípady tejto zodpovednosti pre nebezpečné činnosti, ktoré nespĺňajú kritéria abnormálne nebezpečných činností. Zároveň platí, že dokiaľ nie je v národnom práve stanovené inak, môžu ostatné prípady objektívnej zodpovednosti vyplývať z analógie iných zdrojov porovnateľného nebezpečenstva škody. V ustanovení článku 7:102 PETL sú upravené možnosti liberácie. Je stanovené, že zodpovednosť bez zavinenia môže byť vylúčená alebo obmedzená, ak bola škoda spôsobená nepredvídateľnou a neodvratiteľnou prírodnou silou alebo chovaním tretej osoby. Posúdenie toho, či je z tohto dôvodu zodpovednosť vylúčená, prípadne do akej miery, závisí od významu vonkajších vplyvov a rozsahu zodpovednosti, ktorý je vymedzený v článku 3:201 PETL.

4. Subjekty zodpovednosti za škodu

Osoba, ktorej vznikne zodpovednostná povinnosť, teda povinnosť nahradiť škodu, sa nazýva subjektom zodpovednosti za škodu. V občianskom práve sa môžu vyskytnúť tri druhy takýchto subjektov. V prvom rade sú to fyzické osoby, ďalej právnické osoby a napokon tiež štát alebo územný samosprávny celok (obec alebo kraj) v samostatnej pôsobnosti ako subjekt zvláštnej zodpovednosti za škodu podľa zákona č. 82/1998 Sb., o zodpovednosti za škodu spôsobenou pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom.¹⁴⁰

4.1. Deliktná spôsobilosť fyzických osôb

V prípadoch subjektívnej zodpovednosti, ktorej obligatórnym predpokladom je tiež zavinenie, sa vyžaduje, aby zodpovedný subjekt mal tzv. deliktnú spôsobilosť, spôsobilosť vlastným protiprávnym chovaním zakladať zodpovednostnú povinnosť¹⁴¹, teda aby bol spôsobilý k zavinenému protiprávnemu úkonu (deliktu)¹⁴². Deliktná spôsobilosť predpokladá súčasnú prítomnosť dvoch jej zložiek, a to rozumovej (intelektuálnej, rozoznávacej) zložky a vôľovej (ovládacej, určovacej) zložky. Fyzická osoba je preto deliktne spôsobilá len vtedy, ak je schopná uvedomiť si svoje konanie a jeho následok (má schopnosť rozpoznať protiprávnosť svojho konania) a zároveň toto svoje konanie môže ovládať a rozhodnúť sa slobodne, či bude konať v súlade alebo rozpore s právom.

Podmienky vzniku plnej deliktnej spôsobilosti fyzickej osoby môžeme v občianskom práve vyvodiť zo znenia ustanovenia § 422 ObčZ. V súlade s ním je pozitívnym predpokladom deliktnej spôsobilosti plnoletosť subjektu. Tá vzniká dovŕšením osemnásteho roku alebo výnimočne tiež skôr, uzavretím manželstva, pričom takto

---

140 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 420.

141 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 675.

142 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 421.

získaná plnoletosť je definitívna a subjekt ju nestráca, ak pred dovŕšením osemnásteho roku jeho manželstvo zanikne alebo je prehlásené za neplatné (porovnaj ustanovenie § 8 ObčZ). Negatívnym predpokladom, ktorý musí byť daný súčasne, je neexistencia duševnej poruchy, ktorá by u fyzickej osoby v dobe protiprávneho konania rozpoznávaciu alebo ovládaciu schopnosť (prípadne obe) vylučovala. Je pritom nerozhodné, či ide o duševnú poruchu prechodného alebo trvalého charakteru.

Iná je situácia v prípadoch, na ktoré dopadá ustanovenie § 423 ObčZ. Podľa tohto ustanovenia je povinná nahradiť škodu osoba, ktorá ju spôsobí v stave prechodnej duševnej poruchy, typicky v opilsti alebo pod vplyvom drog, pričom do tohto stavu, v ktorom nie je schopná rozpoznávať následky svojho chovania alebo ho ovládať, sa uviedla zo svojho vlastného zavinenia, a to minimálne vo forme nevedomej nedbalosti. V týchto prípadoch sa totiž vyvodzuje jej zavinenie už z okamžiku zavineného sa uvádzania do stavu duševnej poruchy, v ktorom potom škodu spôsobila. Zo súdnej praxe vyplýva, že za škodu spôsobenú v stave opilsti bude osoba zodpovedať, *"aj keď u nej nastal ťažší stav opilsti ako ten, ktorý zodpovedá bežným reakciám ľudského organizmu na alkohol"*.¹⁴³ Spolu s osobou, ktorá škodu v tomto stave spôsobila, solidárne zodpovedajú za škodu aj tretie osoby, ktoré ju do tohto stavu priviedli. U nich sa však vyžaduje úmyselné zavinenie.

Za určitých podmienok zákon priznáva deliktnú spôsobilosť aj neplnoletým osobám a osobám duševne chorým, ktoré požadované predpoklady deliktnej spôsobilosti obecné nespĺňajú. Je tomu tak vtedy, ak fyzická osoba v konkrétnom prípade, s prihliadnutím k jej veku, resp. k charakteru jej duševnej poruchy a k povahy spôsobenej škody bola v dobe svojho činu spôsobilá posúdiť následky svojho chovania a zároveň ho vedela ovládať. V týchto prípadoch sa hovorí o tzv. obmedzenej spôsobilosti fyzickej osoby k zavineniu.¹⁴⁴

V súlade s ustanovením § 422 ObčZ bude spolu s takouto osobou za škodu zodpovedať aj osoba, ktorá je povinná nad ňou vykonávať dohľad, pričom tejto zodpovednosti sa môže zbaviť tým, že preukáže, že náležitý dohľad nezanedbala. Kto je povinný vykonávať dohľad nad neplnoletými osobami vyplýva predovšetkým z

---

143 Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 27. 10. 1971, sp. zn. 2 Cz 34/71, [R 24/1972 civ.].

144 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 422.

ustanovení zákona o rodině¹⁴⁵, v prvom rade to teda budú rodičia, ďalej do úvahy pripadajú osvojitelia, poručník, pestún, osoby, ktorým bolo dieťa zverené do výchovy, a v súlade so súdnou praxou aj manžel matky, ktorý žije s dieťaťom v spoločnej domácnosti, aj keď nie je jeho otcom, v prípade, ak vzhľadom na svoju zákonnú povinnosť pomáhať pri výchove detí svojej manželky prevzal povinnosť podieľať sa na výchove dieťaťa¹⁴⁶. Povinnosť vykonávať prechodný dohľad nad neplnoletými majú samozrejme aj jasle, škôlky, školy, školské družiny a podobné zariadenia. U osôb duševne chorých, ktoré boli zbavené alebo obmedzené v spôsobilosti k právnym úkonom, vykonáva dohľad súdom ustanovený opatrovník alebo zdravotnícke zariadenie v prípade umiestnenia osoby do ústavnej starostlivosti.¹⁴⁷

Ako už bolo spomenuté, aj osoba s povinnosťou vykonávať dohľad sa môže vyvinieť, a to tým, že s úspechom prevedie dôkaz o nezanedbaní náležitého dohľadu. V tom prípade bude niest' zodpovednosť za škodu len samotný neplnoletý, resp. duševne chorý škodca alebo dokonca nikto, ak nie sú dané podmienky jeho zodpovednosti. Obsah pojmu náležitý dohľad je pomerne podrobne vymedzený judikatúrou.

Z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 17. 12. 1968, sp. zn. 3 Cz 57/68, [R 4/1970 civ.], vyplýva, že *"náležitým dohľadom podľa § 422 odst. 2 o. z. není možno rozumět takový dohled, který by byl za normálních okolností osobami dohledem povinnými vykonáván stále, nepřetržitě a bezprostředně [...] Při úvaze o tom, zda osoby dohledem povinné nezanedbaly náležitý dohled, je nutno vzít zřetel i na některé okolnosti týkající se osoby podléhající dohledu, jako např. na věk, povahové vlastnosti a celkové chování nezletilého dítěte."*

Náležitým dohľadom sa rozumie nie len bezprostredný zákrok k zabráneniu škody, ale *"i celkový přístup rodičů k dosavadní výchově nezletilého a jejich výchovné působení k tomu, aby závadné jevy v jeho chování byly odstraněny."*¹⁴⁸

---

145 Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

146 Zo zhodnotenie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 25. 11. 1976, sp. zn. Pls 2/76, [R 27/1977 civ.].

147 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1232.

148 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1333/2001, [C 1718].

4.2. Deliktná spôsobilosť právnických osôb

Zo znenia ustanovenia § 420 odst. 3 ObčZ, podľa ktorého sa zodpovednosti zbaví ten (každý), kto preukáže, že škodu nezavinil, je možné vyvodiť záver, že platná právna úprava počíta aj so zaviným právnický osôb. Teda aj právnická osoba má deliktnú spôsobilosť, ktorá jej na rozdiel od fyzických osôb vzniká už dňom jej vzniku.

Otázka zavinenia u právnickej osoby je však teoreticky pomerne zložitá, a aj preto sa napríklad v obchodnom zákonníku uplatňuje objektívna zodpovednosť.¹⁴⁹ Zavinenie ako psychický vzťah je totiž skúmateľný len u ľudí, zatiaľ čo právnická osoba je v podstate len umelou právnou konštrukciou. Preto musí objektívne právo stanoviť fyzické osoby, prostredníctvom ktorých právnická osoba koná. Deje sa tak v ustanovení § 20 ObčZ, ktoré rozlišuje situáciu, keď menom právnickej osoby koná jej štatutárny orgán a situáciu, keď za právnickú osobu konajú jej pracovníci alebo členovia.

V oblasti práva zodpovednosti za škodu platí, že pokiaľ koná menom právnickej osoby jej štatutárny orgán a pri tomto konaní spôsobí niekomu škodu, považuje sa takto spôsobená škoda za škodu spôsobenú zaviným protiprávnym úkonom priamo samotnej právnickej osoby (ustanovenie § 420 odst. 1 ObčZ). V prípade, ak právnická osoba použije ku svojej činnosti zástupcu, svojho pracovníka, člena alebo inú osobu, potom síce za splnenia ďalších podmienok bude zodpovedať za škodu, ktorú spôsobia, ale ide v podstate o zodpovednosť za zaviný protiprávny úkon inej osoby (ustanovenie § 420 odst. 2 ObčZ).¹⁵⁰

Aj právnická osoba sa môže zbaviť zodpovednosti za škodu cestou exkulpácie. Podľa prevažujúceho názoru právnej teórie a aj podľa názoru súdnej praxe to znamená, že musí preukázať nedostatok zavinenia na strane svojho štatutárneho orgánu alebo iných osôb, ktoré pri svojej činnosti použila. V právnej vede sa však objavuje aj názor, podľa ktorého ak sa chce právnická osoba vyviniť, musí preukázať, že nemohla porušeniu právnej povinnosti a vzniku škody ani pri vynaložení všetkej možnej starostlivosti zabrániť.¹⁵¹

149 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 423.

150 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 423-424.

151 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha:

Ak štát vystupuje ako účastník občianskoprávnych vzťahoch, považuje sa v súlade so znením ustanovenia § 21 ObčZ za právnickú osobu.

4.3. Zodpovednosť za osoby použité pri činnosti

V ustanovení § 420 odst. 2 ObčZ upravuje občiansky zákonník situáciu, keď za škodu objektívne spôsobenú jednou osobou nesie zodpovednosť iná osoba. Aby však bolo možné túto zodpovednosť založiť, musia byť splnené určité podmienky.

V prvom rade sa vyžaduje, aby bola škoda spôsobená osobou, ktorú iná osoba použila k výkonu svojej činnosti. Túto podmienku je pritom možné vykladať pomerne extenzívne, pretože takouto osobou môže byť nie len pracovník (zamestnanec v pracovnom pomere, osoba vykonávajúca prácu na základe dohôd o práci konanej mimo pracovný pomer) alebo člen inej právnickej (fyzickej) osoby, ale aj akákoľvek iná osoba vykonávajúca činnosť na základe zmluvy alebo jednorázového príkazu. Dôležité je, že táto osoba sa podieľa na činnosti inej právnickej (fyzickej) osoby, túto činnosť uskutočňuje jej menom, podľa jej príkazov, pokynov a v jej záujme.¹⁵²

Druhou podmienkou, ktorá musí byť kumulatívne splnená, je skutočnosť, že ku škode došlo v rámci činnosti právnickej (fyzickej) osoby. Obecne použiteľné kritérium pre posúdenie, či bol dodržaný rámec činnosti alebo išlo už o exces, neexistuje, je treba posudzovať každú situáciu individuálne s prihliadnutím k okolnostiach konkrétneho prípadu. Podľa súdnej praxe je zásadným kritériom miestny, časový a predovšetkým vecný vzťah činnosti, pri ktorej bola škoda spôsobená k predmetu činnosti zamestnávateľa, teda či išlo objektívne o činnosť konanú pre zamestnávateľa, niekedy aj bez jeho príkazu, len na základe vlastného rozhodnutia.¹⁵³

Dôležitým kritériom, ktoré rovnako vyplýva zo súdnej praxe, je tiež posúdenie *"zda při činnosti, již byla škoda způsobena, sledoval pracovník z objektivního i subjektivního hlediska plnění svých pracovních úkolů, nebo zda škodu způsobil při činnosti, kterou*

Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 424.

152 Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1210.

153 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 2. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1148/2002, [C 1724].

sledoval jen uspokojování svých zájmů, popř. zájmů jiných osob, byť k ní došlo při plnění jeho pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním."¹⁵⁴

O exces použitej osoby, ktorý by vylučoval zodpovednosť inej osoby za škodu a zakladal zodpovednosť priameho škodcu, by išlo v prípade, ak by bola škoda spôsobená pri činnosti, ktorou škodca sledoval výlučne uspokojovanie vlastných záujmov, hoci k nej došlo v pracovnej dobe na pracovisku.¹⁵⁵

U zodpovednosti podľa ustanovenia § 420 odst. 2 ObčZ sa nejedná o zodpovednosť danú na výber. Poškodený sa môže domáhať náhrady škody len voči právnickej (fyzickej) osobe, ktorá priameho škodcu pri svojej činnosti použila. Zodpovedný subjekt a osoba priameho škodcu sa medzi sebou vysporiadajú podľa ustanovení § 250 an. ZP, a v prípade, ak nejde o zamestnanca, podľa ustanovenia § 440 ObčZ.¹⁵⁶

Podobné ustanovenie týkajúce sa zodpovednosti za osoby použité pri činnosti obsahujú aj Princípy európskeho deliktneho práva v článku 6:102 PETL pod názvom zodpovednosť za pomocníkov. Podľa tohto ustanovenia, každý zodpovedá za škodu spôsobenú jeho pomocníkmi konajúcimi v rámci ich úloh za predpokladu, že porušili požadovanú úroveň chovania.

4.4. Pluralita škodcov

Zvyčajne je nositeľom povinnosti nahradiť škodu jedna osoba. V praxi sa však vyskytujú aj prípady, v ktorých sa na vzniku škody podieľa viacero subjektov. V týchto prípadoch sa hovorí o spoločnej zodpovednosti viacerých škodcov alebo o pluralite škodcov. Zákonnú úpravu tejto situácie nájdeme v ustanoveniach § 438 a § 439 ObčZ.

Ku vzniku spoločnej zodpovednosti viacerých škodcov sa vyžaduje kumulatívne splnenie niekoľkých podmienok. Primárne sa predpokladá vznik jednej a tej istej škody. Táto jediná škoda musí byť spoluspôsobená viacerými škodcami, pričom možností je viacero.

¹⁵⁴ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2269/2006, [R 51/2008 civ.].

¹⁵⁵ Porovnaj napríklad rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 13. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2777/2004, [C 4022].

¹⁵⁶ Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 676-677.

Najčastejšie pôjde o situáciu, kedy škoda vznikne spoločným zavinením viacerých subjektov (tzv. spoluzavinenie). Charakteristickým pre tejto prípad je to, že u každého zo škodcov je daný psychický vzťah nie len ku svojmu protiprávnemu úkonu a ku škode, ale aj k protiprávnym úkonom ostatných škodcov a spoločnej škode.¹⁵⁷ V trestnom práve sa pre túto situáciu používa pojem spolupáchateľstvo, prípadne účastníctvo v užšom zmysle. V súlade s názorom súdnej praxe nie je v týchto prípadoch dôležité, o akú formu zavinenie u škodcov ide. Platí totiž, že *"spoločná zodpovednosť vzniká nejen tam, kde na strane škúdca jde o úmyslné spoluzavinení či spoluzavinení z nedbalosti, nýbrž i tam, kde u jednoho škúdca půjde o úmyslné způsobení škody a u druhého o způsobení škody z nedbalosti."*¹⁵⁸

Druhou možnosťou je vznik spoločnej škody tzv. súbežným (konkurujúcim) zavinením viacerých škodcov. V tomto prípade jedna a tá istá škoda vznikne v dôsledku vzájomne nekoordinovaného, nezávislého konania viacerých subjektov.

Treťou variantou je prípad, ak spoločná škoda vznikne v dôsledku zavineného protiprávneho úkonu jedného škodcu a zároveň v dôsledku udalosti, s ktorou občiansky zákonník spája vznik objektívnej zodpovednosti. Prípustnosť tejto možnosti vyplýva aj z judikatúry, podľa ktorej *"spoločná zodpovednosť není vyloučena ani v případě, kdy jeden ze škúdca odpovídá podle § 420 a druhý na principu objektivní zodpovednosti."*¹⁵⁹

Napokon poslednou možnosťou je vznik škody v dôsledku dvoch alebo viacerých udalostí, za ktoré občiansky zákonník ukladá rôznym subjektom objektívnu zodpovednosť. Príkladom takejto situácie môže byť stret dopravných prostriedkov, z ktorého vznikne škoda tretej osobe.¹⁶⁰

Samozrejme aj v prípade spoločnej zodpovednosti viacerých škodcov, sa vyžaduje existencia príčinnej súvislosti medzi každým protiprávnym úkonom/škodnou udalosťou a vzniklou škodou.

Občiansky zákonník v ustanovení § 438 odst. 1 ObčZ zakotvuje obecné pravidlo,

---

157 Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966, s.144.

158 Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 22. 2. 1967, sp. zn. Pls 3/6, [R III/1967 tr.].

159 Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 30. 5. 1997, sp. zn. 19 Co 215/96, [SR 4/1998 str. 86].

160 Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83, [R 3/1984 civ.] :

"Prevádzatelia vozidiel, zo stretu ktorých vzišla škoda inému poškodenému, zodpovedajú za škodu tejto osobe podľa ustanovenia § 427 O. z. , a to spoločne podľa ustanovenia § 438 ods. 1 O. z."

podľa ktorého v prípadoch spôsobenia škody viacerými škodcami, za ňu zodpovedajú škodcovia spoločne a nerozdielne, teda solidárne, pričom ide o prípad tzv. pasívnej solidarity, keďže sa solidárny záväzok vyskytuje na strane dlžnickej. Funkcia pasívnej solidarity spočíva v posilnení právneho postavenie poškodeného a zvýšení nádeje, že mu bude nahradená spôsobená škoda a zároveň sa mu zjednodušuje uplatnenie jeho nároku pred súdom, pretože požadovať náhradu škody môže po ktoromkoľvek škodcovi, teda si môže vybrať napríklad toho, o ktorom vie, že je najsolventnejší a ním vybraný škodca je povinný mu poskytnúť celé požadované plnenie. Ak mu však jeden zo solidárne zodpovedných škodcov poskytne celú náhradu škody, zanikne aj povinnosť ostatných plniť (tzv. objektívny účinok uspokojenia veriteľa). Na druhej strane, ak dôjde k zániku dlhu bez uspokojenia veriteľa, ak zanikne povinnosť nahradiť škodu len medzi jedným zo škodcov a poškodeným, napríklad v dôsledku odpustenia dlhu, povinnosť ostatných škodcov nezaniká (tzv. subjektívny účinok- *in personam*).¹⁶¹

V prípade, ak jeden zo solidárne zaviazaných škodcov uspokojí celý nárok poškodeného alebo aspoň viac, než koľko pripadá na jeho podiel, má právo následného postihu (subrogačný postih) voči ostatným¹⁶² a vysporiada sa s nimi v súlade s ustanovením § 439 ObčZ podľa účasti na spôsobení vzniklej škody. Pre posúdenie účasti na spôsobení škody v prípadoch subjektívnej zodpovednosti sa uplatní kritérium miery a formy zavinenia jednotlivých škodcov, v ostatných prípadoch je potrebné zohľadniť v akej miere prispelo konkrétne konanie alebo udalosť ku vzniku škody.¹⁶³ Je vhodné pripomenúť, že vzhľadom na to, že nárok na vysporiadanie podľa tohto ustanovenia nie je nárokom na náhradu škody, premlčuje sa v obecnej trojročnej premlčacej lehote.¹⁶⁴

Hoci je solidárna zodpovednosť viacerých škodcov za spoločnú škodu pravidlom, v odôvodnených prípadoch ustanovenie § 438 odst. 2 ObčZ pripúšťa, aby súd rozhodol, že škodcovia budú niesť zodpovednosť podľa svojej účasti na spôsobení škody. V

---

161 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 73.

162 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 733.

163 Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966, s. 148-149.

164 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 734.

týchto prípadoch sa hovorí o tzv. delenej alebo dielčej zodpovednosti za škodu.¹⁶⁵ Ako vyplýva zo súdnej praxe, je takéto rozhodnutie súdu výnimkou a musí byť podrobne odôvodnené.¹⁶⁶ Súd tak môže rozhodnúť aj bez návrhu či súhlasu poškodeného, dokonca aj vtedy, ak poškodený žaluje škodcov ako osoby zodpovedajúce spoločne a nerozdielne.¹⁶⁷

Za zmienku na záver výkladu stojí úprava plurality škodcov v Princípoch európskeho deliktneho práva. Rovnako ako česká úprava, aj PETL vychádza zo zásady solidárnej zodpovednosti škodcov za spôsobenú škodu (čl. 9:101 an. PETL). Zároveň umožňuje dielčiu zodpovednosť, ak existuje rozumný dôvod pre pripísanie len časti škody každej zo zodpovedných osôb (čl. 9:101 odst. 3 PETL).

4.5. Spoluúčasť poškodeného

Ak sa na spôsobení škody podieľa samotný poškodený, je spravodlivé, aby si túto škodu niesol sám alebo aspoň pomerne. Hoci občiansky zákonník výslovne upravuje len prípad zavinenia, resp. spoluzavinenia poškodeného, v nasledujúcom výklade bude preukázaná právna významnosť akéhokoľvek spolupôsobenia poškodeného pri vzniku škody.

V ustanovení § 441 ObčZ je upravená situácia, ak škodu spôsobí poškodený svojim výlučným zavinením, teda výlučne svojim zavineným protiprávnym úkonom. Je stanovené, že si v takomto prípade ponesie celú škodu poškodený vo svojej majetkovej sfére sám a nemôže požadovať jej náhradu po nikom. V tejto súvislosti sa hovorí o lokalizácii škody u samotného poškodeného.¹⁶⁸ Je pritom nerozhodné, či sa na strane škodcu jedná o subjektívnu alebo objektívnu zodpovednosť za škodu (obecným liberačným dôvodom je zavinenie poškodeného).

V prípade, ak bola škoda spôsobená tiež zavinením poškodeného (spoluzavinenie),

---

165 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 426.

166 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/85, [R 50/1985 civ.].

167 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 732.

168 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 427.

ponesie si poškodený škodu pomerne, podľa svojej účasti na spôsobení škody. Podľa prevažujúceho názoru¹⁶⁹, spoluzavinenie poškodeného nie je vylúčené ani v prípade, ak bola škoda spôsobená úmyselne škodcom a z nedbalosti poškodeného. Avšak v súlade so závermi súdnej praxe *"bude zpravidla nedbalosť poškodeného v pomere k úmyslnému zavinení škôdce tak nepatrná, že k ní nebude možno príhližet."*¹⁷⁰

Spoluzavinenie poškodeného bude prichádzať do úvahy aj v prípade, ak poškodený (ohrozený) porušil svoju zakročovaciu povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 417 odst. 1 ObčZ, teda nezasiahol primeraným spôsobom k odvráteniu škody, ktorá mu hrozila.¹⁷¹

Judikatúra ďalej vyvodila spoluzavinenie poškodeného napríklad v situácii, kedy poškodený zaparkoval svoje vozidlo na mieste, kde bolo státie vozidiel zakázané a na tomto mieste následne došlo k zosuvu snehu zo strechy, v dôsledku čoho vznikla na vozidle škoda.¹⁷²

Hoci občiansky zákonník výslovne nerieši prípad, kedy by došlo k spoluspôsobeniu škody deliktne nespôsobilým poškodeným, občianskoprávna teória a súdna prax aj v týchto prípadoch pripúšťajú zníženie zodpovednosti škodcu, pričom to odôvodňujú nedostatkom príčinnej súvislosti na strane škodcu medzi jeho konaním a tou časťou škody, ktorá bola spôsobená samotným poškodeným a odkazujú na analogické použitie ustanovenia § 441 ObčZ. V rozhodnutí Najvyššieho súdu ČSSR sa k tomu uvádza, že *"treba vychádzať z toho, že ak škodcovu spôsobenie škody nie je výlučné, nie je daný ani dôvod jeho výlučnej zodpovednosti. Pri vzniku škody pôsobil i nezavinený úkon poškodeného, teda objektívna skutočnosť, a tá ma zaťažovať toho, koho postihla, teda poškodeného. Určenie podielov pripadajúcich na škodcu a poškodeného sa v týchto prípadoch (v dôsledku nedostatku výslovného zákonného ustanovenia) má vykonať použitím § 441 O. z. analogicky."*¹⁷³

V súdnom konaní o náhrade škody súd skúma, či sú dané okolnosti obmedzujúce zodpovednosť škodcu v dôsledku spoluzavinenia poškodeného aj bez návrhu, z úradnej

---

169 Podľa opačného názoru pohlcuje úmysel škodcu nedbalosť poškodeného. Pozri Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občianske právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 428.

170 Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 22. 2. 1967, sp. zn. Pls 3/6, [R III/1967 tr.].

171 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2002, sp. zn., 25 Cdo 2471/2000, [C 1021].

172 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 7. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2264/2000, [C 648].

173 Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83, [R 3/1984 civ.].

povinnosti.¹⁷⁴

Aj v Princípoch európskeho deliktného práva nachádzame ustanovenie obmedzujúce zodpovednosť škodcu v rozsahu, v akom ku vzniku škody prispel poškodený. V súlade s článkom 8:101 PETL môže byť zodpovednosť vylúčená alebo obmedzená v rozsahu, v akom to vyplýva zo spoluzavinenia poškodeného a všetkých ostatných príčin, ktoré by mohli byť v tomto smere relevantné. PETL teda výslovne zakotvujú to, čo občianskoprávna teória a súdna prax v ČR vyvodzuje výkladom, tj. skutočnosť, že nie len spoluzavinenie, ale akékoľvek spolupôsobenie poškodeného pri vzniku škody je potrebné zohľadniť pri posúdení zodpovednosti škodcu za škodu.

---

174 Správa Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. 10. 1979, sp. zn. Cpj 35/78, [R 22/1979 civ.].

5. Spôsob náhrady škody

Spôsobom náhrady škody sa rozumie postup, resp. prostriedky, akými je škodca povinný spôsobiť škodu poškodenému nahradiť. Ako bolo objasnené vo výklade o historickom vývoji právnej úpravy náhrady škody, až do 1. 1. 1992 sa uplatňovala na našom území preferencia náhrady škody cestou *restitutio in integrum*. Tento legislatívny stav zmenila novela občianskeho zákonníka zákonom č. 509/1991 Sb., novo uprednostňujúc náhradu škody formou relatívnej náhrady, pričom z dôvodovej správy k novele vyplýva, že sa tak stalo z dôvodu nutnosti prispôbiť sa potrebám praxe, v ktorej sa škoda nahrádza zásadne v peniazoch a len výnimočne uvedením v predošlý stav.¹⁷⁵ V súčasnej dobe sa v súvislosti s rekodifikáciou občianskeho práva opäť stala aktuálnou otázka vhodného spôsobu náhrady škody.

Platná právna úprava spôsobu náhrady škody vychádza z ustanovenia § 442 ObčZ. Je však nutné zdôrazniť, že toto ustanovenie sa týka len náhrady škody na veciach (majetku), pričom pokiaľ ide o náhradu ujmy na zdraví/živote, uplatní sa zvláštna právna úprava, ktorá spočíva v náhrade týchto ujem výlučne v peniazoch, podľa povahy veci buď jednorázovo (napríklad náhrada účelných nákladov spojených s liečením, strata na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti, bolestné, sťažené spoločenské uplatnenie a primerané náklady pohrebu) alebo formou peňažitého dôchodku-renty (strata na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti a náhrada nákladov na výživu pozostalých).¹⁷⁶

Zákomom č. 47/2004 Sb. bolo do občianskeho zákonníka vložené ustanovenie § 449a, a to s účinnosťou od 1. 5. 2004, ktoré umožňuje, aby sa výslovne stanovené nároky vyplývajúce zo spôsobenia škody na zdraví, resp. živote, ktoré môžu v budúcnosti vzniknúť, nahradili jednorázovo, namiesto formy peňažitého dôchodku. Takáto dohoda sa môže týkať nárokov podľa ustanovení § 445 až 449 ObčZ, pričom musí byť uzatvorená medzi oprávnenou a povinnou osobou v písomnej forme. Z tejto požiadavky písomnej formy vyplývajú dve podmienky, a to písomnosť a podpis

---

175 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

176 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 442.

konajúcich osôb. Podpis môže byť nahradený mechanickými prostriedkami v prípade, ak je to obvyklé (ustanovenie § 40 odst. 3 ObčZ). Takúto dohodu však nie je možné uzavrieť o jednorázovom odškodnení len niektorých budúcich nárokov, napr. nárokov splatných do určitého dátumu, pretože znenie zákona vyžaduje, aby išlo o dohodu o konečnom a úplnom vysporiadaní.¹⁷⁷

5.1. Peňažitá náhrada

Z ustanovenia § 442 odst. 2 ObčZ vyplýva, že primárnym spôsobom náhrady skutočnej škody a ušlého zisku je peňažitá náhrada¹⁷⁸ (tzv. relutárna náhrada). Zásadne sa teda škoda nahradzuje v peniazoch, presnejšie v peniazoch českej meny.¹⁷⁹ Tento spôsob náhrady škody je v praxi výrazne častejší vzhľadom na jeho výhodu spočívajúcu v nepochybne ľahšej vymáhateľnosti súdneho výroku znejúceho na plnenie v peniazoch. Neopomenuteľným dôvodom jeho preferencie je tiež skutočnosť, že poškodený už častokrát neverí v kvalitu prípadne požadovaného obnovenia pôvodného stavu veci škodcom, ktorý mu odmieta splniť reparačnú povinnosť dobrovoľne.¹⁸⁰

Aj Princípy európskeho deliktneho práva, ktoré majú predstavovať významný inšpiračný zdroj pri rekonštrukcii národných právnych úprav, vychádzajú z preferencie náhrady škody v peniazoch. Z článku 10:101 PETL vyplýva, že náhradou škody sa rozumie peňažná platba, ktorá má nahradiť škodu poškodenému, teda navrátiť ho do stavu, pokiaľ to ide peniazmi, v ktorom by bol, keby nebolo škodlivého konania. Ďalej sa v článku 10:102 PETL uvádza, že sa náhrada poskytuje v jednorázovej forme alebo vo forme renty, ak je to s ohľadom na konkrétne záujmy poškodeného vhodné. Namiesto náhrady škody formou peňažnou, môže poškodený požadovať navrátenie v predošlý stav, ak je to možné a nepredstavuje to pre druhú stranu príliš veľké bremeno (čl. 10:104 PETL).

177 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 765.

178 V rímskom práve sa pre označenie náhrady v peniazoch používal pojem pekuniárna kondemnácia. Pozri Vlasák, M.: *Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnace?* Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 20.

179 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 441.

180 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

5.2. Naturálna náhrada

Ako druhý možný spôsob náhrady spôsobenej škody zákon v ustanovení § 442 odst. 2 ObčZ uvádza náhradu škody uvedením do predošlého stavu, teda vytvorením stavu, aký existoval pred spôsobením škody. V tomto prípade sa používa pojem naturálna náhrada/naturálna reštitúcia alebo latinsky tzv. *restitutio in integrum*. Tento spôsob náhrady škody je však obmedzený, pretože pre jeho uskutočnenie sa vyžaduje žiadosť poškodeného (nie len jeho súhlas), možnosť takejto náhrady škody pre škodcu a napokon tiež účelnosť takéhoto postupu.

Možnosť uvedenia do predošlého stavu je vylúčená tam, kde tomu bráni objektívna prekážka, teda tento pojem je treba treba vykladať ako protiklad nemožnosti plnenia.¹⁸¹

Účelnosť je treba vykladať v zmysle hospodárnosti, teda či sa uvedenie do predošlého stavu javí byť hospodárnym riešením náhrady škody.¹⁸²

Z rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave vyplýva, že naturálna reštitúcia prichádza do úvahy napríklad *"pri poškodení obytného domu v dôsledku stavebných prác vykonávaných škodcom v blízkosti domu poškodeného."*¹⁸³

Samozrejme do úvahy v konkrétnom prípade prichádza aj kombinácia oboch vyššie spomenutých spôsobov náhrady škody. Tento postup bude vhodný najmä vtedy, ak samotná naturálna reštitúcia nepostačuje k plnej náhrade škody. Príkladom môže byť stav, kedy vec aj po oprave bude mať menšiu hodnotu ako pred poškodením.¹⁸⁴ Ďalším príkladom môže byť situácia, kedy samotnou opravou veci sa síce odčiní škoda na veci, ale je treba ešte nahradiť škodu spočívajúcu v tom, že poškodený svoju vec nemohol po určitú dobu používať. Tá sa nahradí práve v peniazoch.¹⁸⁵

---

181 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

182 Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1285.

183 Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25. 8. 1981, sp. zn. 10 Co 351/81, [R 21/1984 civ.].

184 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 441.

185 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

5.3. Zvláštna úprava týkajúca sa škody spôsobenej úmyselným trestným činom

V ustanovení § 442 odst. 3 ObčZ je upravený výnimočný spôsob náhrady škody spôsobenej úmyselným trestným činom, z ktorého mal páchatel' majetkový prospech. V tomto prípade, môže totiž súd rozhodnúť, že je možné právo na náhradu škody uspokojiť z vecí, ktoré z majetkového prospechu páchatel' získal a to aj vtedy, ak sa jedná o veci, ktoré inak podľa ustanovení občianskeho súdneho poriadku nepodliehajú výkonu rozhodnutia. Zároveň platí, že dokiaľ nie je právo na náhradu škody uspokojené, nesmie dlžník s takýmito vecami, ktoré musia byť v rozhodnutí presne špecifikované, nakladať. Účelom tejto zvláštnej úpravy je predísť ťažkostiam, ktoré pri výkone rozhodnutia môžu vzniknúť a zaistiť tak náhradu škody poškodenému. Vzhľadom na nedostatok zákonnej úpravy, pokiaľ ide o nutnosť výslovného návrhu poškodeného k použitiu tohto zvláštneho spôsobu náhrady škody, je treba vychádzať z toho, že sa zásadne ponecháva na úvahe poškodeného, aký prostriedok k uplatneniu svojho nároku zvolí, a preto je návrh poškodeného aj v tomto prípade potrebný.¹⁸⁶

---

186 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1286-1287.

6. Rozsah náhrady škody

Právna úprava rozsahu náhrady škody stanovuje, v akej výške má škodca povinnosť poškodenému škodu nahradiť, teda koľko má škodca povinnosť nahradiť. Obecná právna úprava, ktorá sa však týka len škody na veciach (majetku) je zakotvená v ustanovení § 442 odst. 1 ObčZ a ustanovení § 443 ObčZ. Pokiaľ ide o právnu úpravu ujmy na zdraví, resp. živote, občiansky zákonník stanovuje taxatívny zoznam nárokov poškodeného v ustanoveniach § 444 až 449a ObčZ, ktoré majú charakter *lex specialis* a v súlade so zásadou *lex specialis derogat legi generali* sa použijú prednostne.

6.1. Náhrada škody na veciach (majetku)

Z ustanovenia § 442 odst. 1 ObčZ vyplýva, že pokiaľ ide o rozsah náhrady škody na majetku, nahrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému z jeho majetkovej sféry ušlo, teda ušlý zisk. Čo sa týka určenia výšky škody na veci, je smerodajné ustanovenie § 443 ObčZ, podľa ktorého je potrebné vychádzať z ceny v dobe poškodenia. Touto cenou je treba rozumieť obvyklú (obecnú) cenu v zmysle ustanovenia § 2 odst. 1 zákona č. 151/1997 Sb., o oceňovaní majetku a o zmene niektorých zákonů a v zmysle prevádzacej vyhlášky č. 279/1997 Sb.¹⁸⁷ Podľa tohto ustanovenia je obvyklou cenou "*cena, ktorá by bola dosažena pri predajích stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění.*" Pri určení tejto ceny je potrebné zohľadniť všetky okolnosti, ktoré majú na cenu vplyv, do jej výšky sa však nepremietajú vplyvy mimoriadnych okolností trhu (napr. dôsledky prírodných kalamít, stav tiesne), osobné pomery predávajúceho a kupujúceho, ani vplyv ceny zvláštnej obľuby majetku (*pretium affectionis*). Obvyklá cena je teda cena tržná, ovplyvnená ponukou a dopytom na relevantnom trhu.

Nie vždy je však použitie kritéria obvyklej ceny ideálne. Problém môže vzniknúť,

---

¹⁸⁷ Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 429.

pokiaľ by išlo o vec tak jedinečnú, že nie je predmetom bežného obchodovania (napr. bronzová socha na verejnom priestranstve).¹⁸⁸

Cenou v dobe poškodenia veci sa rozumie cena v dobe, kedy škoda vznikla, teda nie cena v dobe, kedy bol nárok poškodeným uplatnený alebo kedy o nároku na náhradu škody rozhoduje súd.¹⁸⁹ Je pritom úplne nepodstatné, či poškodený vec skutočne opravil alebo nie, rovnako ako je nepodstatné, ako poškodený s vecou naložil, či ju niekomu predal, daroval alebo vymenil, a za akú hodnotu tak učinil, pretože tieto skutočnosti sú náhodilé a bez súvislosti s príčinou vzniku škody.¹⁹⁰

V prípade, ak je škoda spôsobená na používanej veci a v dôsledku jej opravy alebo výmeny poškodených starých častí za nové dôjde súčasne k jej majetkovému zhodnoteniu oproti stavu pred vznikom škody, musí byť táto skutočnosť pri určení rozsahu náhrady škody zohľadnená (*compensatio lucri cum damno*).¹⁹¹ Tento názor zdieľa aj súdna prax, podľa ktorej *"při stanovení výše škody vzniklé poškozením věci použité a částečně opotřebované musí být přihlédnuto k obvyklé (tržní) ceně věci v době poškození a k rozsahu poškození, přičemž od částky vyjadřující náklady na opravu věci musí být odečtena částka odpovídající zhodnocení vozidla jeho opravou oproti původnímu stavu."*¹⁹²

Kritiku tejto praxe vyjadruje vo svojom odbornom článku Eliáš, podľa ktorého sa toto ponímanie rozsahu náhrady škody a obava z bezdôvodného obohatenia poškodeného v rade prípadov bez spravodlivého dôvodu obracia proti poškodenému.¹⁹³ Ako príklad uvádza situáciu poškodeného, ktorý prišiel o päťdesiatročný dom, pričom poukazuje na potrebu zohľadniť v tomto prípade nie len jeho cenu v dobe vzniku škody, ale aj skutočnosť, že poškodený v dome býval, mal preňho určitú úžitkovú a majetkovú hodnotu, a že si za prostriedky, ktoré obdrží od škodcu, zrovnateľný neobstará. Zvlášť je podľa neho treba zohľadniť aj to, že nebyť škodnej udalosti, nebol by k tomu poškodený ani nútený.

Avšak aj Princípy európskeho deliktneho práva obsahujú podobné pravidlo. Z článku

188 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

189 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2885/99, [C 1063].

190 Pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19. 9. 2002, sp. zn. 25 Cdo 2575/2000, [C 1433].

191 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 429.

192 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1629/2000, [R 54/2003 civ.].

193 Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

10:103 PETL totiž vyplýva, že pri určení výšky škody, je treba zobrať do úvahy aj prospech, ktorý poškodený škodnou udalosťou získal.

Je možné zhrnúť, že existujú dva spôsoby určenia rozsahu peňažitej náhrady za škodu na veci. Prvou možnosťou je porovnať, o čo sa poškodením veci znížil majetkový stav poškodeného oproti stavu pred spôsobením škody. Druhou možnosťou je náhrada nákladov potrebných k uvedeniu veci do pôvodného stavu, pričom ak zároveň prevedením opravy dochádza k zhodnoteniu veci, náhrada sa o toto zhodnotenie znižuje. Prvá možnosť, teda porovnanie hodnoty veci pred poškodením s jej hodnotou po poškodení, je vhodná hlavne v situácii, kedy nie je obnovenie pôvodného stavu opravou možné. Oba spôsoby zistenia výšky škody by však mali viesť k rovnakému výsledku.¹⁹⁴

Podľa Princípov európskeho deliktneho práva je základným kritériom pre určenie rozsahu náhrady škody hodnota veci alebo zmenšenie jej hodnoty, pričom nie je dôležité, či poškodený má v úmysle vec vymeniť alebo opraviť. Ak však tak učinil alebo hodlá urobiť, môže vymáhať vyššie náklady, ktoré mu tým vznikli, ak to bolo rozumné. Náhrada škody môže byť priznaná aj z dôvodu nemožnosti vec užívať (článok 10:203 PETL).

6.2. Náhrada ujmy na zdraví/živote

Ak dôjde k zásahu do zdravia človeka alebo dokonca k jeho usmrteniu, teda je zasiahnuté do jeho osobnostných statkov, môže vzniknúť jednak majetková ujma, ktorá je zahrnutá pojmom škody, a ktorá musí byť v súlade so zásadou plnej reparácie vzniklej škody poškodenému nahradená a jednak nemajetková ujmy, ktorá pod pojem škody v súčasne platnej právnej úprave nespadá, a ktorá sa odškodňuje len v zákonom presne stanovených prípadoch. Občiansky zákonník stanovuje v prípade spôsobenia ujmy na zdraví, resp. živote človeka taxatívny súbor práv, ktoré v súvislosti s tým vznikajú. Tieto nároky sú upravené v ustanoveniach § 444 až 449 ObčZ a ich úprava predstavuje *lex specialis* voči obecnému ustanoveniu § 442 ObčZ.

---

¹⁹⁴ Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občiansky zákonník I- Komentár*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1291.

6.2.1. Účelné náklady spojené s liečením

Ustanovenie § 449 odst. 1 ObčZ upravuje jeden z dielčích nárokov vyplývajúcich zo škody na zdraví, a to nárok na náhradu účelných nákladov spojených s liečením. Pri náhrade týchto nákladov nejde o akékoľvek náklady vynaložené v súvislosti s liečením následkov poškodenia zdravia, ale musí ísť o náklady účelne vynaložené, pričom tým sa rozumie, že náklady slúžia k obnoveniu zdravia poškodeného alebo aspoň k zlepšeniu jeho zdravotného stavu, pričom nie je podmienkou, aby bol tento cieľ skutočne dosiahnutý.¹⁹⁵ Takýmito nákladmi súdna prax¹⁹⁶ rozumie napríklad výdaje na protézu, náklady spojené s rehabilitáciou, náklady na ošetrovateľa, náklady súvisiace s potrebou diétného stravovania či dokonca náklady príbuzných poškodeného súvisiace s ich návštevami poškodeného v zdravotníckom zariadení. Tieto náklady sa hradia aj v prípade, ak v dôsledku úrazu neskôr poškodený zomrel.

Náhrada týchto nákladov podľa ustanovenia § 449 odst. 1 ObčZ prichádza do úvahy len v prípade, ak náklady nie sú kryté všeobecným zdravotným poistením podľa zákona č. 48/1997 Sb., o verejnom zdravotníom pojišťení. Pôjde teda o náklady na zdravotnú starostlivosť poskytovanú za úplnú alebo čiastočnú úhradu pacienta a tiež náklady na zdravotnú starostlivosť osoby zdravotne nepoistenej.¹⁹⁷ Na druhej strane má zdravotná poisťovňa nárok na regresný postih voči tretej osobe, ktorá spôsobila škodu na zdraví poistencovi. Vyplýva to zo znenia ustanovenia § 55 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., podľa ktorého *"príslušná zdravotní poisťovňa má vůči třetí osobě právo na náhradu těch nákladů na péči hrazenou ze zdravotního pojištění, které vynaložila v důsledku zaviněného protiprávního jednání této třetí osoby vůči pojištěnci."*

Náhradu nákladov spojených s liečením nie je možné priznať dopredu, ale až následne, po tom, čo boli tieto náklady preukázateľne vynaložené. Tento záver podporuje aj súdna prax, ktorá uvádza, že *"náklady dietního stravování lze jako náklady*

195 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1319.

196 Pozri napríklad rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 22. 2. 1967, sp. zn. Pls 3/6, [R III/1967 tr.].

197 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1319.

spojené s léčením přiznat jen jako náklady již prokazatelně účelně vynaložené, nikoli formou peněžního důchodu."¹⁹⁸

Ako vyplýva z ustanovenia § 449 odst. 3 ObčZ, nárok na náhradu týchto preukázateľne vynaložených nákladov má osoba, ktorá ich skutočne vynaložila. Môže to byť teda nie len osoba samotného poškodeného, ale aj jeho príbuzný, či ktokoľvek iný, bez ohľadu na to, či je v rodinnom alebo inom vzťahu k poškodenému. Priamy nárok môže vzniknúť dokonca aj zdravotníckemu zariadeniu, ktoré poskytlo zdravotnú starostlivosť tomu, kto nebol zdravotne poistený. Tento záver vyplýva z rozsudku Najvyššieho súdu, podľa ktorého *"jestliže zdravotnickému zařízení nebyly uhrazeny náklady vynaložené na léčení pacienta, kterému jiný odpovídá za škodu způsobenou na zdraví, pak v rozsahu, v jakém je dána odpovědnost škůdce, má zdravotnické zařízení právo přímo proti škůdci na náhradu nákladů spojených s léčením podle § 449 obč. z."*¹⁹⁹

6.2.2. Primerané náklady spojené s pohrebom

Ďalším nárokom, ktorý upravuje ustanovenie § 449 odst. 2 ObčZ, a ktorý vzniká v prípade spôsobenia smrti poškodeného, je náhrada primeraných nákladov spojených s pohrebom. Tieto náklady sa nahrádzujú tým, ktorí ich vynaložili, pokiaľ nie sú kryté tzv. pohrebným poskytovaným podľa ustanovení § 47 a § 48 zákona č. 117/1995 Sb., o štátní sociální podpoře. Výška pohrebného v súčasnej dobe činí 5000 Kč.

Čo sa týka pojmu primeraných nákladov spojených s pohrebom, je potrebné vychádzať z ustanovenia § 3 nariadenia vlády č. 258/1995 Sb., podľa ktorého sa tieto náklady určujú podľa pracovnoprávných predpisov o zodpovednosti za škodu pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, pričom pokiaľ ide o náklady zriadenia pomníkov a dosiek, odkazuje toto ustanovenie na § 37 nariadenia vlády č. 108/1994 Sb. Nariadenie vlády č. 108/1994 Sb. však bolo ku dňu 1. 1. 2007 zrušené novým zákonomík práce (zákon č. 262/2006 Sb.). V súčasnosti sa úprava zabezpečenia zamestnancov pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania nachádza v zákone č.

¹⁹⁸ Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 3. 1981, sp. zn. 6 Cz 14/81, [R 26/1982 civ.].

¹⁹⁹ Rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 1. 9. 2004, sp. zn. 25 Cdo 357/2004, [R 67/2005 civ.].

266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, který je však účinný až od 1. 1. 2013, do tej doby preto stále platia prechodné ustanovenia zákonníka práce, konkrétne ustanovenie § 376 ZP, podľa ktorého primerané náklady spojené s pohrebom tvoria *"výdaje účtované za pohřeb, hřbitovní poplatky, výdaje na zřízení pomníku nebo desky do výše 20 000 Kč, výdaje na úpravu pomníku nebo desky, cestovní výlohy a jedna třetina obvyklých výdajů na smuteční ošacení osobám blízkým podle § 116 občanského zákoníku."*

Obdobne vymedzuje tieto náklady aj ustanovenie § 26 odst. 2 dosiaľ neúčinného zákona č. 266/2006 Sb., podľa ktorého sa jedná o *"náklady účtované pohřebním ústavem, náklady na nájem hrobového místa, náklady na zřízení pomníku nebo desky a úpravu hrobu, cestovní výlohy a jedna třetina přiměřených nákladů na smuteční ošacení; náklady na smuteční ošacení a cestovní výlohy se však hradí jen osobám blízkým zaměstnanci."* Súčasťou nákladov pohrebu, ktorých náhradu je možné priznať, môžu byť podľa súdnej praxe aj náklady vynaložené na pohostenie smútočných hostí, pričom sa vyžaduje ich primeranosť miestnym zvyklostiam a osobným pomerom zosnulého aj jeho rodiny.²⁰⁰

Náhrada týchto nákladov sa neposkytuje v celom ich rozsahu, ale len v rozsahu primeranom. Čo sa rozumie primeraným rozsahom bude vždy závisieť na okolnostiach konkrétneho prípadu. Súd pritom bude prihliadať napríklad k osobným a spoločenským pomerom zosnulého, k jeho rodine, k miestnym zvyklostiam, atď., a to vždy so zreteľom zachovať zodpovedajúcu smútočnú pietu.²⁰¹ Zo znenia ustanovenia § 26 odst. 3 zákona č. 266/2006 Sb. zároveň bude vyplývať obmedzenie výšky náhrady týchto nákladov sumou desaťnásobku pohrebného podľa zákona o štátnej sociálnej podpore.

6.2.3. Strata na zárobku

Ustanovenia § 445 až 447 ObčZ upravujú nároky na náhradu straty na zárobku spôsobenej v príčinnej súvislosti s poškodením zdravia. Predpokladom pre priznanie

---

²⁰⁰ Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 29. 6. 1987, sp. zn. 7 Tz 23/87, [R 7/1989 tr.].
²⁰¹ Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 438.

takéhoto nároku je zníženie alebo strata zárobku, nestačí len obmedzenie pracovnej spôsobilosti, ktoré sa v samotnom zárobku poškodeného nijak neprejavilo. Tento názor zdieľa aj rozhodovacia prax súdov, podľa ktorej *"ke vznikne škoda u zodpovednosti zamestnavateľa za škodu pri pracovných úrazoch a nemocech z povolání nedochází již tím, že se zhorší zdravotní stav poškozeného zaměstnance (sníží jeho pracovní způsobilost), ale teprve tehdy, jestliže důsledky zhoršení zdravotního stavu, které se projeví u poškozeného, lze vyjádřit v penězích."*²⁰² Na druhej strane je však prípustné, aby vznikol nárok na náhradu straty na zárobku aj keď poškodený v dobe poškodenia zdravia síce nepracoval, avšak preukázateľne mal do zamestnania nastúpiť a len v dôsledku úrazu sa tak nestalo.²⁰³

Zároveň nárok prichádza do úvahy len v tom rozsahu, v akom strata na zárobku nie je krytá nemocenským poskytovaným podľa zákona č. 187/2006 Sb., o verejnom nemocenskom pojištění alebo invalidným dôchodkom poskytovaným podľa zákona č. 155/1995 Sb., o dôchodovom pojištění.

Zákon stanovuje, že sa strata na zárobku hradí formou peňažitého dôchodku, ktorým sa rozumie pravidelné mesačné vyplácanie dávok po dobu trvania negatívneho následku.²⁰⁴ Od 1. 5. 2004 je však v súlade s ustanovením § 449a ObčZ možné uzavrieť dohodu o jednorázovom odškodnení všetkých budúcich nárokov podľa § 445 ObčZ.²⁰⁵

Pri určení výšky straty na zárobku sa vychádza z priemerného zárobku, ktorý poškodený dosahoval pred poškodením jeho zdravia. Priemerným zárobkom sa pritom v súlade s ustanovením § 2 odst. 1 nariadenia vlády č. 258/1995 Sb. rozumie priemerný zárobok zisťovaný podľa zvláštnoho zákona pre pracovnoprávne účely. Toto ustanovenie odkazuje v poznámke pod čiarou na vtedajšie znenie § 275 zákonníka práce a § 17 zákona č. 1/1992 Sb. Účinnosťou nového zákonníka práce (zákon č. 262/2006 Sb.) bol zákon č. 1/1992 Sb. zrušený a ustanovenie § 275 zákonníka práce odvtedy odkazuje na použitie ďalšieho zvláštnoho zákona, konkrétne zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovom pojištění zamestnanců, ktorý však, ako bolo uvedené vyššie, nadobúda účinnosť až 1. 1. 2013. V prípade, ak nie je možné priemerný zárobok určiť podľa

---

202 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 376/98, [R 35/2000 civ.].

203 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 8. 1988, sp. zn. 1 Cz 47/88, [R 10/1991 civ.].

204 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 750.

205 Pozri výklad o spôsobe náhrady škody v kapitole 5.

zvláštneho zákona, vychádza sa pri jeho určení z okolností jednotlivého prípadu, predovšetkým z daňového priznania (ustanovenie § 2 odst. 2 nariadenia vlády č. 258/1995 Sb.). Tento spôsob určenie priemerného zárobku sa bude hodiť hlavne v prípade osoby samostatne zárobkovo činnej.

K upresneniu určenia priemerného zárobku podľa ustanovenia § 2 odst. 2 nariadenia vlády č. 258/1995 Sb. je vhodné poukázať na názor Najvyššieho súdu, podľa ktorého *"údaje o výdajích a příjmech v priznání k dani z příjmu fyzických osob nejsou jediným hlediskem pro určení výše průměrného výdělku podnikatele - advokáta, nýbrž jen východiskem a jen jednou z okolností, z nichž lze vycházet při určení průměrného výdělku poškozeného."*²⁰⁶

Náhrada za stratu na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti ako aj náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite sú dva samostatné dielčie nároky, ktoré vznikajú nezávisle na sebe v rôznych dobách.²⁰⁷

6.2.3.1. Strata na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti

Ustanovenie § 446 ObčZ upravuje nárok na náhradu straty na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti poškodeného. Časovo sa jedná o dobu od uznania poškodeného práceneschopným do jeho opätovného uznania práceschopným alebo do okamžiku priznania invalidného dôchodku.²⁰⁸

Pri stanovení výšky tohto nároku sa vychádza z rozdielu medzi priemerným zárobkom poškodeného pred poškodením a nemocenským. Rozhodujúca je pritom výška nároku na nemocenské podľa zákona, nie skutočne vyplatené dávky nemocenského.²⁰⁹

Pokiaľ ide o beh premlčacej doby podľa ustanovenia § 106 ObčZ platí, že sa poškodený dozvedel o tom, aká škoda mu vznikla až vyplatením poslednej dávky

206 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2026/98, [C 91].

207 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 18. 10. 1974, sp. zn. 5 Cz 32/74, [R 10/1976 civ.].

208 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání.

Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1304.

209 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání.

Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1304.

nemocenského, teda až týmto okamžikom začína tiež bežať premlčacia doba.²¹⁰

6.2.3.2. *Strata na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite*

Nárok na náhradu straty na zárobku v dobe po skončení pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite poškodeného upravuje ustanovenie § 447 ObčZ, podľa ktorého sa výška náhrady určí ako rozdiel medzi priemerným zárobkom pred poškodením a zárobkom dosahovaným po poškodení s pripočítaním prípadného invalidného dôchodku. Aj pri náhrade straty na zárobku podľa ustanovenia § 447 ObčZ je rozhodné, či je daná príčinná súvislosť medzi ujmom na zdraví a stratou, resp. znížením zárobku. K tomu sa vyjadřila súdna prax v rozhodnutí, z ktorého vyplýva, že *"skutečnosť, že poškodený, ktorý pro následky úrazu není schopen konat dosavadní práci, nemůže z důvodu nedostatku pracovních příležitostí nastoupit do jiného zaměstnání, které je odpovídající jeho úrazem snížené pracovní způsobilosti, je způsobena situací na trhu práce a není v příčinné souvislosti s poškozením zdraví, za které škůdce odpovídá."*²¹¹ Náhrada straty na zárobku totiž nemá za účel riešiť problém nezamestnanosti na trhu práce.

Pri určení výšky náhrady straty na zárobku sa podľa zákona vychádza z priemerného zárobku pred poškodením, pričom pojmom poškodenie je v tejto súvislosti treba chápať nie úraz, ale stratu (zníženie) zárobku. Preto je rozhodujúci priemerný zárobok poškodeného v dobe, kedy k strate zárobku došlo a nie v dobe, kedy poškodený utrpel úraz.²¹² Pokiaľ ide o pojem zárobok dosahovaný po poškodení, je potrebné do neho zaradiť aj príjmy a honoráre, ktoré hoci vznikli poškodenému z činností pred poškodením, boli mu vyplatené až po poškodení.²¹³

Pri posúdení straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti je vhodné spomenúť aj prípady, kedy síce poškodený dosahuje aj po poškodení rovnaký alebo dokonca vyšší zárobok ako pred poškodením, ale zároveň to preňho znamená nutnosť

210 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR sp. zn.1 Cz 10/72, Sborník IV., s. 625.

211 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 1. 2006, sp. zn. 25 Cdo 978/2005, [C 4028].

212 Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1307.

213 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 6. 1977, sp. zn. 2 Cz 14/77, [R 31/1979 civ.].

vynaložiť podstatne vyššie úsilie v dôsledku poškodenia jeho zdravia. Táto situácia sa rieši v súlade s názorom súdnej praxe²¹⁴ tak, že sa do celkového zárobku po skončení pracovnej neschopnosti nezapočítava zárobok získaný len v dôsledku vyššieho úsilia poškodeného.

Rozhodnutie o výške náhrady straty na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti nemusí byť definitívne. Je preňho charakteristické, že je vydávané s tzv. klauzulou *rebus sic stantibus*, teda ak dôjde k podstatnej zmene pomerov, typicky na strane poškodeného, môže sa ktorákoľvek strana domáhať zmeny rozhodnutia v súlade s ustanovením § 163 odst. 1 OSŘ. Z rozhodnutia Vrchného súdu v Prahe k tomu vyplýva, že *"o podstatnou změnu v poměrech poškozeného ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce jde tehdy, jestliže zaměstnanci, který pobírá náhradu za ztrátu na výdělkou po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity), byl na jeho žádost přiznán starobní důchod (mimořádný starobní důchod). Přiznáním starobního důchodu (mimořádného starobního důchodu) nárok zaměstnance na náhradu za ztrátu na výdělkou, poskytovanou podle ustanovení § 195 zák. práce, zaniká."*²¹⁵ Pri zmene rozsudku podľa ustanovenia § 163 odst. 1 OSŘ však súd nemôže preskúmavať správnosť pôvodného rozsudku, ale má sa zaoberať len otázkou, či sa podstatne zmenili okolnosti rozhodujúce pre výšku a ďalšie trvanie už priznaných opakujúcich sa splátok.²¹⁶

Z ustanovenia § 447 odst. 2 ObčZ vyplýva obmedzenie rozsahu náhrady straty na zárobku. Podľa tohto ustanovenia nesmie náhrada za stratu na zárobku spolu so zárobkom poškodeného a prípadným invalidným dôchodkom presahovať čiastku stanovenú predpismi pracovného práva pre náhradu škody pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania. Toto obmedzenie však neplatí, ak bola škoda spôsobená úmyselne a tiež vtedy, ak o tom z dôvodov zvláštneho zreteľa hodných rozhodne súd a škoda bola spôsobená z hrubej nedbalosti.

Zákomom č. 74/1994 Sb. však došlo s účinnosťou od 1. 6. 1994 k novelizácii ustanovenia zákonníka práce o tzv. limitovanom priemernom zárobku, ktorý

---

214 Porovnaj napríklad rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1783/2003, [C 2737], rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 25. 4. 1981, sp. zn. 6 Cz 18/81, [R 8/1983 civ.], rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo dňa 23. 4. 1981, sp. zn. 4 Cz 11/81, [R 9/1983 civ.], atď.

215 Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 6. 9. 1995, sp. zn. 6 Cdo 127/94, [R 35/1996 civ.].

216 Rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 26. 10. 1966, sp. zn. 6 Cz 29/66, [R 33/1967 civ.].

obmedzoval výšku náhrady straty na zárobku a náhrada sa odvtedy poskytuje do výšky priemerného zárobku poškodeného pred poškodením. Tým zároveň odpadol dôvod na rozlišovanie, či škoda bola spôsobená z nebalosti, hrubej nebalosti alebo úmyselne. Túto zmenu je možné vítať, pretože predchádzajúca úprava bránila uplatneniu zásady plnej náhrady škody.²¹⁷

Ustanovenie § 447 odst. 4 ObčZ zmocňuje vládu, aby s ohľadom na zmeny, ktoré nastali vo vývoji mzdovej úrovne, upravovala formou nariadení výšku náhrady za stratu na zárobku, a to v zásade valorizáciou priemerného zárobku. Citované ustanovenie je zároveň použiteľné aj na náhradu nákladov na výživu pozostalých. K spôsobu uplatnenia valorizácie sa vyjadrila aj súdna prax, podľa ktorej, ak sa žalobca žalobou domáha priznania náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, je spravidla odôvodnený záver, že sa domáha tiež zvýšenia tejto náhrady podľa nariadení vlády vydaných v dobe pred podaním žaloby. Ak sa však žalobca chce v konaní domôcť zvýšenia náhrady podľa nariadenia, ktoré bolo vydané až po podaní žaloby, musí svoj nárok uplatniť zmenou žaloby.²¹⁸

6.2.4. Strata na dôchodku

V ustanovení § 447a ObčZ je upravený ďalší z dielčích nárokov vyplývajúcich zo spôsobenia ujmy na zdraví poškodeného. Je ním nárok na náhradu straty na dôchodku, ktorý vzniká osobe v prípade, ak je výška jej starobného dôchodku stanovená v súlade so zákonom č. 155/1995 Sb., o dôchodovom pojištění nižšie z toho dôvodu, že do jej osobného vymeriavacieho základu podľa ustanovenia § 16 citovaného zákona neboli započítané náhrady jej vyplatené podľa ustanovenia § 447 ObčZ.²¹⁹ Nárok na náhradu straty na dôchodku môže teda vzniknúť len osobe, ktorá poberala náhradu za stratu na zárobku v súlade s ustanovením § 447 ObčZ, a to okamžikom jej faktického odchodu do starobného dôchodku.

---

217 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 433.

218 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1987/2002, [C 2159].

219 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 759.

Rozsah tejto náhrady sa stanoví ako rozdiel medzi výškou starobného dôchodku, na ktorý poškodenému vznikol nárok, a výškou starobného dôchodku, na ktorý by mu bol vznikol nárok, ak by do priemerného mesačného zárobku, z ktorého bol vymeraný dôchodok, bola zahrnutá náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, ktorú poškodený poberal v rozhodnom období.

V súčasnej dobe sa náhrada za stratu na dôchodku použije len v prípade, ak poškodenej osobe boli vyplácané náhrady za stratu na zárobku nesúvisiace s pracovným úrazom ani s chorobou z povolania. V týchto dvoch prípadoch je totiž ich výplata v súlade s ustanoveniami § 16 odst. 2 a 3 zákona č. 155/1995 Sb. započítavaná do osobného vymeriavacieho základu.²²⁰

6.2.5. Náklady na výživu pozostalých

V prípade, ak dôjde k usmrteniu poškodenej osoby, ustanovenie § 448 ObčZ zakladá nárok vymedzeného okruhu pozostalých na náhradu nákladov na ich výživu, a to formou peňažitého dôchodku. V zmysle ustanovenia § 448 odst. 1 ObčZ tento nárok vzniká dvom skupinám osôb. Jednak osobám, ktorým poškodený v čase smrti fakticky, na základe vlastného rozhodnutia a pravidelne poskytoval výživu a jednak osobám, voči ktorým mal zosnulý zákonnú vyživovaciu povinnosť, aj keď ju neplnil. Do druhej skupiny osôb budú spadať osoby, ktorých nárok na výživné zakladajú ustanovenia § 85 až 95 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině. Predovšetkým to budú deti poškodeného, jeho manžel, rodič a prípadne tiež bývalý manžel.

Ak poškodený pozostalému výživu v čase smrti dobrovoľne neposkytoval a ani k tomu nebol zo zákona povinný, nárok podľa ustanovenia § 448 ObčZ nevzniká, a to ani s poukazom na to, že by tak zosnulý mohol v budúcnosti činiť.²²¹

Výška náhrady, ktorá náleží pozostalému, je daná buď rozsahom zákonnej povinnosti zosnulého k poskytovaniu výživného alebo rozsahom, v ktorom mu zosnulý fakticky

---

220 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 759.

221 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1409/2001, [C 1864].

poskytoval výživu, hoci k tomu nebol povinný.²²² Pokiaľ však príspevky od zosnulého boli poskytované k iným účelom než je výživné v širšom slova zmysle alebo vo vyššom rozsahu než aký je primeraný pomerom účastníkov, teda schopnostiam a možnostiam povinného a odôvodneným potrebám oprávneného, môžu byť náklady na výživu pozostalých v súlade s názorom súdnej praxe priznané len v miere primeranej pomerom účastníkom.²²³ Ak rozsah zákonnej vyživovacej povinnosti nebol určený súdnym rozhodnutím, posúdi sa ako predbežná otázka podľa zásad zákona o rodine.

Aj v prípade výpočtu náhrady nákladov na výživu pozostalých sa v súlade s ustanovením § 448 odst. 2 ObčZ vychádza z priemerného zárobku zosnulého. Celkový súčet čiastok náhrad pozostalým nesmie preto prekročiť nárok zosnulého na náhradu straty na zárobku, ktorý by mu vznikol v prípade, že by poškodenie prežil.²²⁴

V rovnakom ustanovení je tiež zakotvená súhrnná limitácia týchto náhrad odkazom na ustanovenie § 447 odst. 2 ObčZ, ktoré však, ako bolo uvedené vyššie, dnes už v pôvodnom zmysle neplatí a celková náhrada nákladov na výživu všetkým pozostalým je naďalej limitovaná len výškou priemerného zárobku zosnulého.

Náhrada týchto nákladov náleží pozostalým len pokiaľ náklady nie sú kryté dávkami dôchodkového zabezpečenia poskytovanými z toho istého dôvodu, teda dávkami vdovského, vdoveckého alebo sirotenského dôchodku.

6.2.6. Zmierňovanie nemajetkových ujem

6.2.6.1. Bolesť a sťažené spoločenské uplatnenie

Ustanovenie § 444 odst. 1 ObčZ stanovuje, že pri škode na zdraví má poškodený nárok na jednorázové odškodnenie bolesti a tiež sťaženého spoločenského uplatnenia. V odstavci druhom citovaného ustanovenia zákonodarca odkazuje na vyhlášku Ministerstva zdravotníctva vydanú v dohode s Ministerstvom práce a sociálnych vecí, ktorá stanoví spôsob určenia rozsahu tohto jednorázového odškodnenia. Vyhláškou, na

²²² Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1161/2000, [R 71/2002 civ.].

²²³ Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 7. 2004, sp. zn. 25 Cdo 27/2004, [C 2793].

²²⁴ Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 761.

ktorú ustanovenie odkazuje, je vyhláška č. 440/2001 Sb., ktorá nahradila predchádzajúcu právnu úpravu vo vyhláške č. 32/1965 Sb.

Podľa spomínanej vyhlášky sa bolesťou rozumie každé telesné a duševné strádanie spôsobené poškodenému. Odškodnenie sa poskytuje za bolesť spôsobenú škodou na zdraví, jej liečením alebo odstraňovaním jej následkov. Výška odškodnenia bolesti sa určuje na základe bodového ohodnotenia stanoveného v lekárskom posudku, ktorý sa vydáva akonáhle je možné zdravotný stav poškodeného považovať za ustálený. Sadzby bodového ohodnotenia sú stanovené v prílohách č. 1 a č. 3 citovanej vyhlášky, pričom pokiaľ ide o takú škodu na zdraví, ktorej bodové ohodnotenie nie je uvedené v týchto prílohách, použije sa bodové ohodnotenie za škodu na zdraví, s ktorou je možné posudzovanú škodu na zdraví po stránke bolesti najskôr zrovnáť.

Sťažným spoločenským uplatnením sa rozumejú následky škody na zdraví, ktoré sú trvalého charakteru a majú preukázateľne nepriaznivý vplyv na uplatnenie poškodeného v živote a v spoločnosti, predovšetkým na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb, vrátane výkonu jeho povolania alebo prípravy na povolanie, ďalšieho vzdelávania a možnosti uplatniť sa v rodinnom, politickom, kultúrnom a športovom živote. To všetko sa posudzuje aj s ohľadom na vek poškodeného v dobe vzniku škody na zdraví, pričom celkové odškodnenie musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a spoločnosti. Nemusí sa jednáť o porušenie tela navonok viditeľné (zohyzdenie), ale aj o následky navonok vôbec neviditeľné.²²⁵ Aj sťaženie spoločenského uplatnenia sa určuje na základe bodového ohodnotenia v lekárskom posudku podľa sadzieb uvedených v prílohách č. 2 a č. 4 citovanej vyhlášky. Lekársky posudok sa v súlade s ustanovením § 8 odst. 2 písm. b) citovanej vyhlášky vydáva spravidla až po jednom roku po tom, čo došlo k škode na zdraví.

Pokiaľ ide o otázku rozlišovania náhrady za stratu na zárobku a odškodnenia sťažného spoločenského uplatnenia platí, že *"se v rámci náhrady za ztrátu na výdělku odškodňuje snížení výdělku, zatímco v rámci náhrady za ztížení společenského uplatnění se odškodňuje omezení možnosti seberealizace a společenského uplatnění v návaznosti na výkon povolání (ve smyslu profese) bez přímé souvislosti s výší výdělku"*

²²⁵ Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 434.

(odškodnění tu přichází v úvahu, i kdyby ke snížení výdělku nedošlo).²²⁶

Hodnota jedného bodu v prípade bolestného aj sťaženého spoločenského uplatnenia v súčasnosti činí 120 Kč. Ustanovenie § 7 odst. 3 citovanej vyhlášky však umožňuje súdu, aby v zvlášť výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa primerane zvýšil takto stanovené odškodnenie, pričom platná úprava neobmedzuje toto zvýšenie nijakou maximálnou čiastkou. Predpokladom takéhoto zvýšenia je existencia skutočností, ktoré umožňujú záver, že *"omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním za bolest nebo ztížení společenského uplatnění, které již samo představuje náhradu za prokazatelné nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování i plnění jeho životních a společenských potřeb a úkolů.*²²⁷ Zvýšenie teda bude podľa súdnej praxe prichádzať do úvahy v prípadoch veľmi výnimočných, *"kdy kulturní, sportovní či jiné zapojení poškozeného před úrazem bylo na vysoké úrovni a mimořádné.*²²⁸

Výška odškodnenia musí tiež zodpovedať princípu proporcionality, ktorý patrí medzi obecné právne princípy uplatňujúce sa v našom právnom prostredí. Vyplýva to z nálezů Ústavného súdu ČR²²⁹, v ktorom sa súd zaoberal ústavnou sťažnosťou sťažovateľky, ktorá nebola spokojná s výškou jej priznanej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia vyplývajúceho zo škody na zdraví v podobe trvalej straty predtým zdravej obličky, ktorú svojim nesprávnym postupom spôsobil operujúci lekár. Ústavný súd sa stotožnil s názorom sťažovateľky a považoval priznanú výšku odškodnenia 24 000 Kč za neprimerane nízku a neproporciálnu vo vzťahu k následku, ktorý jej bol spôsobený. Zároveň vymedzil kritéria, ktoré by mali byť zohľadnené pri rozhodovaní o zvýšení odškodnenia podľa ustanovenia § 7 odst. 3 vtedy platnej vyhlášky č. 32/1965 Sb. Podľa jeho názoru je potrebné posúdiť závažnosť spôsobenej škody na zdraví, tzn. či boli zasiahnuté životne dôležité orgány, ďalej možnosť vyliečenia spôsobenej škody, tzn. či v dôsledku poškodenia je poškodená obmedzená vo svojom živote a nútená k pravidelným lekárskeym kontrolám a podobne, a napokon je nutné zohľadniť aj mieru zavinienia škodcu.

Významným je tiež nález Ústavného súdu, v ktorom súd okrem iného poukázal na

226 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 11. 1990, sp. zn. 1 Cz 52/90, [R 22/1992 civ.].

227 Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 10. 1988, sp. zn. 1 Cz 60/88, [R 10/1992 civ.].

228 Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 10. 1988, sp. zn. 1 Cz 60/88, [R 10/1992 civ.].

229 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03, [186/2005 USn.].

ústavne zaručenú možnosť sudcu posúdiť súlad iného právneho predpisu so zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorá je súčasťou právneho poriadku, a pokiaľ bude presvedčený o tom, že napríklad vyhláška č. 440/2001 Sb., ktorá upravuje výšku odškodnenia bolesti a sťaženej spoločenskej uplatnenia, je s nimi v rozpore, nemusí ju použiť, avšak takého rozhodnutie o neaplikácii vyhlášky musí náležite odôvodniť.²³⁰

V prípade bolesti aj sťaženej spoločenskej uplatnenia prichádza do úvahy vznik nového nároku na odškodnenie za predpokladu, že novo vzniklé nepriaznivé následky alebo bolesti sú v príčinnej súvislosti s pôvodným poškodením zdravia. Pokiaľ ide o otázku premlčania tohto novo vzniknutého nároku, je treba tento nárok posudzovať samostatne, *"jako nárok se samostatnou subjektivní promlčecí dobu a rozdílným začátkem jejího běhu. Nelze tu paušálně vycházet z toho, že promlčecí doba k vykonání práva na náhradu za ztížení společenského uplatnění začíná vždy běžet prvního dne po skončení pracovní neschopnosti poškozeného."*²³¹

Právo na bolestné ako aj právo na náhradu za sťaženie spoločenskej uplatnenia má povahu rýdzo osobného práva poškodeného. Vyplýva to z ustanovenia § 579 odst. 2 ObčZ, podľa ktorého toto právo smrťou poškodeného zaniká, a teda neprechádza na dedičov poškodeného. V súlade s ustáleným názorom súdnej praxe to platí aj v prípade, ak bolo toto právo pred smrťou poškodeného uplatnené pred súdom alebo dokonca priznané právomocným súdnym rozhodnutím.²³² ²³³ Zároveň platí, že vyplatený nárok poškodeného nie je predmetom *"společného jmění manželů"*.²³⁴ Na druhej strane povinnosť k náhrade tejto ujmy smrťou povinného nezaniká, ale prechádza na jeho dedičov.

Na záver výkladu o náhrade týchto foriem nemajetkových ujem by som chcela na názornom príklade poukázať na podľa môjho názoru nedostatočne vymedzené sadzby bodového ohodnotenia v niektorých prípadoch. V situácii, ak sa u poškodenej osoby prejaví v dôsledku pôsobenia rádioaktívnych látok nevyliciteľná rakovina pľúc, bude

230 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/05, [161/2007 USn.].

231 Rozsudok Najvyššieho súdu CSR zo dňa 29. 7. 1983, sp. zn. 1 Cz 23/83, [R 9/1986 civ.].

232 Porovnaj rozsudok Krajského súdu v Ústí nad Labem zo dňa 27. 5. 1965, sp. zn. 7 Co 208/65, [R 20/1966 civ.].

233 Opačný názor, podľa ktorého právomocným priznaním nároku súdom vzniká štandardná majetková pohľadávka, ktorá prechádza na dedičov poškodeného, nájdeme v publikácii Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 746.

234 Pokorný, M., Hochman, J.: *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. Praha: Linde Praha a.s., 2008, s. 116.

jej v súlade s prílohou č. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. za bolesť spôsobenú rakovinou priznané odškodnenie vo výške 1000 bodov, teda 120.000,- Kč. Zároveň u nej nepochybne dôjde aj k sťaženiu spoločenského uplatnenia vyplývajúceho zo spomínanej choroby, pričom jeho bodové ohodnotenie podľa prílohy č. 4 citovanej vyhlášky činí 3000 bodov, teda 360.000,- Kč. Dokopy tak poškodenému v načrtnutom prípade smrteľnej choroby vznikne nárok na odškodnenie nemajetkových ujem v celkovej výške 480.000,- Kč, ak samozrejme nedôjde k mimoriadnemu zvýšeniu súdom, čo v tomto prípade považujem za pravdepodobné. Napriek tomu zastávam názor, že by bolo vhodné, aby ministerstvo zdravotníctva zvážilo zvýšenie sadzieb bodových ohodnotení a odstránilo tak častú súdnu prax spočívajúcu v aplikácii mimoriadneho ustanovenia § 7 odst. 3 citovanej vyhlášky.

6.2.6.2. Odškodnenie pozostalých za usmrtenie blízkej osoby

Zákonom č. 47/2004 Sb. bolo s účinnosťou od 1. 5. 2004 vložené do občianskeho zákonníka ustanovenie § 444 odst. 3, ktoré upravuje jednorázové odškodnenie nemajetkovej ujmy taxatívne vymedzeného okruhu pozostalých, ktorá im vznikne v súvislosti s usmrtením ním blízkej osoby. Citované ustanovenie paušálne stanovuje čiastky, ktoré vymedzenému okruhu osôb náležia. Zákonodarca priznal manželovi, každému dieťaťu a každému rodičovi zosnulého jednorázové odškodnenie vo výške 240.000,- Kč, každému rodičovi dosiaľ nenarodeného počatého dieťaťa odškodnenie vo výške 85.000,- Kč, každému súrodencovi zosnulého čiastku vo výške 175.000,- Kč a konečne každej ďalšej osobe blízkej, ktorá žila so zosnulým v spoločnej domácnosti ku dňu vzniku skutočnosti rozhodnej pre uplatnenie takéhoto nároku, odškodnenie vo výške 240.000,- Kč. Osobou blízkou sa v súlade so znením ustanovenia § 116 ObčZ rozumie okrem príbuzného v rade priamej, súrodenca, manžela alebo partnera, tiež iná osoba v rodinnom alebo obdobnom pomere, a to za podmienky, že by ujmu utrpenu jednou z nich, druhá dôvodne pociťovala ako ujmu vlastnú.

Hoci je jednorázové odškodnenie pozostalých vymedzené pevnými čiastkami, nie je vylúčené ich zníženie podľa príslušných ustanovení občianskeho zákonníka, a to

predovšetkým z dôvodu prípadného spoluzavinenia poškodeného (ustanovenie § 441 ObčZ) alebo z dôvodov zvláštneho zreteľa hodných (ustanovenie § 450 ObčZ).²³⁵

Na niektoré úskalia právnej úpravy odškodnenia pozostalých za usmrtenie im blízkej osoby upozornil vo svojom odbornom článku Holub.²³⁶ Za problematické považuje napríklad ustanovenie § 444 odst. 3 písm. d) ObčZ, ktoré upravuje nárok každého rodiča pri strate dosiaľ nenarodeného počatého dieťaťa. Upozorňuje na jeho možné následky, ktoré v úmysle zákonodarcov zrejme neboli. Ako príklad uvádza situáciu tehotnej vodičky, ktorá spôsobí dopravnú nehodu, v dôsledku ktorej potratí. Jej partner by po nej potom mohol žiadať odškodnenie za stratu ich nenarodeného dieťaťa. Ďalšiu kritiku autor venuje rozsahu satisfakcie, ktorá je podľa neho nie príliš spravodlivá, vzhľadom na to, že zákonodarcovia učinili zo súrodencov, bez ohľadu na to, či žili s usmrteným alebo nie, osoby blízke "II. kategórie", pretože im priznali odškodné vo výške zredukovanej o 65.000,- Kč oproti každej ďalšej blízkej osobe. V praxi tak môže nastať prípad, kedy spolu žijú brat, sestra a sestrin manžel, pričom vzťah medzi ním a bratom je natoľko blízky, že je ich možné považovať za osoby blízke. Ak by brat zahynul v dopravnej nehode spôsobenej treťou osobou, sestre by vznikol nárok na odškodné vo výške 175.000,- Kč, zatiaľ čo jej manželovi vo výške 240.000,- Kč. Sestra by sa podľa názoru autora odborného článku nemohla domáhať vyššieho odškodného z rovnakého titulu ako jej manžel, pretože nárok na satisfakciu subjektu podľa ustanovenia § 444 odst. 3 písm. f) ObčZ má iba doplnkový charakter (porovnaj znenie ustanovenia: "*každej ďalšej osobe blízkej...*").

Pokiaľ nie je jednorázové odškodnenie v konkrétnom prípade dostačujúcou satisfakciou za vzniklú ujmu, nie je vylúčené, aby sa dotknuté osoby domáhali ďalšieho odškodnenia v rámci ochrany osobnosti podľa ustanovení § 11 an. ObčZ. Vyplyva to z názoru súdnej praxe vyjadrenom v náleze Ústavného súdu ČR, podľa ktorého je úprava odškodnenia za usmrtenia blízkej osoby v ustanovení § 444 odst. 3 ObčZ natoľko paušálna, že *"ji nelze považovat za vyčerpávající řešení daného problému. Proto nevylučuje, pokud jednorázové odškodnění není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, aby se dotčené osoby domáhaly další satisfakce podle*

235 Porovnaj rozsudok Krajského súdu v Českých Budějovicích - pobočka Tábor zo dňa 15. 11. 2005, sp. zn. 4 To 290/2005, [R 12/2007 tr.].

236 Holub, M.: *Jednorázové odškodnění při usmrcení podle novely občanského zákoníku. Bulletin advokacie*, 2004, č. 6, s. 46.

ustanovení na ochranu osobnosti."²³⁷ Význam tohto nálezu spočíva aj v skutočnosti, že v ňom Ústavný súd zároveň vyzval zákonodarcu k tomu, aby opustil nesprávne chápanie škody len ako ujmy majetkovej a zahrnul pod pojem škody aj ujmu, ktorá vznikla pôsobením na telesnú a duševnú integritu poškodeného.

6.3. Moderácia náhrady škody súdom

Výnimočne má súd oprávnenie znížiť zistenú výšku škody, ktorú má škodca povinnosť nahradiť. Táto možnosť vyplýva zo snahy zákonodarcu vyhnúť sa neprimeraným tvrdostiam zákona a zaistiť tak spravodlivé obnovenie pôvodného stavu, pretože len ak je dodržaný princíp ekvity (spravodlivosti), môžeme hovoriť o plnom preventívnom a reparačnom pôsobení právnej úpravy náhrady škody.

Podmienky mimoriadneho zníženia rozsahu náhrady škody upravuje ustanovenie § 450 ObčZ, podľa ktorého moderácia prichádza do úvahy v prípade, ak sú dané dôvody zvláštného zreteľa hodné (pozitívny predpoklad) a zároveň sa nejedná o prípad škody spôsobenej úmyselne (negatívny predpoklad). Hľadiská pre posúdenie splnenia týchto predpokladov uvádza zákon len demonštratívne. Súd má predovšetkým prihliadnuť k skutočnosti, ktorá viedla ku vzniku škody, ďalej k osobným a majetkovým pomerom škodcu, ako aj pomerom poškodeného. Hoci ustanovenie § 450 ObčZ hovorí výslovne len o fyzickej osobe pri škodcovi aj pri poškodenom, podľa prevažujúceho názoru nie je možné z tejto skutočnosti vyvodiť záver, že v prípade, ak škodcom bude právnická osoba, zníženie nebude prichádzať do úvahy. Tento názor je podporený poukázaním na zásadu zachovania rovnosti účastníkov občianskoprávných vzťahov.²³⁸

Ak sú splnené vyššie uvedené podmienky zníženia škody, je treba moderáciu chápať nie len ako právo, ale aj ako povinnosť súdu. Súd preto musí v každom konaní skúmať, či sú dané predpoklady zníženia rozsahu náhrady škody, a to aj v prípade, ak to

---

237 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, [98/2005 USn.].

238 Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009, s. 439- 440, rovnaký názor tiež Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 766, opačný názor pozri Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4.

škodca nenavrhol.²³⁹

Znížiť náhradu škody podľa ustanovenia § 450 ObčZ nie je v súlade s názorom súdnej praxe vylúčené ani v prípade, ak smeroval úmysel škodcu k ublíženiu na zdraví a iba z nedbalosti spôsobil tiež ťažkú ujmu na zdraví poškodeného. Pri stanovení rozsahu zníženia je však v takomto prípade treba okrem okolností uvedených v citovanom ustanovení zobrať do úvahy aj *"skutečnosť, že nelze snížit část náhrady škody odpovídající ublížení na zdraví, tj. těm následkům, k nimž směřoval úmysl škůdce, a to i úmysl eventuální."*²⁴⁰

O znížení rozsahu náhrady škody je možné uvažovať až po tom, čo súd presne zistil výšku vzniklej škody. Použitie ustanovenia § 450 ObčZ je preto vylúčené, pokiaľ rozsah škody nie je možné zistiť vôbec alebo je ho možné zistiť len s neúmernými obtiažami a súd má postupovať v súlade s ustanovením § 136 OSŘ. Súd v takomto prípade totiž rozsah náhrady škody kvalifikovane odhadne a v rámci tohto odhadu zohľadní aj okolnosti, ktoré by inak odôvodňovali použitie moderačného práva.²⁴¹

Z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSSR vyplýva, že *"uvažuje-li soud o snížení náhrady škody způsobené více škůdci a zaviněním poškozeného, určí nejprve díl škody, který nese poškozený, a náhradu další škody rozvrhne na jednotlivé škůdce podle jejich účasti na způsobení škody; teprve takto - na jednotlivé škůdce - stanovenou náhradu škody přiměřeně sníží ve shodě s hlediský § 450 o. z."*²⁴²

Vzhľadom na to, že zákonného ustanovenie hovorí len o znížení rozsahu náhrady škody, je možné vyvodiť záver, že súd nie je oprávnený škodcovi povinnosť nahradiť škodu úplne odpustiť.

Aj Princípy európskeho deliktneho práva zakotvujú v ustanovení článku 10:401 možnosť obmedziť rozsah náhrady škody. Má sa tak stať len vo výnimočnom prípade, ak by plná náhrada škody predstavovala pre škodcu prílišnú záťaž. Zohľadnená má byť pri tom jeho finančná situácia, dôvody zodpovednosti za škodu, rozsah ochrany záujmov a tiež rozsah škody.

---

239 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 30. 4. 1968, sp. zn. 3 Cz 17/68, [R 34/1969 civ.].

240 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 6. 1990, sp. zn. 1 Cz 29/90, [R 50/1991 civ.].

241 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 766.

242 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 21. 10. 1969, sp. zn. 3 Cz 29/69, [R 43/1970 civ.].

6.4. Exkurz o náhrade dynamickej škody

Na záver výkladu o rozsahu náhrady škody si dovoľím previesť stručný výklad o zaujímavom probléme náhrady tzv. dynamickej škody, ktorý je v našom právnom prostredí zatiaľ pomerne opomíňaný, a ktorému sa venuje podnetný odborný článok Svobodu²⁴³.

Platná práva úprava v podstate vychádza z toho, že náhrada škody je jednorázová záležitosť, ktorá sa až na výnimky (strata na zárobku a strata na dôchodku) nahradzuje jednorázovou čiastkou. Škoda sa však v skutočnosti môže vyvíjať a rozširovať tak oprávnený nárok poškodeného. Typicky sa dynamická škoda vyskytuje v prípade ujmy na zdraví, nie je vylúčená ani v prípade škody na majetku. Autor ako príklad uvádza situáciu lyžiara, ktorý príde o časť dolnej končatiny pri dopravnej nehode, ktorú nezavinil. Získa od škodcu náhradu za stratu na zárobku vo forme renty, jednorázové odškodnenie bolestného a sťaženého spoločenského uplatnenia a napokon tiež jednorázovú náhradu nákladov na liečenie. Časom však poškodený zistí, že protéza, ktorú užíva je zastaralá a žiada, aby mu poškodený poskytol prostriedky na novú protézu. Tento požiadavok vznáša lyžiar opakovane, vždy keď sa na trhu objaví kvalitnejšia protéza.²⁴⁴ Judikatúra sa problém náhrady týchto nákladov snaží preklenúť výkladom, keď uvádza, že k náhrade účelných nákladov spojených s liečením patria aj výdaje na protézu.²⁴⁵ Podľa Svobodu by však systémovejším riešením bolo pristúpiť na fakt, že sa jedná o priebežne (dynamickejšie) vznikajúcu škodu, ktorú nie je možné riešiť priamou aplikáciou ustanovenia § 449 odst. 1 ObčZ.²⁴⁶

Pri porovnaní s bežnou (jednorázovou) škodou vykazuje dynamická škoda určité typické vlastnosti. Konkrétne právo na úhradu dynamickej škody nevzniká už pri porušení právnej povinnosti. K vzniku dynamickej škody je totiž treba, aby k prvotnému porušeniu právnej povinnosti pristúpila ďalšia právna skutočnosť, napr. potreba novej protézy. Výška dynamickej škody nie je teda v dobe porušenia prvotnej právnej povinnosti ani známa. Dynamická škoda je vždy jedinečná, a preto nemôže

243 Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody*. Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141.

244 Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody*. Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141.

245 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 22. 2. 1967, sp. zn. Pls 3/6, [R III/1967 tr.].

246 Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody*. Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141.

vzniknúť poškodením druhovo určenej veci. Hoci česká právna úprava s jej náhradou výslovne nepočíta, je treba existenciu práva na náhradu dynamickej škody pripustiť, pretože v súlade s ustanovením § 420 odst. 1 ObčZ " každý odpovídá za škodu, kterou spôsobil porušením své právní povinnosti." ²⁴⁷ Autor tento svoj záver podporuje aj odkazom na nález Ústavného súdu ČR zo dňa 11. 12. 2003, sp. zn. III. ÚS 124/2003, podľa ktorého právo na náhradu škody nie je možné nepriznať z dôvodu, že chýba zákonná konkretizácia tohoto Listinou garantovaného práva a súdom ukladá priznať právo na náhradu škody, aj keď zákon s určitým špecifickým druhom škody nepočíta.

Ďalšou zvláštnou vlastnosťou dynamicky vznikajúcej škody na zdraví je podľa Svobodu jej predbežná splatnosť v prípade, že si poškodený nemôže dovoliť potrebnú investíciu (napr. zakúpenie protézy). Autor však kriticky poukazuje na existujúcu súdnu prax, ktorá vychádza z toho, že je možné priznať nárok na náhradu škody, len ak náklady už boli vynaložené²⁴⁸, pričom vyzýva k nevyhnutnej zmene tejto praxe.

Dalo by sa zhrnúť, že Svoboda doporučuje riešiť náhradu priebežne vznikajúcej škody na majetku formou jednorázovej čiastky predovšetkým preto, že nie je možné s istotou povedať, ako dlho by zisk z vecnej škody uchádzal, zatiaľ čo v prípadoch dynamicky vznikajúcich nárokov z ujmy na zdraví považuje za nutné odškodňovať vždy konkrétny požiadavok, vzhľadom na to, že táto dynamická škoda je v dobe vzniku škody na zdraví fakticky neodhadnuteľná a zároveň je časovo obmedzená, keďže zanikne najneskôr smrťou poškodeného. Z týchto dôvodov považuje vloženie ustanovenia § 449a ObčZ, ktoré pripúšťa možnosť jednorázového odškodnenia všetkých budúcich nárokov z ujmy na zdraví, za systémovú chybu.²⁴⁹

---

247 Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody*. Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141.

248 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 31. 3. 1981, sp. zn. 6 Cz 14/81, [R 26/1982 civ.].

249 Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody*. Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141.

7. Premlčanie práva zo zodpovednosti za škodu

Premlčanie predstavuje jeden z najvýznamnejších občianskoprávných inštitútov, ktorý je úzko spojený s účinkami uplynutia času. Jeho hlavným účelom je odstrániť neistotu v dlhotrvajúcich právnych vzťahoch, v ktorých veriteľ neprejavuje záujem o realizáciu svojich práv.²⁵⁰ Právne následky premlčania nastávajú márnym uplynutím stanovenej lehoty pre uplatnenie subjektívneho práva pred súdom za súčasného splnenia predpokladu, že dlžník v konaní pred súdom vznesie námietku premlčania. V dôsledku toho síce nedochádza k zániku veriteľovho subjektívneho práva, ale zaniká mu možnosť domôcť sa s úspechom svojho práva pred súdom. V súvislosti s tým sa hovorí tiež o strate nároku. Jeho subjektívne právo naďalej trvá v podobe tzv. naturálneho práva a jedinou možnosťou veriteľa ostáva dobrovoľné plnenie záväzku dlžníkom. Keďže dlh po práve existuje, nedochádza v takom prípade k bezdôvodnému obohateniu na strane veriteľa a dlžník sa nemôže domáhať vrátenia toho, čo plnil. Súd k premlčaniu z úradnej povinnosti neprihliada, preto je uplatnenie námietky premlčania plne v dispozícii dlžníka. Ak tak dlžník neučiní, súd veriteľovi jeho nárok prizná.

Základnú právnu úpravu premlčania práv na náhradu škody nájdeme v ustanovení § 106 ObčZ. Právna úprava v citovanom ustanovení vychádza z kombinácie premlčacej doby so subjektívne určeným začiatkom jej behu, ktorú právna teória označuje pojmom subjektívna premlčacia lehota a premlčacej doby s objektívne určeným počiatkom, označovanej ako objektívna premlčacia lehota. Obecne platí, že sa právo premlčí márnym uplynutím tej premlčacej doby, ktorá skončí skôr.²⁵¹

V súlade so znením ustanovenia § 106 odst. 2 ObčZ činí subjektívna premlčacia lehota dva roky a beží odo dňa, kedy sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá. Dozvedieť sa o škode pritom v súlade s názorom súdnej praxe znamená, že sa poškodený dozvie o majetkovej ujme, prípadne nemajetkovej ujme určitého druhu a rozsahu, ktorú je možné natoľko objektívne vyjadriť v peniazoch, že je možné právo na jej náhradu uplatniť pred súdom.²⁵² Zároveň platí, že pri posudzovaní otázky, kedy sa

250 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občianský zákoník. Komentár*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 323.

251 Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občianský zákoník. Komentár*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 328.

252 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001, [C 1168].

poškodený dozvedel o škode, je treba vychádzať z preukázanej vedomosti poškodeného, nie len z jeho predpokladanej vedomosti. V prípade, ak tvorí nárok na náhradu škody nedeliteľný celok, začína bežať premlčacia doba až v okamžiku, kedy sa poškodený dozvie o celej škode.²⁵³ Pokiaľ ide o vedomosť poškodeného o tom, kto za škodu zodpovedá, nemyslí sa tým vedomosť o osobe priameho škodcu. Vyžaduje sa, aby mal poškodený k dispozícii také informácie o okolnostiach vzniku škody, podľa ktorých sa javí zodpovednosť určitej konkrétnej osoby dostatočne pravdepodobná.²⁵⁴

V rozhodnutí Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25 Cdo 1331/2005, ktoré sa týka počiatku behu subjektívnej premlčacej doby v prípade pádu na chodníku, sa uvádza, že *"pro určení subjektu odpovědného za pád a úraz žalobce na zledovatěném a neuklizeném chodníku je rozhodující vědomost o tom, že vlastník domu, k němuž předmětný chodník přiléhá, nezajistil zimní údržbu a úklid. Jestliže v den úrazu žalobce věděl, kde k jeho pádu došlo, není významné, kdy si na základě skutkových okolností, které znal, utvořil právní závěr o odpovědném subjektu nebo kdy si opatřil doklad o identitě odpovědného vlastníka domu."*²⁵⁵

Najneskôr sa právo na náhradu škody premlčí za tri roky, a pokiaľ ide o škodu spôsobenú úmyselne, za desať rokov, počítajúc odo dňa, kedy došlo k udalosti, z ktorej škoda vznikla. Vyplýva to z ustanovenia § 106 odst. 2 ObčZ, ktoré sa týka objektívnej premlčacej lehoty. Pojem udalosti, z ktorej škoda vznikla, pritom podľa súdnej praxe zahŕňa nie len protiprávny úkon alebo zákonom kvalifikovanú škodnú udalosť, ale aj vznik škody samotnej.²⁵⁶ Je to odôvodňované s poukazom na to, že v prípade opačného výkladu, by premlčacia doba mohla začať bežať skôr, ako by vznikla škoda a škoda by mohla vzniknúť až po uplynutí objektívnej premlčacej doby alebo by dokonca nevznikla nikdy, a preto je takýto výklad podľa súdu neprijateľný.²⁵⁷

Pokiaľ ide o výkon práva na náhradu škody vzniklej v súvislosti so spôsobením ujmy na zdraví alebo živote, uplatňuje sa v súlade so znením ustanovenia § 106 odst. 2 ObčZ

---

253 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, [R 38/1975 civ.].

254 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 359/2005, [C 4273].

255 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1331/2005, [C 5081].

256 Porovnaj rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001, [C 1168] alebo rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, [Výběr 2/1990].

257 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, [Výběr 2/1990]. Za sporný považuje takýto výklad Pelikánová. Bližšie pozri Pelikánová, I.: *Úvaha o některých otázkách promlčení a o výkladu zákonných ustanovení*. Právní zpravodaj, 2008, č. 12, s. 6.

len subjektívna premlčacia doba. Konštantná súdna prax²⁵⁸ považuje jednotlivé nároky vzniklé v dôsledku spôsobenia ujmy na zdraví za dielčie nároky samostatnej povahy vyplývajúce z toho istého zodpovednostného vzťahu, ktorých existencia je navzájom nezávislá, a ohľadom ktorých beží samostatná premlčacia doba, ktorá nemusí mať rovnaký začiatok. Tak napríklad u nákladov liečenia začína premlčacia doba bežať dňom vynaloženia týchto nákladov, najneskôr však dňom skončenia liečenia; u náhrady za stratu na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti, ktorá se hradí peňažitým dôchodkom vo výške rozdielu medzi priemerným zárobkom pred poškodením a nemocenským, spravidla v okamžiku, kedy poškodenému bola vyplatená posledná dávka nemocenského; u náhrady za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti, prípadne pri invalidite, od okamžiku, kedy se poškodený dozvedel o zárobku pred poškodením a po poškodení, prípadne, kedy mu bolo doručené rozhodnutie o priznaní invalidného dôchodku; u bolestného zásadne ukončením liečebného procesu, resp. ustálením zdravotného stavu poškodeného; u odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia dňom, kedy sú preukázateľné nepriaznivé trvalé následky pre životné úkony poškodeného, pre jeho životné a spoločenské uplatnenie a pre plnenie jeho životných úloh a je možné ich ohodnotiť.²⁵⁹

Z rozsudku Najvyššieho súdu, sp. zn. 25 Cdo 401/2005, k nároku na náhradu straty na zárobku po dobu pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite vyplýva, že *"se promlčuje jako celek, nikoliv jen nároky na jednotlivá měsíčně se opětuující plnění z něj vyplývající, poskytovaná ve formě peněžitého důchodu."*²⁶⁰

Pod vplyvom Občianskoprávnej dohody o korupcii zo Štrasburgu zo dňa 4. 11. 1999, ktorá sa týka posilnenia právneho postavenia osôb, ktorým bola škoda spôsobená korupčným konaním škodcu, došlo zákonom č. 136/2002 Sb. k rozšíreniu ustanovenia § 106 ObčZ o nový odstavec tretí.²⁶¹ Podľa tohto ustanovenia platí, že ak škoda vznikla porušením povinnosti v dôsledku poskytnutia, ponuky alebo príslubu úplatku iným ako poškodeným, alebo v dôsledku priameho či nepriameho vyžadovania úplatku od

258 Porovnaj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. 6. 1969, sp. zn. 3 Cz 13/69, [R 28/1970 civ.], rovnako rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, [R 38/1975 civ.].

259 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 606.

260 Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 5. 2006, sp. zn. 25 Cdo 401/2005, [R 36/2007 civ.].

261 Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 607.

poškodeného, právo na náhradu škody sa premlčí v predĺženej subjektívnej premlčacej dobe troch rokov.

Keďže premlčacia lehota má povahu hmotnoprávnej lehoty, pre jej zachovanie sa vyžaduje, aby bolo subjektívne právo najneskôr jej posledný deň náležitým spôsobom uplatnené pred súdom.²⁶² V súlade s ustanovením § 122 ObčZ platí, že ak posledný deň lehoty pripadne na sobotu, nedeľu alebo sviatok, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň.

V právnej úprave náhrady škody sa výnimočne stretávame s inštitútom podobným premlčaniu, s preklúziou. Právne následky preklúzie sú však závažnejšie, pretože márnym uplynutím prekluzívnej lehoty nezaniká len nárok, ale aj samotné subjektívne právo. Príkladom výskytu preklúzie v oblasti zodpovednosti za škodu je ustanovenie § 436 ObčZ, ktoré upravuje 15 dennú prekluzívnu lehotu na uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej na vnesených alebo odložených veciach, ktorá začína bežať deň nasledujúci po dni, kedy sa poškodený dozvedel o škode.

V Princípoch európskeho deliktneho práva sa úprava premlčania práva zo zodpovednosti za škodu nevyskytuje.

---

²⁶² Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 582.

8. Tendencie vývoja právnej úpravy náhrady škody vo svetle európskeho deliktného práva

V oblasti práva zodpovednosti za škodu je možné už pomerne dlhšie obdobie sledovať určité unifikačné tendencie na celoeurópskej úrovni. Vedúcu úlohu pri tom zohrávajú predovšetkým dve pracovné skupiny akademikov s rovnakým cieľom svojej činnosti, a to formulovať aj pre oblasť európskeho deliktného práva systémobecne aplikovateľných zjednocujúcich princípov a zároveň vytvoriť významný inšpiračný zdroj pre tvorbu jednotlivých národných právnych úprav, a tak podporovať ich harmonizáciu.

Prvú skupinu predstavuje Európska skupina pre deliktné právo (European Group on Tort Law)²⁶³, označovaná podľa miesta svojho vzniku ako Tilburg Group, ktorá bola založená v roku 1992, a ktorej členom je okrem iných významných akademikov tiež prof. Tichý z Univerzity Karlovej v Prahe. Skupina úzko spolupracuje pri svojej činnosti s Európskym centrom pre deliktné a poisťné právo (European Centre of Tort and Insurance Law- ECTIL)²⁶⁴ so sídlom vo Viedni. Výsledok ich vzájomnej spolupráce bol prezentovaný na verejnej konferencii v máji 2005 pod názvom Princípy európskeho deliktného práva (Principles of European Tort Law).²⁶⁵

Druhú, dá sa povedať konkurenčnú skupinu, predstavuje Študijná skupina pre európsky civilný kódex (Study Group on a European Civil Code)²⁶⁶, ktorá bola založená v roku 1999 pod vedením Christiana von Bara. Táto skupina je považovaná za následníčku Komisie pre európske zmluvné právo (Commission on European Contract Law)²⁶⁷, ktorá svoju úlohu už splnila vytvorením Princípov európskeho zmluvného práva (Principles of European Contract Law-PECL)²⁶⁸.²⁶⁹ Študijná skupina v spolupráci s tzv. Acquis Group²⁷⁰ formulovala zásady mimozáväzkovej občianskoprávnej

263 Oficiálna internetová stránka vid' <http://civil.udg.es/tort/> (ku dňu 21. 3. 2011).

264 Oficiálna internetová stránka vid' <http://www.ectil.org/> (ku dňu 21. 3. 2011).

265 Text PETL a jeho jednotlivé preklady, vrátane českého, vid' <http://www.egtl.org/Principles/> (ku dňu 21. 3. 2011).

266 Oficiálna internetová stránka <http://www.sgecc.net/> (ku dňu 21. 3. 2011).

267 Označovaná podľa svojho predsedu prof. Ole Landu ako Landova komisia.

268 Text PECL vid' http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm.

269 Raban, P.: *Unifikace soukromého práva v EU a u nás*. Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 397.

270 European Research Group on Existing EC Private Law (Acquis Group). Oficiálna internetová stránka

zodpovednosti za škodu pod označením PEL Liab. Dam., ktoré boli vtelené do Návrhu spoločného referenčného rámca (Draft Common Frame of Reference) v roku 2008.²⁷¹

S ohľadom na výklad v predchádzajúcich kapitolách je možné konštatovať, že som bližšiu pozornosť venovala jednotlivým ustanoveniam prvého zo spomínaných projektov európskeho deliktneho práva. Moje jednostranné zameranie je odôvodnené osobnou preferenciou PETL z dôvodu jej prehľadnej systematiky, jasných a nie príliš konkrétnych ustanovení a tiež napríklad z dôvodu prepracovaného pohľadu na príčinnú súvislosť. Nepochybnú úlohu však zohral aj obmedzený rozsah tejto diplomovej práce. Na druhej strane považujem za potrebné aspoň v stručnosti upozorniť na niektoré odlišnosti a zaujímavosti aj v druhom zo spomínaných projektov, v Návrhu spoločného referenčného rámca.

Zatiaľ čo v súvislosti s úpravou objektívnej zodpovednosti v článku 5:101 an. PETL nachádzame vymedzenie zodpovednosti bez zavinenia formou generálnej klauzule, v projekte DCFR sa uplatňuje kazuistický výpočet prípadov tejto zodpovednosti, a to napríklad úprava zodpovednosti za škodu spôsobenú deťmi alebo osobami, nad ktorými je vykonávaný dohľad (článok VI.-3:104 DCFR), ďalej prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú nebezpečným stavom nehnuteľnosti (článok VI.-3:202 DCFR), prípad zodpovednosti za škodu spôsobenú zvieratám (článok VI.-3:203 DCFR), zodpovednosť za škodu spôsobenú vadou výrobku (článok VI.-3:204 DCFR), zodpovednosť za škodu spôsobenú motorovými vozidlami (článok VI.-3:205 DCFR), či zodpovednosť za škodu spôsobenú nebezpečnými látkami alebo emisiami (článok VI.-3:206 DCFR).

Oba projekty obsahujú ustanovenia vzťahujúce sa na prípad náhrady škody spôsobenej nezákonnou činnosťou. Aj pri úprave tejto situácie sa ukazuje rozdiel medzi projektami spočívajúci v preferencii obecnějších formulácii v PETL a konkrétnejších v DCFR. Zatiaľ čo v článku 2:103 PETL sa vylučuje náhrada škody vzniknutá poškodenému pri akýchkoľvek jeho nezákonných aktivitách, v projekte DCFR sa stanovuje nenahraditeľnosť škody spôsobenej spolupáchateľovi páchatelom trestného činu, ak to je v rozpore s verejným záujmom (článok VI.-5:103 DCFR).

---

vid' <http://www.acquis-group.org/> (ku dňu 21. 3. 2011).

271 Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference. Text DCFR vid' http://ec.europa.eu/justice/policies/civil/docs/dcf_r_outline_edition_en.pdf. Pri písaní tejto práce som vychádzala aj z českého prekladu DCFR dostupného na internetovej stránke <http://www.vskv.cz/KPR/prehlc.php>.

Zaujímavosť medzi ustanoveniami Návrhu spoločného referenčného rámca predstavuje článok VI.-6:102 DCFR, ktorý zakotvuje tzv. *de minimis rule*, podľa ktorého sa k triviálnej škode neprihliada.

Rovnako hodné pozornosti je aj ustanovenie článku VI.-6:103 DCFR, ktoré sa týka vyrovnania prospechu, ktorý získa poškodený v dôsledku škodnej udalosti. Právna úprava v citovanom článku stanovuje, že prospech nemá byť zohľadňovaný, pokiaľ nie je poctivé a primerané ho zohľadniť, pričom pri rozhodovaní o tom, čo je poctivé a primerané sa prihliada k druhu utrpenej škody, povahe zodpovednosti za škodu a tam, kde je prospech udelený treťou osobou, tiež k účelu tohoto prospechu.

Pokiaľ ide o otázku spôsobu náhrady škody, vychádzajú Princípy európskeho deliktneho práva jednoznačne z preferencie relutárnej náhrady, keď náhradu škody definujú ako peňažnú platbu (článok 10:101 PETL). Návrh spoločného referenčného rámca naproti tomu používa neurčitú formuláciu, keď stanovuje v článku VI.-6:101 odst. 2 DCFR, že reparácia môže byť peňažná alebo iná, tak aby zvolený spôsob náhrady bol najprimeranejší s ohľadom na druh a rozsah škody a všetky ostatné okolnosti prípadu.

Posledná odlišnosť oboch úprav, ktorú považuje za hodnú spomenutia, sa týka rozsahu náhrady nemajetkovej úpravy. Zatiaľ čo PETL sa formuláciou v článku 10:301 odst. 3 v podstate vyslovuje pre určitú harmonizáciu nemajetkovej ujmy²⁷², v projekte DCFR sa odkazuje na národné právne úpravy pri určení výšku náhrady nemajetkovej ujmy (článok VI.-6:203 odst. 2 DCFR).²⁷³

---

272 Porovnaj článok 10:301 odst. 3 druhá veta PETL "*Pri stanovení náhrady škody by mali byť pre objektívne podobné ujmy priznávané zrovnateľné čiastky.*"

273 Pre viac rozdielov medzi oboma projektami pozri Křivohlavá, P.: *Civilní odpovědnost a evropské pokusy o vytvoření jednotného právního rámce*. Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 820.

9. Záver

Predmetom tejto diplomovej práce bol rozbor právnej úpravy náhrady škody v občianskom práve. Vzhľadom na rozsah tohto významného právneho inštitútu nebolo mojou ambíciou podať dokonalý a komplexný obraz náhrady škody. Pokúsila som sa popísať a zhodnotiť právnu úpravu základných otázok súvisiacich s náhradou škody v občianskom práve, vždy aj s ohľadom na možnú inšpiráciu v Princípoch európskeho deliktneho práva.

Po úvodnej kapitole som v rámci prvej časti druhej kapitoly ponúkla stručné objasnenie pojmu právnej zodpovednosti, a to formou prezentácie názorov popredných českých a slovenských akademikov. V tejto otázke som dospela k záveru, že hoci sa podľa prevažujúceho názoru právnou zodpovednosťou rozumie sekundárna právna povinnosť, ktorá vzniká porušením primárnej právnej povinnosti, obecné prijímaná definícia tohto pojmu doposiaľ nájdená nebola.

V nasledujúcej podkapitole som sa pokúsila previesť historický exkurz o vývoji právnej úpravy náhrady škody. Popísala som vybrané ustanovenia Všeobecného zákonníka občianskeho, ktorý je napriek dávnej dobe svojho vzniku dodnes považovaný za jeden z najvydarenejších kódexov občianskeho práva vôbec. Ďalej som sa venovala úprave v tzv. strednom občianskom zákonníku a tiež v občianskom zákonníku č. 40/1964 Sb. v jeho pôvodnom znení. Zvlášť som upozornila na zaujímavé rozdiely v chápaní inštitútu krajnej núdze v jednotlivých kódexoch. Následne som uviedla základné rysy v súčasnosti platnej právnej úpravy v občianskom zákonníku, pričom som upozornila aj na existenciu právnych úprav náhrady škody v iných právnych predpisoch. Väčšiu pozornosť som venovala budúcej právnej úprave v očakávanej rekonštrukcii súkromného práva, ktorej súčasťou je aj návrh nového občianskeho zákonníka. Poukázala som na predpokladané zmeny v oblasti právnej úpravy náhrady škody, akými sú napríklad oddelenie právnej úpravy zmluvnej a mimozmluvnej zodpovednosti, opätovné zavedenie preferencie naturálnej reštitúcie, rozšírenie prípadov náhrady nemajetkovej ujmy, zakotvenie náhrady ceny zvláštnej obľuby a opustenie bodového systému v prípadoch hodnotenia bolesti a sťaženej spoločenskej uplatnenia. Pozitívne hodnotím predovšetkým skutočnosť, že nový občiansky zákonník prinesie

zjednotenie doposiaľ roztrieštenej právnej úpravy náhrady škody.

Poslednú časť druhej kapitoly som venovala výkladu o funkciách právnej úpravy zodpovednosti za škodu. Pri rozbere preventívne výchovnej funkcie som vychádzala zo zásady občianskoprávnej prevencie, ktorá plynie z princípu *neminem laedere* a prejavuje sa v zákonne uloženej obecnej a zvláštnej prevenčnej povinnosti, pričom som odkázala aj na konkrétne prípady z rozhodovacej praxe súdov. V rámci reparačnej funkcie som poukázala na zásadu plnej občianskoprávnej reparácie škody, ktorá zaisťuje poškodenému náhradu celej jemu spôsobenej škody. Neopomenula som ani funkciu satisfakčnú, ktorá sa prejavuje pri úprave odškodnení vymedzených druhov nemajetkových ujem.

V tretej kapitole som objasnila obligatórne predpoklady, ktorých naplnenie sa vyžaduje k tomu, aby bola založená zodpovednosť stanoveného subjektu za škodu. Postupne som vysvetlila protiprávnosť úkonu a popísala jednotlivé okolnosti vylučujúce protiprávnosť, pričom moja hlavná pozornosť smerovala k podmienkam nutnej obrany a krajnej núdze. Následne som spomenula zákonom kvalifikovanú škodnú udalosť ako alternatívny predpoklad, ktorý sa vyžaduje v prípadoch objektívnej zodpovednosti. V ďalšom výklade som sa zaoberala pojmom, vznikom a triedením škody. Nezahrnutie nemajetkovej ujmy pod pojem škody je všeobecne vnímané ako nedostatok súčasnej právnej úpravy, s čím sa plne stotožňujem, a hoci sa očakávalo odstránenie tohto nedostatku v pripravovanom novom občianskom zákonníku, poukázala som na to, že sa tak pravdepodobne nestane, a to ani napriek tomu, že to doporučujú pramene európske deliktneho práva. V rámci výkladu o škode som učinila aj stručný exkurz o zaujímavom a diskutovanom inštitúte náhrady straty radosti z dovolenky. Následne som objasnila pojem príčinnej súvislosti a načrtla postup pri jej zisťovaní, pričom som popísala aj vymedzenie príčinnej súvislosti v projekte PETL. Ďalej nasledoval výklad o poslednom predpoklade vzniku zodpovednosti za škodu, teda zavinení a jeho formách, zakončený uvedením základných rozdielov medzi subjektívnou a objektívnou zodpovednosťou.

V rámci štvrtej kapitoly som vymedzila potencionálne subjekty zodpovednosti za škodu, zaoberala som sa problematikou deliktnej spôsobilosti zvlášť fyzických a právnických osôb a definovala som podmienky, za existencie ktorých nesie zodpovednosť za škodu objektívne spôsobenú jednou osobou druhá osoba. V ďalšej

časti štvrtej kapitoly som popísala právnu úpravu v situáciach, kedy jedna a tá istá škoda vznikne spolupôsobením viacerých škodcov. Záver kapitoly bol venovaný možným prípadom spoluúčasti poškodeného na vzniknutej škode.

V piatej kapitole som sa zaoberala dvoma možnými spôsobmi náhrady škody, konkrétne náhradou v peniazoch, ktorú stále platná právna úprava radí na prvé miesto a následne naturálnou reštitúciou, s ktorej preferenciou počíta návrh nového občianskeho zákonníka. Zastávam názor, že s ohľadom na súdnu prax, praktickosť náhrady škody v peniazoch, ako aj doporučenú úpravu v projekte Princípov európskeho deliktneho práva, je očakávané znovuzavedenie priority naturálnej reštitúcie nesprávnym riešením.

Za jednu z najvýznamnejších kapitol v mojej diplomovej práci považujem kapitolu šiestu, v ktorej som sa pokúsila popísať právnu úpravu rozsahu náhrady škody, vrátane uvedenia relevantnej súdnej judikatúry. Z pochopiteľných príčin som sa oddelene venovala náhrade škody na majetku a náhrade ujmy na zdraví, resp. živote. Rozobrala som jednotlivé, v zákone taxatívne stanovené nároky vyplývajúce z ublíženia na zdraví a zvláštnu pozornosť som venovala náhrade vymedzených nemajetkových ujembolesti, sťažnému spoločenskému uplatneniu a ujmy pozostalých vyplývajúcej z usmrtenia im blízkej osoby, pričom som upozornila aj na stanovisko súdnej praxe týkajúce sa možnosti súbežného uplatnenia žaloby z titulu ochrany osobnosti v týchto prípadoch. Následne som popísala moderačné oprávnenie súdu a podmienky jeho využitia a v závere tejto kapitoly som sa venovala zaujímavej problematike náhrady tzv. dynamickej škody.

Šiesta kapitola sa týkala rozboru právnej úpravy premlčania práv vyplývajúcich zo zodpovednosti za škodu, vrátane pojednania o dĺžke subjektívnej a objektívnej premlčacej lehoty. Aj v tejto oblasti právnej úpravy náhrady škody je možné s ohľadom na zverejnený návrh nového občianskeho zákonníka očakávať významné zmeny.

V poslednej, siedmej kapitole mojej diplomovej práce som predstavila dva, dá sa povedať, konkurenčné projekty európskeho deliktneho práva, pričom som vysvetlila osobnú preferenciu jedného z nich a poukázala na rozdiely v druhom. Celkovo je však možné oba projekty privítať a hodnotiť ich ako práce veľmi kvalitné a inšpiratívne, ktoré by sa mali odraziť aj v blížiacej sa rekonštrukcii našej právnej úpravy náhrady škody.

10. Zoznam použitých skratiek

ABGB	Všeobecný zákonník občiansky
DCFR	Návrh spoločného referenčného rámca
návrh	Návrh nového občianskeho zákonníka
ObčZ	Zákon č. 40/1964 Sb., občiansky zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občiansky súdny rád
PETL	Princípy európskeho deliktneho práva
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

11. Použitá literatura

Učebnice a monografie

- Brejcha, A.: *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. 1.vydání. Praha: CODEX Bohemia, 2000
- Bičovský, J., Holub, M.: *Náhrada škody v občanském, obchodním, správním a pracovním právu*. Praha: Linde Praha, 1995
- Eliáš, K., Zuklínová, M.: *Princípy a východiska nového kodexu soukromého práva*. Praha: Linde Praha, a.s., 2001
- European Group on Tort Law: *Principles of European Tort Law. Text and Commentary*. Wien: Springer-Verlag, 2005
- Jelínek, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 1.vydání. Praha: Nakladatelství Leges, s.r.o., 2009
- Knapp, V.: *Teorie práva*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 1995
- Knappová, M.: *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. 1.vydání. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2003
- Luby, S.: *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom práve*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej Akadémie Vied, 1958
- Macur, J.: *Odpovědnost a zavinění v občanském právu*. Brno: Universita J.E.Purkyně v Brně, 1980
- Malý, K. a kol.: *Dějiny českého státu a práva do roku 1945*. Praha: LINDE Praha a.s., 1997
- Plíva, S.: *Obchodní závazkové vztahy*. 2.vydání. Praha: ASPI, a.s., 2009
- Pokorný, M., Hochman, J.: *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. Praha: Linde Praha a.s., 2008
- Procházka, R.: *Mak proti Gatsbymu. Osud, vina a zodpovednosť za škodu*. Bratislava: Edition Ryba, 2009.

- Švestka, J.: *Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku*. Praha: Nakladatelství ČSAV, 1966
- Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 1. Díl první: Obecná část. Díl druhý: Věcná práva*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
- Švestka, J., Dvořák, J. a kol.: *Občanské právo hmotné 2. Díl třetí: Závazkové právo*. 5.vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009
- Vojtek, P.: *Přehled judikatury ve věcech náhrady škody*. Praha: ASPI, a.s., 2006

Komentáře

- Fiala, J., Kindl, M. a kol.: *Občanský zákoník. Komentář*. I. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009
- Rouček, F., Sedláček, J. a kol.: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi*. Díl I. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998
- Švestka, J., Spáčil, J., Škárová, M., Hulmák, M. a kol.: *Občanský zákoník I- Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009

Články v odborných časopisech

Bulletin advokacie:

- Holub, M.: *Jednorázové odškodnění při usmrcení podle novely občanského zákoníku*. Bulletin advokacie, 2004, č. 6, s. 46

Právní rádce:

- Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu I*. Právní rádce, 2007, č. 12, s. 4
- Eliáš, K.: *Obsah, způsob a rozsah náhrady škody v soukromém právu II*. Právní rádce, 2008, č. 1, s. 4

Právní rozhledy:

- Doležal, A., Doležal, T.: *Několik poznámek k aktuálním rozhodnutím soudů ve*

věcech náhrady škody na zdraví a kompenzace imateriální újmy. Právní rozhledy, 2008, č. 15, s. 562

- Eliáš, K.: *Jak hradit škodu?* Právní rozhledy, 2008, č. 7, s. 258
- Eliáš, K.: *Reforma soukromého práva aktuálně: Do Evropy!* Právní rozhledy, 2008, č. 12, s. 423
- Holčapek, T.: *Odpovědnost za ztrátu naděje.* Právní rozhledy, 2003, č. 4, s. 189
- Hulmák, M.: *Ztráta radosti z dovolené.* Právní rozhledy, 2009, č. 2, s. 52
- Křivohlavá, P.: *Civilní odpovědnost a evropské pokusy o vytvoření jednotného právního rámce.* Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 820
- Mikyska, M.: *Náhrada škody újmy na zdraví podle návrhu nového občanského zákoníku – krok kupředu nebo zpět?* Právní rozhledy, 2008, č. 22, s. 826
- Petr, B.: *Ušlý zisk, vývoj právní úpravy a aktuální problémy spojené s hledáním mezí v rozhodovací činnosti soudů.* Právní rozhledy, 2004, č. 15, s. 573
- Petrov, J.: *Protiprávnost a obecná prevenční povinnost.* Právní rozhledy, 2007, č. 20, s. 745
- Raban, P.: *Unifikace soukromého práva v EU a u nás.* Právní rozhledy, 2008, č. 11, s. 397.
- Ryška, M.: *Náhrada škody na zdraví a ochrana osobnosti.* Právní rozhledy, 2009, č. 16, s. 591
- Salač, J.: *Culpa in contrahendo v českém právu?* Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 413
- Salač, J.: *K otázce předpokladů odpovědnosti za škodu.* Právní rozhledy, 2004, č. 18, s. 680
- Svoboda, K.: *Absolutní objektivní odpovědnost za škodu. Existuje vůbec?* Právní rozhledy, 2007, č. 23, s. 864
- Svoboda, K.: *Dynamická náhrada škody.* Právní rozhledy, 2008, č. 4, s. 141
- Švestka, J., Knappová, M.: *Znovu ke stavu a perspektivám českého soukromého práva.* Právní rozhledy, 1998, č. 6, s. 269

- Vlasák, M.: *Opustí občanský zákoník princip pekuniární kondemnice?* Právní rozhledy, 2008, č. 2, s. 20
- Vlasák, M.: *Aktuální vývoj práva civilních deliktů napříč Evropou na pozadí mezinárodní konference „European Tort Law 2008“.* Právní rozhledy, 2009, č. 13, s. 489

Právní zpravodaj:

- Pelikánová, I.: *Princípy evropského odpovědnostního práva.* Právní zpravodaj, 2007, č. 7, s. 5
- Pelikánová, I.: *Úvaha o některých otázkách promlčení a o výkladu zákonných ustanovení.* Právní zpravodaj, 2008, č. 12, s. 6

Právník:

- Bejček, J.: *Obecně teoretické otázky hospodářskoprávní odpovědnosti.* Právník, 1983, č. 6, s.571
- Elischer, D.: *Náhrada nemateriální újmy de lege ferenda s ohledem na současné trendy deliktního práva.* Právník, 2008, č. 10, s. 1101
- Handlar, J.: *Několik poznámek ke koncepci odpovědnosti jako sekundárního právního vztahu.* Právník, 2004, č. 2, s. 169
- Handlar, J.: *Právní odpovědnost - netradiční zamyšlení nad tradičním pojmem.* Právník, 2004, č. 11, s. 1041

Štát a právo:

- Knapp, V.: *Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu.* Stát a právo, I., 1956, s. 66

Judikatura

- Rozsudek ESD zo dňa 12. 3. 2002. vo veci Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG., sp. zn. C-168/00
- Nález Ústavného súdu zo dňa 20. 11. 2000, sp. zn. IV. ÚS 548/99, [SR 2/2001 str. 7]

- Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 16/04, [98/2005 USn.]
- Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03, [186/2005 USn.]
- Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/05, [161/2007 USn.]
- Nález Ústavného súdu zo dňa 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06, [55/2008 USn.]
- Zhodnotenie pléna Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 2.7. 1965, sp. zn. Pls 5/65, [R II/1965 tr.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 26. 10. 1966, sp. zn. 6 Cz 29/66, [R 33/1967 civ.]
- Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 22. 2. 1967, sp. zn. Pls 3/6, [R III/1967 tr.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 30. 4. 1968, sp. zn. 3 Cz 17/68, [R 34/1969 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 17. 12. 1968, sp. zn. 3 Cz 57/68, [R 4/1970 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. 6. 1969, sp. zn. 3 Cz 13/69, [R 28/1970 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 21. 10. 1969, sp. zn. 3 Cz 29/69, [R 43/1970 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 18. 6.1970, sp. zn. 3 Tz 13/70 , [R 49/1970 tr.]
- Stanovisko občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/70, [R 55/1971 civ.].
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSSR, sp. zn.1 Cz 10/72, Sborník IV., s. 625
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 27. 10. 1971, sp. zn. 2 Cz 34/71, [R 24/1972 civ.]

- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 27. 6. 1972, sp. zn. Cpj 57/71, [R 65/1972]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 27. 9. 1974, sp. zn. 2 Cz 19/74, [R 38/1975 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 18. 10. 1974, sp. zn. 5 Cz 32/74, [R 10/1976 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo dňa 28. 11. 1974, sp. zn. 125/74, [R 37/1975 tr.]
- Zhodnotenie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 25. 11. 1976, sp. zn. Pls 2/76, [R 27/1977 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 27. 6. 1977, sp. zn. 2 Cz 14/77, [R 31/1979 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 30. 11. 1976, sp. zn. 2 Cz 36/76, [R 7/1979 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa z 25. 5. 1979, sp. zn. 3 Cz 31/79, [R 5/1981 civ.]
- Správa Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 24. 10. 1979, sp. zn. Cpj 35/78, [R 22/1979 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 12. 2. 1980 sp. zn. 5 Tz 143/79, [R 41/1980 tr.]
- Uznesenie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 11.12.1980, sp. zn. 3 To 72/80, [R 20/1982 tr.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 3. 1981, sp. zn. 6 Cz 14/81, [R 26/1982 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu SSR zo dňa 23. 4. 1981, sp. zn. 4 Cz 11/81, [R 9/1983 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 25. 4. 1981, sp. zn. 6 Cz 18/81, [R 8/1983 civ.]

- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 29. 7. 1983, sp. zn. 1 Cz 23/83, [R 9/1986 civ.]
- Zhodnotenie Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 23. 11. 1983, sp. zn. Cpj 10/83, [R 3/1984 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 29. 12. 1983, sp. zn. 1 Cz 47/83, [R 13/1985 civ.]
- Zhodnotenie Najvyššieho súdu SSR zo dňa 22. 5. 1985, sp. zn. Cpj 13/85, [R 50/1985 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSSR zo dňa 29. 6. 1987 , sp. zn. 7 Tz 23/87, [R 7/1989 tr.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 8. 1988, sp. zn. 1 Cz 47/88, [R 10/1991 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČSR zo dňa 31. 10. 1988, sp. zn. 1 Cz 60/88, [R 10/1992 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, [Výběr 2/1990]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 5. 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, [Výběr 2/1990]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 6. 1990, sp. zn. 1 Cz 29/90, [R 50/1991 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 9. 1990, sp. zn. 1 Cz 59/90, [R 21/1992 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 11. 1990, sp. zn. 1 Cz 52/90, [R 22/1992 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. 1. 1996 , sp. zn. II Odon 15/96, [PR 4/1996 str. 169]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11. 2. 1999, sp. zn. 21 Cdo 376/98, [R 35/2000 civ.]

- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 12. 8. 1999, sp. zn. 22 Cdo 1599/99, [PR 8/2001 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 1. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2026/98, [C 91]
- Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 24.5. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1946/2000, [C 512]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 7. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2264/2000, [C 648]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2885/99, [C 1063]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2002, sp. zn., 25 Cdo 2471/2000, [C 1021]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1161/2000, [R 71/2002 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 25. 3. 2002, sp. zn. 29 Odo 379/2001, [R 56/2004 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 4. 2002, sp. zn. 33 Odo 477/2001, [C 1168]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1629/2000, [R 54/2003 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 19. 9. 2002 , sp. zn. 25 Cdo 2575/2000, [C 1433]
- Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30. 10. 2002 , sp. zn. 2 Cdo 1733/2004, [PR 17/2005]
- Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 28. 1. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1094/2001[C 1708]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1333/2001, [C 1718]

- Rozhodnutie Najvyššieho súdu zo dňa 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 986/2001, 25 Cdo 987/2001, [R 14/2005 civ.].
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 2. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1148/2002, [C 1724]
- Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001, [C 1727]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1409/2001, [C 1864]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 15. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 1987/2002, [C 2159]
- Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 14. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 972/2003, [C 2565]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 6. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1783/2003, [C 2737]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 29. 7. 2004, sp. zn. 25 Cdo 27/2004, [C 2793]
- Rozsudku Najvyššieho súdu ČR zo dňa 1. 9. 2004, sp. zn. 25 Cdo 357/2004, [R 67/2005 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 13. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2777/2004, [C 4022]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 1. 2006, sp. zn. 25 Cdo 978/2005, [C 4028]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 4. 2006, sp. zn. 25 Cdo 359/2005, [C 4273]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18. 5. 2006, sp. zn. 25 Cdo 401/2005, [R 36/2007 civ.]
- Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, [R 82/2007 civ.]

- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1331/2005, [C 5081]
- Rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 296/2006, [R 39/2008 civ.]
- Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25. 9. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2269/2006, [R 51/2008 civ.]
- Rozsudok Vrchného súdu v Prahe zo dňa 6. 9. 1995, sp. zn. 6 Cdo 127/94, [R 35/1996 civ.]
- Rozsudok Krajského súdu v Ústí nad Labem zo dňa 27. 5. 1965, sp. zn. 7 Co 208/65, [R 20/1966 civ.]
- Rozhodnutie Krajského súdu v Brne zo dňa 22. 7. 1969, sp. zn. 7 Co 233/69, [R 61/1970 civ.]
- Rozhodnutia Mestského súdu v Prahe zo dňa 17. 5. 1978, sp. zn. 10 Co 190/76, [R 16/1980]
- Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 25. 8. 1981, sp. zn. 10 Co 351/81, [R 21/1984 civ.]
- Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové zo dňa 30. 5. 1997, sp. zn. 19 Co 215/96, [SR 4/1998 str. 86]
- Rozsudok Krajského súdu v Českých Budějovicích - pobočka Tábor zo dňa 15. 11. 2005, sp. zn. 4 To 290/2005, [R 12/2007 tr.]

Internetové zdroje

- <http://www.beck-online.cz/>
- <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- <http://www.egtl.org/>
- <http://civil.udg.es/>
- <http://www.ectil.org/>

- <http://www.sgecc.net/>
- <http://www.acquis-group.org/>

12. Abstrakt

Táto diplomová práca sa týka právnej úpravy náhrady škody v občianskom práve. Hlavným účelom diplomovej práce je rozbor a zhodnotenie českej právnej úpravy náhrady škody v občianskom práve. Výklad vychádza z úpravy v občianskom zákonníku, teda zákone č. 40/1964 Sb., v znení neskorších právnych predpisov, pričom odchýlky vyplývajúce z obchodnoprávnej a pracovnoprávnej úpravy náhrady škody opomína.

V diplomovej práci je ponúknutý prehľad stanovísk popredných právnych odborníkov na základné otázky týkajúce sa inštitútu náhrady škody. Výklad zahŕňa aj rozbor relevantnej rozhodovacej praxe súdov a komparáciu s právnou úpravou v projektoch európskeho deliktneho práva. V práci nechýba ani prehľad najvýznamnejších zmien, ktoré prinesie pripravovaný nový občiansky zákonník, v prípade, ak bude prijatý.

Diplomová práca pozostáva celkovo z deviatich kapitol. Po úvodnej kapitole nasleduje druhá kapitola s názvom "Obecná charakteristika zodpovednosti za škodu", ktorá zahrňuje vymedzenie pojmu právnej zodpovednosti, výklad o historickom vývoji právnej úpravy na našom území, jej súčasnej a budúcej podobe a funkciách náhrady škody. V tretej kapitole je pozornosť venovaná rozboru obecných predpokladov vzniku zodpovednosti za škodu, medzi ktoré patrí protiprávny úkon, resp. zákonom kvalifikovaná škodná udalosť, vznik škody, príčinná súvislosť a zavinenie. Štvrtá kapitola sa týka subjektov zodpovednosti za škodu, ich deliktnej spôsobilosti, problematiky plurality škodcov a spoluúčasti poškodeného na vzniknutej škode. V piatej kapitole sú vysvetlené dva spôsoby, akými môže byť škoda nahradená a v naväzujúcej šiestej kapitole sa výklad týka rozsahu, v akom je škodca povinný škodu nahradiť. Siedma kapitola sa zameriava na otázky premlčania práv vyplývajúcich zo zodpovednosti za škodu a ôsma kapitola načrtáva tendencie vývoja právnej úpravy s ohľadom na projekty európskeho deliktneho práva. V poslednej deviatej kapitole je obsiahnutý záver diplomovej práce.

Existujúcu právnú úpravu náhrady škody v občianskom zákonníku hodnotím ako veľmi kvalitnú, jej jediným výraznejším nedostatkom je nezahrnutie nemajetkových ujem pod pojem škody.

13. Abstract

This master's degree thesis refers to legal regulation of the compensation of damage under civil law. The main purpose of my thesis is to analyze and evaluate current Czech legal regulation of the compensation of damage in civil law. The interpretation is based on regulation in the Civil Code, namely Act no. 40/1964. Coll., as amended, whereas deviations arising from commercial and employment compensation regulation are omitted.

The paper offers an overview of the opinions of the leading legal experts on fundamental issues of compensation. The interpretation includes analysis of relevant decision-making practice of courts and a comparison with the legislation in projects of European tort law. The thesis also contains an overview of the most significant changes brought by the forthcoming new Civil Code, in case it is adopted.

The thesis is composed of nine chapters, each of them dealing with different aspects of the matter. The first chapter is introductory. It is followed by the second chapter named "General characteristics of liability for damage" which includes definition of legal liability, outline of historical development of the legislation in our country, its current and future forms and functions of compensation. Chapter Three focuses on the analysis of general assumptions of the liability, including unlawful act, respectively, statutory qualified harmful event, damage, causal link and fault. The fourth chapter deals with potential entities of liability for damage, their delictual capacity, issues of multiplicity of tortfeasors and contributory conduct of victim. Chapter Five explains two basic manners of the compensation of damage. In the following sixth chapter it is described to which extent the tortfeasor is required to compensate the victim. The seventh chapter focuses on issues arising from the limitation of rights and the eighth chapter outlines trends in the development of the legal regulation with regard to the projects of European tort law. Conclusions are drawn in Chapter Nine.

I consider the existing legal regulation of the compensation of damage to be of a high quality. I would like to conclude with a suggestion that non-pecuniary damage would be included under the concept of damage.

14. Preklad názvu diplomovej práce do anglického jazyka/ Translation of the Title of Master's Degree Thesis into English

- Compensation of Damage under Civil Law

15. Klúčové slová/Keywords

- náhrada škody, škoda, občianske právo
- compensation of damage, damage, civil law